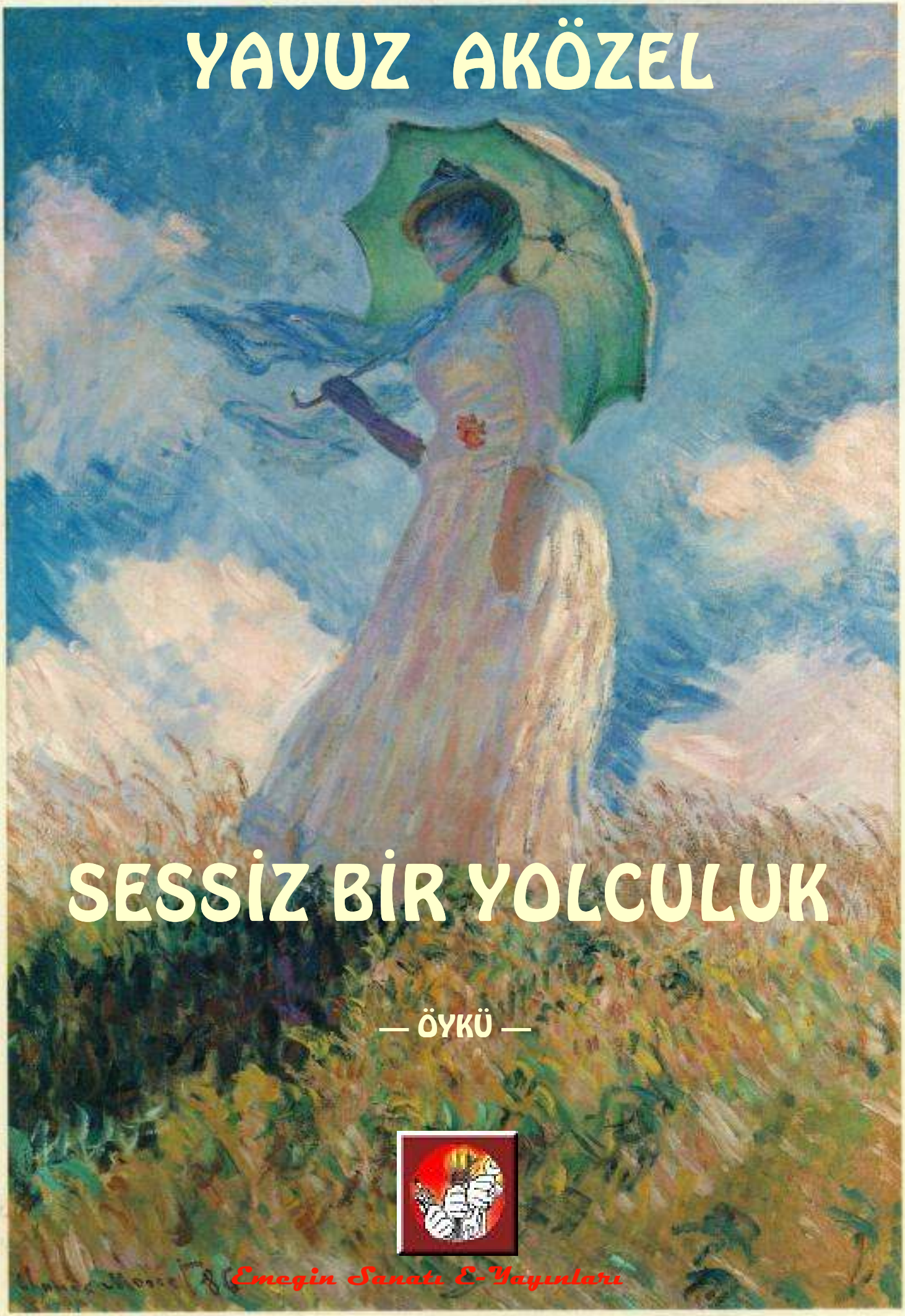
YAVUZ AKÖZEL

SESSİZ BİR YOLCULUK

— ÖYKÜ —

Emegin Sanatı E-Yayınları

YAVUZ AKÖZEL

— ÖYKÜLER —

SESSİZ BİR YOLCULUK

Emeğin Sanatı E-Yayınları
Emeğin Sanatı E-Kitaplığı
Anlatı Dizisi - 5
Aralık / 2012

SESSİZ BİR YOLCULUK
Yavuz Aköze l

Kapak Resmi: Claude Monet
Frau mit Sonnen Schirm"(Güneş Şemsiyeli Kadın)

Yayın, Tasarım ve Düzenleme: A. Z. ÇAMUR

Emeğin Sanatı E-Yayınları
Emeğin Sanatı E-Kitaplığı

Anlatı Dizisi:5
Aralık 2012

Emeğin Sanatı E-Yayınları
Emeğin Sanatı E-Dergisinin yan kuruluşudur.

İlgili web adresleri:
http://emeginsanatie-yayinevi.blogspot.com

http://emeginsanati.blogspot.com

http://issuu.com/emeginsanati

Emeğin Sanatı E-Yayınları e-posta adresi:
emeginsanati@gmail.com

*© Bu e-kitabın tüm hakları **Yavuz Aköze l**'e aittir. Bu kitap ve kitabın özgün özellikleri Emeğin Sanatı kolektifine aittir.*
***Yavuz Aköze l**'in ve Emeğin Sanatı Kolektifinin izni olmadan hiçbir biçimde taklit edilemez, kopyalanamaz, çoğaltılamaz. Ancak kaynak belirtilerek alıntı yapılabilir.*

YAVUZ AKÖZEL ÖYKÜCÜLÜĞÜNÜN ANA DAMARLARI

Emeğin Sanatı E-Dergide yayınladığı öyküleriyle dikkatleri üzerine çeken Yavuz Aközel'in öykücülüğünde iki damar vardır. Birisi özyaşamından dolayısıyla acılarından süzdükleri öyküler; ikincisi ise, yaşadığı ortamdaki gözlem ve tanıklıklara, hatta çocukluğundaki gözlemlere dönüş yapan öyküler…

Bu öyküler içinde, gerek enternasyonalist yapısı, gerekse anlatının daha sık öne çıktığı ÖRDEKLİ GÖL öyküleri ağır basmaktadır. Savaşlar, faşizm, soykırımlar nedeniyle ana yurtlarından kopup Almanya'da buluşan insan yaşamlarının izdüşümleri vardır. Anlatı kimi zaman genelde sürer kimi zaman Werner, Harutyun gibi kişilerin özeline de iner. Özellikle Schäfer Werner'in özyaşamının ele alındığı bölümlerde Werner'in fotoğrafları, Babi Yar fotoğrafları öykülere belgesel özellik de katmaktadır.

İkinci damar öykülerinde ise Aközel'in yaşadığı yakın acının izdüşümünün ağır izleri vardır. Bunun yanı sıra o gurbetçilerin, mültecilerin, Cumartesi Annelerinin, geri dönüşümcü çocukların, HES'lere direnen insanların, horlanan Romanların da acılarını yansıtmaktan geri durmamıştır.

Yavuz Aközel, insana seslenen, insanı anlatan, toplumsal bakış açısıyla acının, çilenin, ağıtların tanığıdır. Bu açıdan Yavuz Aközel'in öykülerindeki tipler, donuk, uydurulmuş, plastik tipler değildir. Hayatın içinde bildiğimiz ya da bilmediğimiz, tanıdığımız ya da tanımadığımız ama bizi maceralarına, çilelerine, ağıtlarına çeken tiplerdir.

Yavuz Aközel, öykülerinin konusunu genellikle imgelemden değil, insanın içinde yaşadığı evren ve insanın kendisidir. Aközel, öyküleriyle İnsanın sıcaklığını iletir, insanı insana açar. Onun öyküleri, dar alanlara sıkıştırılmış değildir. Bir yanıyla tüm Anadolu, diğer yanıyla tüm dünyadır.

Aközel'in öyküsü, yalnızların çığlığıdır aslında. Ama buradaki yalnızlık, bireyin iç yalnızlığı değil, insanın toplumsallığıyla orantılı bir yalnızlıktır. Ya terk edilmişliktir, ya mahkûm edilmişliktir.

Yavuz Aközel; bireysel kaygıların, açmazların sığınağında oyalanmaz. O, yaşadığımız bu düzenin yarattığı sevgisizliğin, bencilliğin, acımasızlığın, hoşgörüsüzlüğün, bireyci aç gözlülüğün ve birbirimize yabancılaşmanın karşısındadır. Değişeni, gerçek yaşamın ortaya çıkardığı yeni durumları görmekte, duymakta, göstermekte, duyurmaktadır.

Ahmet Yurdakul, ***"Öykü serüvendir. Sayısız insanın ya da belirli bir tarih kesitinde bir toplumun nabız atışlarını onunla yaşarsınız"*** derken, Yavuz Aközel öyküsünün de ipucunu vermektedir.

Ali Ziya Çamur

İÇİNDEKİLER

SESSİZ BİR YOLCULUK 7
HASTAHANE 9
BİR ANI 15
ÇÖPÇÜ 21
GİTME! 25
CUMARTESİ ANNELERİ 29
SON KUŞLAR 35
ÖZLEYİŞİN ÖYKÜSÜ 39
ANKA KUŞU 43
BENİM MEMLEKETİM NERESİ? 51
DELİ KİLİSE 57
ELVEDA MUNZUR 65
ÖRDEKLİ PARK – I 69
ÖRDEKLİ PARK – II 75
ÖRDEKLİ PARK – III 81
ÖRDEKLİ PARK – IV 93

SESSİZ BİR YOLCULUK

Saat gecenin 01'i oldu ve ben hâlâ senden gelmeyecek olan telefonu bekliyorum. Dışarıdaki zifir karanlık, rüzgârın ürpertici uğultusu ve kahrolası sessizlik. İçimi acıtan bir şeyler var… Hayır! Bu senden gelmiyor sanıyorum.

Bilemiyorum işte. Senden veya bu ürpertici zifir karanlıktan, bu çığlık çığlığa sessizlikten... Gözlerimi yumuyorum: Senin görünümün, saçların gülücüğün, sonra birtakım aç, sefil insanlar, fabrika sessizliği... Su birikintileri... Serçe kuşları, güvercinler... Hayır, içimde acılardan oluşan bir olaylar zinciri var. İçimde bir su birikintisi, içimde uyuyan aç, sefil bir insan ve kanat çırpan serçe kuşları.

Alo... Alooo, diyorum... Uçak dağların üzerinden, bulutların arasından garip bir sessizlikle uçuyor. Sonra çok aşağılarda minicik evler. Bir köy, bir kasaba. O köyde, o kasabada sen olabilirsin... O çam ormanlarıyla puslu bir gizeme bürünmüş dağların hemen eteğindeki...

Alo! Alooo, diyorum... Telefon uzun uzun çalıyor... Uzun uzunnn... Sessizlik...

Yine de telefonu kapatmıyorum. Orada; işte o evde, o dağın yamacında, o köyde, o kasabada olmadığını bildiğim halde... Orayı belki de çoktan terk etmiş olduğunu anlamış olmama karşın... Telefon uzun uzunnn çalıyor...

Sanki sana dokunuyormuş gibi oluyorum. Evet, sana dokunuyormuş gibi, senin soluğunu, varlığını, saçlarından yayılan lavanta kokunu duyuyor, kokluyor gibi oluyorum...

Her şey bir çırpıda bitti mi ne? Göz açıp kapayıncaya kadar? Oysa daha yorulmamıştık, umutlar vardı. Bir türlü kavuşmalarına inanamadığımız umutlarımız. El ele, mutlu, açlık korkusu olmadan, küçücük evimizde sen ve ben. Hani diyordun ya:

"Bir evimiz olsun içinde soğan ekmek de yesek bizi kimse görmez!"

Bir uçağa binmişim işte... Senin üzerinden uçup gidiyorum... O senin deri, kahverengi çantan sandalyeye asılı duruyor... Kırmızı manton kapının arkasında ve Hindistan yapımı mahagoni sehpanın üzerinde telefon hâlâ çalıyor. Bir bebek uyuyor mışıl mışıl... Her telefon zilinde sıçrıyor... Odanın penceresi buğulanmış, dışarıda, ormanlardan kopup gelen ulu bir uğultu bu hain karanlığa ritim tutuyor. Çocuk uyuyor... Seni gözlerim arıyor:

Duvarda gülümseyen bir resmin bir de benim gülümseyen bir resmim. Ozan'ın ve Matilda'nın resmini sanırım yanında götürmüşsün! Çerçevelerinin izleri beyaz duvarda kalmış öylece. Nasıl da sessizleşmiş oda Ozan'sız ve Matilda'sız... Üstelik sessizleşen bu odada sen yoksun, yoksun...

Ellerini tutmuştum... Soğuktu... Cebime soktum onları ve ısıttım... Sonra yol boyu soğuğa aldırmaksızın yürüdük yürüdük... Üşürken ve cebimizde beş kuruş yokken mutluyduk. Kafeteryaların önünden geçiyorduk. İnsanlar sıcacık kahve, çay içiyorlardı. Hep gülen insanlar vardı. Hep aşk yapan insanlar, öpüşen, sevişen insanlar. Sanki bir masal âlemi. İşte orada, o yanar-söner eflatunî bir renge bürünmüş kafeteryanın içerisinde açlıklardan, kederlerden ve özlemlerden habersiz... Başka bir âlem, başka bir dünya'nın tutkulu uğultusu.

Gözlerine bakıyorum... Elini ısıtıyorken avucumun içerisinde: Issız bir ovanın tam ortasında, karanlığın yankılı sessizliğinde kavak ağaçları hışırdıyor ve bir tren akıp gidiyor gecenin derinliğine, öyle kederli.

Aşağıda İzmir'in ışıkları göründü. Senin şehrin. Kadifekale tam karşıda kıpkırmızı bir ışık şöleni. Senin semtin, senin gecekondun, senin sevdiğin ve hep özlemini duyduğun cennet'in. İşte tam üzerinden uçuyoruz şimdi ve uçak giderek alçalıyor.

Gümrükten çıkmak hiç de kolay olmadı sevgilim.

Neyse ki, bir cenaze arabası gelmişti seni almaya.

22.10.2010

HASTAHANE

Narkoz odasının bitişiğindeki bekleme odasında Ayten'in ayılmasını bekliyorum. Horlamaları koridor boyunca yankı yapıyor. Horlama değil, uzun yılların biteviye biriktirdiği kahırlı yorgunlukların acı iniltisi!.. Oturamıyorum, odanın içerisinde bir yukarı, bir aşağı volta atıp duruyorum.

Omuzlarına dek inen ağarmış düz ve sert saçlarının, yüzündeki keskin hatların kendisine hem bazı yaşlılara özgü güzellik hem de anlamlılık kattığı bir bayan da duvardaki tablonun dibinde ikinci bir tablo gibi öylece kımıltısız duruyor. Bayan, tablodaki sessiz, barışçıl durgunluğun aksine isyanı, kuralsızlığı, çaresizliklerdeki darmadağınıklığı ve umursamazlığı çağrımlaştırıyor.

Gözlerim tabloda, yani hem tabloda hem de tablonun önünde oturmuş olan, yaşlılığı kendisine daha da erdemlilik katan bayanda! Tabloda, insanı yalnızlıklara ve bilinmeyen hüzünlere taşıyan bir durgunluk egemen... Küme küme apak bulutlarıyla masmavi bir gökyüzü ve onun altında güneş şemsiyesiyle kırlarda yürüyüşe çıkmış, gelinliği anımsatan bembeyaz giysiler içerisinde bir kadın. Geçmiş bir zamana ve bu geçmiş zaman içerisinde resmigeçit yapan an'lara alıp başımı gidiyorum.

Bir kadın ağlıyor, bir kadın gülümsüyor, bir kadın isyan ediyor. Ve bir kadın nur topu gibi bir oğlan çocuğu doğuruyor. O alıp başımı gittiğim an'lar duruyor, olduğu yere çakılıp kalıyor. Yalnızlıklar, bilinmez hüzünler bir anda yok oluyor. Gözlerimi yumuyorum. Gözlerimi yumuyorum ve o kadın, o tablonun önünde görüleşen kadın, ruhuma dek yansıyan Ayten'in iniltilerinin önüne geçiyor; iniltilerin ağzını tıkıyor.

Tam bu sırada gözlerimi açıyorum. Kadının ve Ayten'in ruhları resme karışmış. Tablo, kadın ve Ayten sanki birleşmiş. Okuyorum: "Claude Monet, Frau mit Sonnen Schirm"(Güneş Şemsiyeli Kadın)

Kadın bakışlarımdan bir şey anlayamıyor, önce sert bakıyor, sonra tabloyu, başını çevirip, şöyle bir baştan aşağı süzüyor. Gözlerinin içerisine bakıyorum o an, ilk kez gülümsüyor. Doğrusu o an tablodaki şemsiyeli kadın da gülümsüyor.

Ayten'in acı iniltisi ara sıra kesiliyor ve kesilir kesilmez de bembeyaz bir sessizlik oluşuyor. Koşuşan insanlar, görevliler, gidip gelen tekerlekli karyolalar bu bembeyaz sessizliğin içerisinde sessiz bir sinema gibi... Uzun sürmüyor bu sessiz sinemanın sessizliği, aralıklarla yeniden başlıyor acı inilti.

Usulca oturduğum yerden kalkıp Ayten'in uyuduğu odanın kapısına gidip, çıkardığı iniltilerden durumu anlamaya çalışıyorum. Aslında neyi anlamaya çalıştığımı o an ben de bilmiyorum. Belki de bir şeylerin olmasını, bir mucizenin gerçekleşmesini bekliyorum. Sözgelimi Ayten aniden uyanıyor, şöyle sağına, soluna şaşkın şaşkın baktıktan sonra gülücüklerle ayağa kalkıyor ve bana doğru yürüyor, sarılıyor, "Ben artık iyileştim" diyor… "Seni sevindirmek için, sen üzülmiyesin diye değil, gerçekten ben iyileştim" diyor.

Bunları düşünürken usul usul koridorun sonundaki pencereye gidiyorum. Uzakta bir köy, tam ovanın ortasında ve pırıl pırıl akan bir derenin kenarında öyle kendi halinde görüleşiyor. Gökyüzü masmavi, başka renklerle bozulmamış kendi arı mavisinde öyle huzur verici. Şöyle başımı yukarı doğru kaldırıp bakıyorum, güneş tam tepemde, bana sessizce gülümsüyor. Açık kapının önünden durmadan beyaz karyolalar, hemşireler, doktorlar, insanlar geçip gidiyor. Tüm narkoz bölümünde yoğun bir telaş egemen; hiç çıt'ı çıkmayan sessiz bir telaş...

Geçen bir hemşireye ne zaman ayılabileceğini sordum. Omzunu silkti ve bıkkın bir tonla "Belli olmaz" yanıtını verdi. Beyaz, düz saçlı yaşlı bayan da bekleme salonundan dışarı çıktı, o da bir şey sormak istedi ama hemşiredeki çalımı görünce, sormaktan caydı. Bir an göz göze geldik ve bana gülümsedi. Anlamlı, çekilmiş acıların, yaşanmış mutlulukların solgun dudaklarında düğümlendiği bir gülümseme…

—Görüyor musunuz hemşiredeki çalımı, insan bir şey sormaya çekiniyor diye ahenkli ve titrek bir sesle konuşarak, yanıma kadar geldi.

—Evet, az önce hanımımın ne zaman ayılacağını sordum, yanıtını ve davranışlarını gördüğünüzü sanıyorum.

—Ben Kristin Baum…

Çok ani bir hareket olmuştu. Bir an bakakaldıktan sonra ancak elimi uzatabildim;

—Ben de Mehmet Yavuz! Tablonun önünde oturmuştunuz. Monet'in fırçasından fışkıran parlak renkler size dek yansımıştı. Bu şahane tablodaki gibi hanımımı çiçek tarlalarında geziniyorken düşlüyordum.

—Dilerim düşünüz gerçek olur, diye söylediklerimi yanıtlarken, bir yandan da başını Monet'in tablosuna çevirip göz ucuyla şöyle bir bakmaktan kendini alamadı. Sonra derinden, zor duyabildiğim bir tonla konuşmasını sürdürdü:

—Her şey giderek bozuldu ve geriye işte böyle özenle baktığımız tablolar kaldı!

—Ama her şeye karşın ümit verici şeyler de var, diye yanıt verip konuşmamı sürdürdüm: Anneler çocuk doğuruyor ve bu en umut verici şey dünyamız için.

—Gelecek... Umut... Çocuklar... diye yorgun bir ses tonuyla mırıldandı. Mavi gözlerinde derin bir keder vardı ve geçmişteki mutlu-mutsuz anılarının ve şimdi yaşadıklarının yankısı gibiydi.

—Kocamı bu hastahaneye ufak bir rahatsızlığından ötürü getirdim. Hastahane mikrobu kaptı ve şimdi ölüyor. Doktorların sorumsuzluğundan, hemşirelerin insanları sevmeyişlerinden, mesleklerini sadece para kazanmak, aç kalmamak, işsiz kalmamak için yaptıklarından ötürü ölüyor. Gelecek diyorsunuz! Umut diyorsunuz! Çocuk diyorsunuz!

Bir sessizlik oldu. Derin bir sessizlik. Birlikte pencereden dışarıya bakıyorduk, ansızın küçücük bir kuş hem de sarılı, kırmızılı, yeşilli, yani rengârenk bir kuş yan tarafımızdaki saçağa konup, o küçücüklüğünden umulmayacak müthiş bir güç ile ve insanın içini ferahlatan bir ses ile ötmeye başladı. İşte bu bir mucizeydi… Bu doğanın bize sunduğu bilinçli bir mucizeydi.

—Umut var, diye usulcacık fısıldadım.

Bayan Kristin'in mavi gözlerindeki o derin keder yerini çocukluk yıllarından kalma muzip bir sevince bırakmıştı bile. Kuş durup durup yırtınırcasına yeniden ötüyordu. Dışarıda sıcacık bir güneş, sararmaya, evrilmeye başlamış uçsuz bucaksız ekilmiş, ekilmemiş bir ova, pencerelerinden güneşin pırıltılarını yansıtan bir köy, köyün hemen önünde uzanan ve ovayı ikiye bölerek gözden yitip giden asfalt yoldan vızır vızır gelip geçen arabalar… Her şey öylesine ferah ve iç açıcı ki… Ya o uzaklarda görüleşen köyün art tarafından uzak tepelerin mavi gökyüzü ile kesiştiği ufka doğru güneşin ışınlarını saçarak akan dere? Ah! Monet'in fırçasından çıkmış gibi bir panorama işte... Kişiye tüm acıları ve geçmişin kederli anılarını bir anda silip yok eden güzel bir yadsıma…

Göz ucuyla Bayan Kristin'e bakıyorum, pencereye iyice abanmış ve şaşkınlıkla bu müthiş an'ı gözlemliyor, özümlüyor. Küçük kuş hâlâ olduğu yerde ve ara sıra yırtınırcasına ötüyor.

—Bayan Baum? Siz Bayan Baum'sunuz değil mi?

Sarışın, kırk yaşlarında ince yapılı bir hemşire, Bayan Kristin'in sırtına usulcacık dokundu. Bayan Kristin eşsiz panoramaya ve bu panoramanın derinliklerine dek ulaştırdığı kendi iç dünyasından ürkerek uyandı. Gözlerindeki o tansımalı ışıltı söndü, bir ürkeklik ve korku gelip gözbebeklerinin derinliğine oturdu.

—Bir şey mi vardı?

—Bir dakika benimle gelir misiniz?

Birlikte giderlerken bana el sallıyordu. Elimi kaldırdım, kaldırdım... Sonra Bir çırpıda yanına kadar koştum,

—Size yaşamınızda bol şanslar, sağlık ve mutluluklar diliyorum deyip, elimi uzattım.

Eli buz kesmişti ve titriyordu. Gözlerindeki acının derinliğine bakmaya cesaret edemedim. Gözlerimi gözlerinden hemen kaçırdım. Hemşireyle birlik koridorun öbür ucunda gözden yitinceye dek öylece ardı sıra bakakaldım.

Ayten'in de iniltileri kesilmişti artık. Bir hemşire uyandığını ve yanına sadece bir dakikalığına gidebileceğimi söyledi. Zamanın durduğunu duyumsadım. Akan ırmakların, okyanuslardaki dalgaların, esen yelin, Monet'in tablosundaki akan o cömert renk cümbüşünün durduğunu, birdenbire donakaldığını duyumladım.

O kuş hâlâ orada mıydı ve hâlâ yırtınırcasına sevimli sevimli ötüyor muydu? Güneş bulutların arasında mı kaldı ne? Bayan Kristin'in elleri nasıl da soğuktu! Onun ellerindeki soğukluk bana da geçmişti, ben de üşüyordum ve ellerim soğuk, ellerim titriyordu.

İnsanlar koşuşturup duruyorlar. Beyaz önlüklü doktorlar, hemşireler, tekerlekli karyolalarda hastalar, üzerleri örtülerek gizlenmiş ölüler ve her şey derin bir sessizlik içerisinde, çıt çıkmadan öylece akıp gidiyor. Soluk almayan bir zamanın içerisinde yüreği ve nabzı öylesine yorgun ve isteksiz atan bir süreci yaşıyor gibiyiz.

Bana gülümsedi. Yorgun düşmüş elini hafifçe kaldırıp el salladı. Saçlarını okşadım, yorgun düşmüş elini tutup öptüm ve onu çok iyi gördüğümü fısıldadım. Sonra sarı saçlarına alacalı bulacalı meç yaptırmış, kıpkırmızı ruj ve ojesiyle otuz yaşlarındaki bayan hemşire, doktor mu, hastabakıcı mı olduğunu çıkaramadığım beyaz önlüklü kendi yaşlarındaki bir bay ile içten bir sohbetin içerisinde karyolayı sürüklercesine alıp gittiler. Hemşire ve beyaz önlüklü adam, her ikisi de benim varlığımdan bile habersizdiler. Bir görünmeyen adam veya hiç var olmamış bir hiçliktim onlar için. Ayten de götürüp teslim edilecek herhangi bir emanet, ne bileyim, üzerinde çalışıp da iş saatlerini dolduracakları bir hammadde!

Asansöre girene dek yanından ayrılmadım, gözlerimiz uzun bir geçmişi konuştular. Uzun bir geçmişin içerisini dolduran anıların bize coşkunluk, haz, gurur ve sevinç veren güzel kesitlerini…

Bu Ayten'i son görüşüm oldu. Ertesi gün çalan telefon acı haberi verdi. Evet, ameliyatı başarıyla atlatmıştı ama yüksek tansiyona yenik düşmüştü.

Onu, çiçekli basma entarisinin içerisinde, Kadifekale'den Eşrefpaşa'ya, Cicili Park'a inerken düşlüyorum. Ege'den esen yel uzun siyah saçlarını ve eteğini savuruyor. Dudaklarında hep o anlamlı güzel gülüş var. Ve bana elini verip gözlerimin ta derinliklerine bakarak, beni çok özlediğini, beni çok sevdiğini fısıldıyor.

Cicili Park'ın duvarlarında oturmuş İzmir'i seyrediyoruz. Şilepler limanın ufkuna yakın yerde demir atmışlar. Karşıyaka vapuru bir kavis çizerek Alsancak iskelesine yanaşıyor… Kampana sesleri, siren sesleri, araba homurtuları ve kentten boşalan derin bir uğultu birbirine karışıyor… Çalıştıkları Karagözoğlu Tütün Mağazasını bana eliyle gösteriyor. Sonra orada geçen çalınmış bir yaşamın acı anılarından anlatıyor.

Ayten'in vefatından bir gün sonra Claude Monet'in tablosunun önünde otururken buluyorum Bayan Kristin'i. Yine tabloyla tümleşmiş, yine kendisine yakışan o hırçın, darmadağınık duruş.

—Biliyor musun dedi, babamı hiç tanımadım. Savaşta ölmüş. Sovyet cephesinde… Annemi de küçükken kaybettim. Willi ile tanışana dek yaşamım devletin yuvalarında geçti. Kıtlık yıllarını yaşadık, savaşın getirdiği inanılmaz acıların her çeşidini tattık. Sadece iki adet patatesle günü atlattığımız oldu. Ama umudumuzu yitirmedik. Geleceğe, insanlığa inanıyor, güveniyorduk. Willi iyi bir insandı, iyi bir arkadaş, eş, yoldaştı. Evlatlarım var, babalarının öldüğünü bildirdim ama çalışmaktan, zamansızlıktan sanıyorum henüz hiçbirisi gelemedi. Cenazesini iki gün sonra kaldıracağız. Ölüm evraklarını bekliyorum şimdi.

—Ben, Ayten'in ölüm evraklarını tamamladım. Yarın İzmir'e uçuyorum hanımımla beraber, diye elimde tuttuğum evrakları göstererek konuştum. Yüzüme şaşkın bakakaldı.

—Sus dedim. Bir şey söylemene gerek yok, çünkü aynı acı, aynı duyguyu yaşıyoruz.

Sıkıca ellerimi tuttu. Bayan Kristin, bey'inin ölüm evraklarını aldıktan sonra birlikte çıkışa doğru yürüdük.

—İstersen dışarda bir kahve içelim dedim.

—Çok iyi olur, diye teklifimi kabul etti.

Güneş yoktu. Gözlerim gökyüzünde, çatı saçaklarında, dal uçlarında öten bir kuş boşuna aradı, durdu.

07.06.2011 Bad Endbach

BİR ANI

Yabancı ülkelere gönderildiğimizde korkunç düşlerle dolu gecelerimizin artık biteceğini sanmıştık. En yakınlarımızdan koparken akıttığımız gözyaşlarının derinliğinde sevinçli duyguların gizi de kendini ele veriyordu.

Çocukken dinlediğim, geceleri yer yatağımda uyur gibi yapıp saatlerce kurguladığım o masallardaki iyilik perilerinin; aş, çalışma, dayak derdi olmayan mucizelerin evrenine gidiyordum artık. Yumduğum gözlerimin önünden, özlemle kurguladığım tüm istemlerim birer birer resmigeçit yapıyordu. Haince bir hayal kurmaktı bu. İçimde cılızlaşmış gerçekçi bir ses bunu bana fısıldamak istiyordu:

"Sakın gitme!.. Orası yaban el!.. Orada en ilkel çağlara özgü köleliğin uygarlaştırılmış izdüşümü var! Sakın gitme! Küçücük yüreğin dayanamaz hasrete, ayrılığa!.."

Ama usumdan tüm vücuduma heyecanla saldırıya geçen perişan olmuş duyumlarım bu cılız sesi bir çırpıda susturdular:

Elbette ki prensesleri kandıran cadı karıları; prensleri, bir dudağı gökte bir dudağı yerde olan devlerin dipsiz kuyulardaki yeraltı dünyalarına atan hain kardeşlerde olacaktı. Masal böyle demiyor muydu? Ama sonunda

hep prensesler, prensler muratlarına eriyor, biz kerevetine çıkmıyor muyduk?

Aradan yıllar geçti....

Masal, hain kardeşlerin itilmiş, hor görülmüş, başları okşanmamış ve aç bırakılmış kardeşleri devlerin inleri olan o dipsiz kuyuların ardındaki yeraltı dünyasına atmalarına kadar tıpa tıp doğru çıktı. Ama sonrası?

İzmir Yapıcıoğlu'nda bir dondurucu aralık ayının sonuna doğru ve gece yarısından sonra, iki gözden ibaret gecekondumuzda doğduğumda görünmeyen hain eller alnıma yazgımı yapıştırmış. Bu hiç görmediğim, tanımadığım hain ellerin tüm gecekondularımızı teker teker dolaşıp, doğan bebelerin alnına benimkine benzer yazgılar yapıştırdığını çok sonraları ancak anlayabildim.

Pencereden yağmuru, karşımda alabildiğine uzanan çam ormanlarına kurşuni puslarla inen uğultulu sessizliği dinliyorum. Ara-sıra aşağıda asfalt yoldan arabalar gelip geçiyor ve asfalt yolun biraz altında küçük bir dere o kurşuni pusun derinliğine doğru akıp sessizliği daha da katmerleştiriyor.

Evim soğuk, üşüyorum. Soğuk odanın bir köşesinde henüz iki yaşına girmemiş oğlum uyuyor. Üstünü üşümesin diye kat kat örtmüşüm, ara sıra gidip hayran hayran onu seyre dalıyor, kıvır kıvır başak renkli saçlarını okşuyor, pespembe yanaklarına elimi sürüyorum. Küçücük ellerini, küçücük ayaklarını usulcacık tutup sıkıyorum.

Şimdi bizden çok uzaklarda kalmış kocamın küçük bir resmi duvarda asılı, gülümsüyor. Ne kadar güzel ferahlatıcı, güvenç verici bir gülümseme. Sobası tütmeyen soğuk odanın içini ısıtıyor bu iki varlık: Oğlum ve kocam!

Elektrik ocağını odaya getirdim. Yemeği, çayı odada yapıyorum. Bir parçacık da olsa soğuğu kırıyor. Yarın sabah erkenden kalkıp işe gideceğim zaman da oğlumu komşulara, Sicilyalı Anastasya'lara bırakıyorum. Para karşılığı bakıyorlar. Hazırlamış olduğum yiyeceklerden veriyorlar, işten dönünceye kadar göz-kulak oluyorlar. Oğlum ve Anastasya'nın biri iki, diğeri de üç yaşında olan iki kız çocuğuyla birlik evin içerisinde pati pati koşturup oynuyorlar, uykuları geldiğinde de Anastasya üçünü de aynı yatağa yatırıp, İtalyanca ninniler, ezgiler söyleyip uyutuyor. Çok zaman oğlumu almaya gittiğimde onu mışıl mışıl uyur buluyorum. Çocukların uyanmasını beklerken de hem birer espresso içiyor hem de çok uzaklarda kalmış ve özlemiyle yanıp tutuştuğumuz memleketlerimizden anlatıyoruz. Masmavi sessiz bir deniz, pırıl pırıl gökyüzünde gülümseyen sımsıcak bir güneş gözlerimin önünde canlanıyor.

Anastasia biteviye anlatıyor kopup geldiği o zeytin, portakal, limon, mandalin, manolya ağaçlı memleketini. Sonra İtalyanca bir ezgi tutturuyor. Gerçekten hüzünlü, insanın içine işleyen bir sesi var

Anastasia'nın, bu ezginin dilinden anlıyorum. İtalyanca bilmesem de anlıyorum ve çok çok uzaklarda kalmış ama bir tinitus gibi her an kafamın içerisinde yankılanan eski zamanlara dalıp gidiyorum..

Gecekondumuzun önündeki dut ağacının yaprakları sararıp dökülmeye durmuştu. Ege denizinden esen poyraz her geçen gün soluğunu daha da arttırıyor, soğuk geçecek bir kışın ürpertili uğultusunu, hoyratlığını gecekondularımıza biteviye savuruyordu.

Komşular, anneme: "*Hatice hanım bu kızın yaşı geçiyor, okul burnumuzun dibi! İş yerinden iki-üç saat izin alıver de şu garipçiği okula yazdır*" dediler. Yapıcıoğlu'nda izbe bir evde oturuyorduk. Anam Karagözoğlu Tütün Mağazasında çalışıyordu, babamı ise seyrek görürdüm; o uzaklara tütün, bostan tarlalarına çalışmaya gider, bir türlü geri dönmek bilmezdi.

Defteri, kalemi, alfabeyi anam aldı, komşular da nerden buldularsa köy-mahalle ebelerinin, iğnecilerin kullandığı tipik eski bir çanta getirdiler. Yıkana yıkana ağarmış, dirsekleri yamalı bir de kara önlük ve beyaz yakacık uyduruverdiler üzerime, böylece okula başlamış oldum.

Diğer çocukların da benden kalır yanları yoktu, hatta bazıları benimki gibi "eski de olsa" bir çantaya dahi sahip değillerdi. Analarının Amerikan bezinden iğreti diktiği torbacıklar çanta görevini görüyordu. Ama çanta olmuş veya olmamış, ayağımızdaki pabuçtan tutun da üzerimizdeki giysilerin de bitpazarından alınma `müstamel`(kullanılmış) şeyler olduğu hiç de sorun değildi. Okula gidiyor, dizi dizi sıralarda oturuyorduk ya! Bundan daha güzel ne olabilirdi ki yaşantımızda?

Okul sonrası, anam çalıştığı tütün mağazasından dönünceye kadar pencerenin önünde oturur, rengârenk menekşe, lale, sümbül, karanfil ve güllerin özenle işlendiği kanaviçe perdeyi aralar, hem alfabeyi hecelemeye çalışır hem de gözüm yolda anamı beklerdim.

Karanlık usulca çöker, dışarıdaki ayak sesleri, çocuk bağırışları giderek duyulmaz olurdu. İşte o an içimi bir korku ve yalnızlık kaplardı. Kanaviçe perdeyi daha da çok aralar, sokak lambasının ışığına sığınarak içimdeki korku ve hüznü defetmeye çalışırdım. Sessizce ağladığım olurdu. Bu korku ve hüzün karmaşasında açlığımı dahi duyumsamazdım. Anam hep aynı zaman diliminde, yani karanlığın iyice çöktüğü, inlerin-cinlerin cirit attığı bir saatte çıkagelirdi.

Beni sevecenlikle göğsüne bastıra bastıra seven anamın "kara kuzu"suydum! Gözlerinden akan gözyaşlarını gizlemeye çalışırken, "Aferin benim kara kuzuma, aferin benim paşalara, valilere layık bitanecik kızıma" diyerek tüm gün çektiklerimin ödülünü bana sunardı.

Oğlum, mışıl mışıl uykularda, kendime bir çay yaptım ve pencerenin kenarına oturdum. Buğulanan camın bir kenarını elimin tersiyle sildim. Gökyüzünde üç-beş yıldız göz kırpıyor ama karşı yamaçlarda alabildiğine uzanan çam, gürgen ormanlığı alabildiğine karanlık gecenin içerisinde yitmiş görünmüyor. Her taraf bir gömüt sessizliğinde ve ormanın derinliklerinden aralıklarla bir kuş çığlığı yankılanıyor.

Pencerenin kenarında ne kadar oturdum ve saat kaç oldu? Bilmiyorum! Yaptığım tek şey, yarın fabrikaya götüreceğim azık çantamı hazırlamak oldu. Uyuyana dek hep gecenin içini gözledim. Orada biraz umut var mıydı? "Biraz sevinç?" "Biraz ışık?" "Biraz mutluluk" Demeye dilim varmıyor! Bir şeylere kavuşurken bir şeyleri yitirmişiz ve en sevinçli anımızda dahi içimizde bir acı sürekli kıpırdayıp durmuş. Geçmişimi dinledim, şu anımı ve geleceğimi dinledim. Çocuğumun mışıl mışıl uykulardaki soluğunu dinledim. Trenler, vapurlar, otobüsler, uçaklar yaşantımızdan bir şeyler alıp götürmüş acımasızca ve bir daha geri getirmemiş.

Saatin zili çaldığında saat 05.30'du. Oğlumu uyku sepetiyle birlik Anastasiya'ya götürdüm. Anastasia da beyini işe göndermek için çoktan kalkmış olurdu bu saatte. Kapılarını tıkırdattım..

—Buongiorno anastasia!.. (1) İşte sevgili emanetin!

—Buongiorno Ayten!.. Vieni quicara,vieni a bere il espresso… (2)

Anastasia İtalyanca konuşurken eliyle de işaretler yapıyordu. Çünkü o dışarıda çalışmadığı için Almanlarla kontağı yok denecek kadar azdı. Ama ben onun ne demek istediğini gayet iyi anlıyor, tıpkı onun yaptığı gibi el-kol hareketleri ile bazen Türkçe bazen de Almanca yanıtlar veriyordum:

—Ah güzel, tatlı Anastasia! Ah Bella Anastasia hiç zamanım yok! İşe geç kalıyorum… İş çıkışı tamam mı? Okey şimdilik ciao!(3)

—Ciao Ayten addio! Ci vediamo nel pomeriggio…(4)

Daha gün ağarmadan girdim fabrikaya. Gece vardiyası henüz preslerin başında çalışıyor, sürekli edelsthal tencere presleyip bantlara veriyorlar. Bantlar su gibi akıp gidiyor. Sabit yeri olmayan biz yabancı bayanlar bir köşede bekleşiyoruz.

Birazdan ustabaşı gelip dağıtım yapar*: "Sen şuraya, sen buraya!*" İnşallah yıkama havuzlarına vermezler! Tencereler 'Pe' denen bir ilaçla havuzlarda yıkanıyor ve beş dakika çalışıldığında inanınız sarhoş oluyor insan. İşin en kötü yanı yürüyen banttaki tencereler "Pe" ile dolu havuzlara ulaşıp da yıkanmaya başladığında düşenler oluyor ve biz havuzun içine eğilerek düşen tencereleri çıkarmak zorundayız. İşin garip yanı böylesine zor ve sağlık açısından rizikolu bir işi yaptırmak için kadınları seçmiş olmaları! Güya kadınların eli daha çabukmuş ve bunun gibi istenmeyen pis işlerde erkeklerden randıman alamıyorlarmış! Eh, aldığımız ücret erkeklerin aldığı ücretten çok çok düşük olmasına karşın

zor ve rizikolu işlerde bizleri öne atmaları oldukça ilginç ve haince değil mi?

Bugün Mehtap, Suna, Adviye ve Kosovalı Medina havuzlara gönderildi. Söylene söylene yorgun adımlarla çekip gittiler.

Ustabaşı beni tencere saplarının takıldığı otomatik makinaya gönderdi. Eh, çok hızlı çalışmak gerekiyor ama yine de havuzlara gitmekten çok çok daha iyi!

Sırasını bekleyen diğer kadınlar: *"Hadi bugün şanslısın, kolay gelsin, pause'de(5) görüşürüz!*" diye beni uğurladılar.

"Size de kolay gelsin arkadaşlar, ama doğrusu sevinemedim, pause'de görüşürüz" diye yanıtladım onları.

Fabrikanın tavanına bakıyorum oturduğum yerden. Dev projektörler çelik kolonların üzerlerinden gündüz gibi yapıyor ortalığı ve dev preslerden yayılan gümbürtü, otomatik makinaların tik-taklarını bir solukta yalayıp yutuyor. Kadınlı-erkekli yüzlerce işçi gıkları çıkmadan son sürat, akkordlarını(6) çıkarabilmek için didiniyor ve hızla yürüyen banda mal yetiştirmeye çalışıyorlar.

Bazıları, boyunlarına attıkları peşkir ile ara sıra terlerini siliyor hele tencerenin boden'ini(7) ekleyen işçilerin durumu daha da berbat. 1000 derecelik fırının önünde akkord çalışmanın ne demek olduğunu bir düşününüz!

Yarım saatlik 'pause' de yabancı kadınlar genellikle birlikte oturur, birbirimize takılarak ve getirdiğimiz değişik yiyeceklerden birbirimize sunarak moral toplamaya çalışırız. Tümümüz dünyanın değişik yerlerinden kopup gelmiş ve geldiğimiz yerlerin acılarını da birlikte getirmiş anneleriz. Gülüşürken bile gözbebeklerimizin derinliklerinden kopup gelen bir hüzün seli iç dünyamızın gerçek gizini ele veriyor. Adeta şöyle konuşuyor bir ses:
"Ah Shalke! Gülüyor, şakalaşıyorsun ama peki bu gözbebeklerin ne böyle? Neden hep hüzün acı ve yalnızlığı çağrımlaştırıyor? Ya sen? Ayten? Evet sen? Sanki seninki öyle değil mi? Hüzün, acı ve yalnızlık damıtıyor göz bebeklerin, bakışların hatta gülüşlerin!

Geçmişimiz! Elbette ki yoksulluğumuzun ve terk edilmişliğimizin yüklediği acı, hüzün ve yalnızlıkları bugünlerimize dek taşımış ve taşımaya da devam ediyor.

Okula başlamıştım… İşte o iğneci çantasıyla birlik, o dirsekleri yamalı karası iyice ağarmış okul önlüğümle birlik! Henüz okula başladığımın haftasında büyük oğlan çocukları gülüşerek çantamı kapmış, çaresiz ağlayışlarım arasında üzerine oturarak yokuş aşağı kaydıraç oynamışlardı. Çantam yırtılmış, tanınmayacak duruma gelmişti.

Çok geçmedi hastalandım. Ateşler içerisinde yanıyordum. Artık sonbahar bitiyor, kışın acımasız soğukları başlıyordu. Okula gidemedim. Haftalarca yattım. Anam işe giderken ve iş dönüşü sıcak tarhana pişirir, tuğla ısıtır, cezvede nane kaynatırdı. Yatağın içinde anamın yaptığı çaputtan bebeğimle oynamaya çalışır, akşamın olmasını dört gözle beklerdim.

Artık okula gitmiyordum. Gitmek de istemiyordum. Evde yalnız kalmak da iyi değildi, olmuyordu. Anam bir gün beni elimden tutarak çalıştığı tütün mağazasına götürdü. O günden sonra tütünü kalitesine göre ayıran yüzlerce işçinin arasında ayakçı olarak çalışmaya başladım. Anam,titrek elleriyle başımı okşarken: "Fakir-fukaranın okumak harcı değilmiş" diyordu.

Anastasia ile kahve içtik. O Sicilya'yı ve Akdeniz'i, ben de İzmir ve Ege denizini dilimizin döndüğü kadarıyla anlatmaya çalıştık. Aynı yazgıları bölüşmüş insanlardık ve birbirimizi içtenlikle seviyorduk.

Oğlumu bağrıma basıp eve gittiğimde kuru bir ayaz vardı ve karanlık iyice çökmüştü. Oğlum gözlerimin içine bakıp gülümsüyor, duvardaki resmi küçücük parmağıyla gösterip "baba" diyordu.

_____

DİPNOT:

(1) Buongiorno(İtal): Günaydın

(2) Vieni quicara,vieni a bere il espresso(İtal) :Gel sevgilim,gel de espresso içelim

(3) Ciao(İtal): Hoşça kal

(4) Ci vedi amo nel Pomeriggio(İtal): Güle güle Ayten ,öğleden sonra görüşürüz

(5) Pause (Alm): Fasıla, ara

(6) Akkord(Alm): Götürü

(7) Boden(Alm): Taban

ÇÖPÇÜ

Tavanda eğri-büğrü kablonun ucundan sallanan çıplak bir lambanın loş ışığı, odayı aydınlatmıyor, sefil gölgelerin kıpırtılarını yansıtıyordu. Bir zamanlar beyaz badana olduğu belli olan küçük odanın üst köşesinde bir yer yatağı öylece dağınık, toplanmayı bekliyordu. Kapının hemen sağ yanında yerde yanan tüp gazın üzerinde buharları tüten bir tencere fokurduyordu. 14–15 yaşlarındaki çocuk tencereyi tahta kaşık ile karıştırdıktan sonra, yemeğin pişmiş olduğuna karar vermiş olacak ki tüpü söndürdü.

—Emmi yemek pişti!

60 yaşlarında bir adam yere bağdaş kurmuş, ayakkabısının vurup, hırpaladığı ayağına pis bir bez parçası dolamaya çalışıyordu.

—Ben şu nalet ayağı hallederken bir yol koşuver de ekmek al aşşağıdan!

Çocuk, sessizce kapıyı açıp yine sessizce merdivenlerden aşağıya indi. Dışarısı yarı aydınlıktı. Tarlabaşı'nın bu dar ara sokaklarında Rum ve Ermenilerden kalma çok katlı ahşap binalar birbirlerinin üzerine yıkılıyormuş gibi öyle yorgun bir görüntü veriyorlardı. Güneş, bu sokakları ancak yalayarak geçiyordu. Ortalık günün ortasında bile loş, kasvetli ve ışıksız!

Çocuk başını yukarı kaldırıp gökyüzüne baktı, sokağın karşılıklı yüksek evlerinin arası sallanan rengârenk çamaşırlarla doluydu. Gökyüzü, bu sallanan çamaşırların arasından gri bir tonda somurtuyordu. Evlerin merdiven kenarlarına, eşik diplerine çömelmiş kadınlar, soğuğa aldırmaksızın ha bire bir şeylerle uğraşıyorlar, yol boyunca da çocuklar bağırışlarla top oynuyor, koşuşuyorlardı.

Bir satıcı, yorgun adımlarla simit, poğaça dolu arabasını yokuşa doğru iteliyor ve ara sıra iniltiyi andıran bir sesle "Tazee simitttt!.."diye bağırıyordu.

Yolun tam ortasına park etmiş bir kamyonetten üstü başı perişan, kadın - erkek, çoluk - çocuk ha bire içi tekstil dolu çuvalları hızla bir kapıdan içeriye taşıyorlar, bakkal dükkânının önünde başları kasketli dört kişi karın hafiften çiselemesine aldırmadan ayaküstü Kürtçe bir şeyler anlatıyorlardı.

Çocuk usulcacık dükkâna girdi. Dükkânın önünde konuşan kasketlilerden beline siyah sentetikten para çantası bağlamış olan adam da çocuğun ardı sıra yürüdü.

—Fermo brazî! (Emrini söyle yeğenim!)
—Ez di xwazim sê nanan bigrim! (Üç ekmek almak istiyorum!)
—Da xwazek din heye? (Başka bir isteğin var mı?)
—Na spas apo! (Yok, teşekkürler, amca!)
—Hê jî hûn heman karî dikin? (Hâlâ aynı işi mi yapıyorsunuz?)
—Raste! Başka karekî din heye em bikin? (Doğru! Başka iş var mı ki yapalım?)

Çocuklar yol boyu bağırışlarla top oynuyorlar, bir yerlerden süzülen ağıtımsı bir Kürtçe ezgi soğuk akşamın içerisine karışıyor, artık yükünü boşaltmış olan kamyonet, geri geri sokaktan çıkmaya çalışıyordu.

Eve geldiğinde sofra kurulmuştu bile… Hemen yemeğe başladılar… Sesleri hiç çıkmıyordu. Sofrada tabak falan yoktu. Yemeği doğrudan tencereden yiyorlardı. Yemek dediğin de patlıcan, biber, domates, soğan karışımı bir tür türlüydü. Bir başka deyişle: yoksul aşı!

Aşağı - yukarı her gün yedikleri de işte bu 'yoksul aşı' sayılırdı. Sebzeleri, çöp toplamaya çıktıklarında, manavların atmak için ayırdıkları kasalardan seçiyorlardı.

Birlikte sofrayı topladılar. Sonra iki tekerlekli çöp arabalarını almak için karanlığın içine doğru yürüdüler. Usul usul kar yağıyordu. Yaşlı adam,
—Bugün işimiz zor, iyice ıslanacağız, dedi.

Çocuk, yanıt vermedi. O su çeken ayakkabısının derdine düşmüştü. Çöplerde de şöyle ayağına göre sağlam bir ayakkabı denk düşmüyordu. "Belki bu gece" diye içinden geçirdi ve sanki ayakkabıya hemen ulaşacakmış gibi adımlarını hızlandırdı.

Amcası da ona uydu… Hızlı hızlı arabalarını bıraktıkları yere doğru yürüdüler. Yağan kar, üfleyen soğuk rüzgârla sarmal sarmal savruluyor, suratlarına acımasız bir kamçı gibi çarpıp duruyordu.

Arabalarını aldıklarında karanlık iyice çökmüş, kar daha da hızını arttırmıştı. Taksimden Gümüşsuyu'na doğru sapıp hep bildik çöp bidonlarını karıştırarak işlerine yarayanları aldılar. Oradan ver elini gerisin geri, doğru yeniden Taksim. Taksim'in çevresini şöyle bir taradıktan sonra, İstiklal Caddesi'ne doğru yürümeye başladılar. Noel ışıkları yanmıştı. Epey geç olmasına karşın cadde hâlâ insanlarla doluydu. Bir köşede üç genç gitar ve flütle alışılmışın dışında ama yine de kişiye acı ve yalnızlık veren bir müzik ziyafeti veriyorlardı. Havada savrulan kar, flüt, gitar ve içli bir sopranonun gizemli yankısına karışıyor, rengârenk noel ışıkları ve neon lambalarının altında müthiş bir tablo oluşuyordu.

Çocuk, su almış ayakkabılarından vücuduna yayılan üşümeyi bir an unutup, köyünü, mutfakta yanan odun, çalı-çırpı ateşini; ocağın başında

aş vuran, yufka açan anasını düşledi. Üç gençten alev saçlı kızın yanık sesi insanların içlerini ve karanlıkları dağlayıp, geçip gidiyordu.

Amcası,
—Hadê! Zû!(Haydi! Çabuk!) diye ünledi.

Çocuk hiç oralı olmadı. Arabasını iyice kenara çekip, bu yanık sesi dinlemeye koyuldu. Amcası da mecburen çocuğa eşlik etmek zorunda kaldı… "Eh, biraz soluklanalım" diye içinden geçirdi ve yeğeninin sevecenlikle sırtını, saçlarını sıvazladı.

Sokak müzikçilerinin başı iyice kalabalıklaşmıştı. Beyoğlu'nun ara sokaklarındaki bar, taverna ve birahanelerden çıkan çakırkeyif şık adamlar, bayanlar, eski-püskü giysili sokak çocukları, saçı, sakalı birbirine karışmış alkolikler, evsiz-barksızlar, çok acil işleri varmış veya bir yere yetişmeleri gerekiyormuş gibi hızla yürüyen insanlar… Tümü bu müziğin ve sesin büyüleyici çağrısı karşısında durup kalabalığın arasına karışıyorlardı. Kimsenin soğuğa ve giderek hızını arttırmaya başlayan kara aldırdığı yoktu.

Çocuk, ayaklarının üşüdüğünü, acı veren bir soğuk akımın parmaklarından baldırlarına doğru yürüdüğünü duydu. Bacaklarını usulcacık kaldırıp indirip hareket ettirmeye başladı. Her kaldırış-indirişte su çekmiş ayakkabısından faş-fuş diye sesler çıkıyor, pençelerinin kenarlarında çamurumsu sular köpükleniyordu.

Ne olduysa o an oldu. Karşı kaldırımdaki bankanın dibine bırakılmış bir çanta ve bir çift bot paniğe yol açmaya yetti.
—Bomba var, diye bir bağırtı koptu.

Müzik sustu, birikmiş halk bu kez "bomba var" sesine yöneldi. Hemen bir çevre oluşturdular. Kalabalığın arasından çıkan işgüzar bir-iki kişi de yetkili kişi pozlarında meraklı kalabalığı hizaya sokmaya başladı.
—Uzak durun! Her an patlayabilir!

Ama kalabalık buna karşın dağılmıyor, caddeden geçen diğer kadınlı-erkekli meraklılar da çember olmuş kalabalığa katılıyordu. Kürk mantolu yaşlı bir kadın, cırtlak sesle
—Polise haber verildi mi, diye yetkili kişi pozlarındaki pejmürde giysili, saçı-sakalı birbirine karışmış kişiye sordu.
—Gelmek üzere hanımefendi!
Bilmiş bir edayla ve sorumlu kişi pozlarını takınarak:
—Bomba uzmanını bekliyorlar. Herhalde birlikte gelecekler.
Meraklılar birbirlerine soruyorlardı:
—Ne dedi?
—Ne dedi?
—Bomba uzmanı geliyormuş!
—Demek doğruymuş. Çantada bomba var.

—Saate ayarlı diyorlar.
—Ya patlarsa?
—Şimdi patlamaz.
—Patlar.

Aralardan başka sesler de yükseliyordu:
—Patlarsa patlasın!
—Ağzını hayır aç!
—Açmıyacağım! Kaybedecek bir şeyim yok!
—Ukalaya bak! Salak canından bezmiş!

Her durumundan evsiz-barksız olduğunu ve yoksulluğun yankılı betimlemesini çağrımlaştıran bir yaşlı, mırıltılarla şöyle söylüyordu:
—İnşallah patlar ve her şey biter.

Ama çocuk, daha değişik şeyler düşünüyordu: "Ahh!" diyordu, "çantanın yanında duran şu ayakkabıya bak! Tam bana göre! O benim olmalı! Bomba falan yalan! Sahibi belli ki unutmuş oracıkta. Hayır hayır o ayakkabıyı almalıyım!" Çocuk hem bunları düşünüyor, hem de kalabalığı usul usul yarıp en ön sıraya doğru ilerliyordu. Polise haber vereli yarım saatten fazla olmasına karşın görünürde ne bir polis ne de bomba uzmanı vardı. Kozmopolit kalabalık meraklı bir bekleyiş içerisinde adeta uğulduyordu.

Kar, savrula savrula yağıyor, noel ışıkları savrulan karın aralığından rengârenk parıltılarla göz kırpıyordu. Çocuk, aniden ayakkabıya doğru atıldı ve hızla çekti. Ama ayakkabının bağları çantanın sapına bağlı olduğu için çantayı da beraber çekmiş oldu.

Ve müthiş bir patlama sesi duyuldu. Ardından, amcanın acı haykırışı tüm Beyoğlu'nu inletti: Aliiiiiiiii!

Yankılanan bu ses, tüm keder, acı, çaresizlik ve isyanları yüklenerek İstanbul'u, boğazları, dağları, ovaları, ırmakları, gölleri aştı. Anadolu'nun en unutulmuş bir köşesinde karanlıklar ve karlar içerisinde yitmiş, hâlâ ocağında ateşi tüten, hâlâ kat kat dizilmiş yufkaları soğumamış olan toprak damlı bir eve dek ulaştı.

Kadın, düşünde oğlunu görüyordu.

16.12.2010

GİTME!

Pencerenin önünde oturuyorum işte. Dışarısı zifir karanlık. Gökyüzü görünmüyor. Ne bir yıldız ne de ayın gülümseyen çehresi. Ta karşı yamaçlarda yükselen ışıl ışıl göz kırpan gökdelenler bizim fakirliğimizi ve göz kırpmayan karanlığımızı daha da pekiştiriyor. Karşı yamaçları, o sırıtkan haram mutlulukları gözledikçe bir şeyler boğazımda düğümleniyor. Senin ve benim çaresizliklerimiz ve bir acıyan yüreği usulca gözlerimin ferine bırakıp da sessizliğin içinde yitişler. İşte bu, senden geldi! Belki de direncin bittiği yerde kendini koyveren umutsuzluğa doğru açılan bin uzun yoldu bu. Upuzun bir yol! Hem hüzün ve özlem yüklü hem de kalleşlik!

Gitme demiştim. Beni dinlemedi ve gitti. Giysilerinin büyük bir bölümünü dahi almadan, kaçar gibi gitti. Uzattığım elimi sıkmadan, uzattığım dudağımı öpmeden, öylece, karanlık bir gecenin derinliğinde yitercesine gitti. Terlikleri şuracıkta kaldı, resmi duvarda. Pembe sabahlığında sanki hâlâ sımsıcaklığı var gibi, öylece koltuğun üzerinde sereserpe.

Neden gidiyorsun diye sormak istemiştim aslında. Sonra anlamsız geldi bana ve sormadım. Çünkü gitmek isteyişinin nedenleri benim için, süreç içerisinde anlaşılır olmuştu. Sezinliyordum giderek benden uzağa düştüğünü. Bir yol kavşağına gelmiş olduğumuzu. İşsiz kaldığımdan bu yana bir şeylerin ters gitmeye başladığını. Ellerimi uzattım ardı sıra.

Aylarca işsiz kalmanın, aylarca meteliksiz kalmanın ne demek olduğunu bilir misiniz, İstanbul gibi on beş milyon insanı bağrına basmaya çalışan bu koca şehirde? Evet, ellerimi uzattım ardı sıra ve "Gitme!" dedim, "Gitme!"… Bu sessiz feryadı duymadı, bu umutsuz çırpınışı görmedi. Acılar ve çaresizlikler vardır ve bir yerde öyle veya böyle çözüme ulaşır. Acılar ve çaresizlikler vardır insanın kurduğu hayallerin sınırlarını aşar... Asıl acı ve çaresizlik işte budur.

Soğuktan titreyen yavrularıma baktım. Giysileri perişandı, sırtlarına okul çantalarını yüklemişlerdi… Öyle mahzundular ki… Bu cehennemden bir an önce kaçıp kurtulmak için annelerinin ellerine sıkı sıkıya yapışmışlardı... El ettim artlarından. Doğum anları, pati pati yürümeleri, uyurken hayran hayran eşsiz güzelliklerini seyretmelerim geçti gözlerimin önünden... Size başarılar diliyorum, güle güle yavrularım, güle güle bitanelerim... Fısıltılarımı bir ben bir de hain İstanbul duydu. Çocuklarım ve karım karanlıkta çoktan kaybolmuşlar, çekip gitmişlerdi.

Oysa hâlâ geleceğe ilişkin umutlarım vardı. İş bulabilirdim belki de. Çocuklarımı da alıp gitmeseydin, biraz daha bekleyebilseydin. Biraz daha…

—Bıktım bu sonu gelmeyen umutlardan, diyordu:

—Bize umut değil para gerekli!
—Tencere senin düşlerinle değil para ile kaynıyor!
—Çalış!

Başım önümde, dinliyordum. Haklıydı. Ne biçim bir adamdım ben? İşsiz güçsüzün teki! Girdiği işlerde dikiş tutturamayan, en ufak haksızlıkta baş kaldıran, grev kışkırtıcılığı yapan! Oh olsun işte sana! Şimdi bu terk edilmeleri, bu yoksullukları hak etmedin mi?

Pencerenin önünde oturuyorum işte. Dışarısı zifir karanlık ve soğuk. Odamın içerisi de soğuk. Seni düşünüyorum. Gittiğin yerleri, sığındığın eşyasız ama sobası yanan, ama tenceresinde sıcak bir yemek kaynayan sessiz ve kederli bir odayı. İyi ki gitmiş diyorum! Sizi bunca özlemiş olmama karşın, 'iyi ki gitmiş' diyorum. Bu soğuk, bu açlık...

İlk gençlik yıllarımız gözlerimin önüne geliyor. Nasıl da mutluyduk... Nasıl da güçlü ve kuvvetliydik. Neler yaratmadık ki aşkın verdiği güç ile. Bir yaşamı hiçten yarattık. Yerin en altından toprak üstüne çıkıyorduk sanki gün ve güneşe, aydınlığa. Hani topraktan bir tohum fışkırır ve aniden güne selam durur ya, işte öyle. Bir filizdik ve geleceğe ilişkin güzel düşlerle dopdoluyduk. Kendimize ait küçücük bir gecekondumuz ve birbirinden güzel çocuklarımızın olması mahzun düşüydü bu. Bu düşü kurmak yoksa hakkımız değil miydi? Bir varmış bir yokmuş ile başlayan ve gerçekleşmesi annelerin ve ak saçlı ninelerin dizlerinin dibinde ancak olanaklı olan bir masal mıydı ki bu? Birlikte olduğumuz son günümüzü anımsıyorum. Üşümüş ellerini avuçlarımın içerisine almıştım. Bakışlarını yakaladım, ıssız bir gecenin içerisinde ekolaşan isyanın feryadıydı. Açlığın, unutulmuşluğun, çocuklarına ekmek ve süt ulaştıramayan suçsuz bir annenin feryadıydı. Sonra usulca hâlâ sopsoğuk olan ellerini ellerimden çektin, bakışlarını da bakışlarımdan.

Pencerenin buğusunu ellerimle siliyorum. Nefesimden çıkan buhar pencereyi yeniden buğulandırıyor, yeniden siliyorum ve yeniden dışarıyı, ta karşıdaki yüksek binaların göz kırpan ışıklarını gözlemeye dalıyorum. Aslında gözlemeye daldığım sen ve çocuklarımsınız. Ben o göz kırpan hain ışıklara bakıyorken, gözbebeklerimde sizler sürekli resmigeçit yapıyorsunuz. Kendi kendime konuşuyorum, ellerimi çocuklarıma ve sana uzatıyorum. Gözyaşlarını siliyorum çocuklarımın; başlarını, yüzlerini okşuyorum ve senin saçlarına, o umutları yitmiş bakışlarına dokunmak istiyorum. Bir köpek uluyor bu soğuk gecenin içerisinde. Uzun uzun uluyor. Bir kadın hıçkırığı duyar gibi oluyorum, sonra ağıtımsı bir ninni sesi karanlığı parçalıyor ve sonra her şey susuyor. Ben oturduğum yerde, sıkı sıkıya giyinik olmama karşın titriyorum.

Bir işim vardı en azından ve sizlere ekmek getirebiliyordum... Sobamızda yanacak odunu kömürü alabiliyordum. İşte bu bizim zaferimiz ve mutluluğumuzdu. Şamatalarımız ve yerinde duramamalarımızdı. Çocuklarımızı kaldırıp kaldırıp havalara atıp tutmalarımızdı. Tavana iki iri

mıh çakıp eğreti salıncak yaparak onları uçuruşlarımızdı. Ve güzel bir çocuk kahkahasıydı mutluluk. İşsiz kalmamak, asgari ücretle de olsa çalışma olanağı yakalamaktı. Artık bir şeylerin sonuna ve bir şeylerin de yeni başlama noktasına gelindiğini düşünüyorum. Oda öylesine soğuk ki sevgilim, tencerenin içerisindeki su buz tutmuş. Ellerimi nefesimle ısıtıyorum ve battaniyeye de adamakıllı sarınıyorum.

Tüm bu acılar yeni bir günle birlik yok olacak, pırıl pırıl bir güneş doğacak sevgilim. İşte yine umutla yaşıyor, ısınıyorum. Ama bu salt seni, beni ve çocuklarımızı kapsayan bir umut değil. Bak bu soğuk gecenin içerisinde inim inim inleyen ve bacaları neredeyse tütmeyen bizim gecekondularımızı da çevreleyen bir umut. Bak karlar altında yitmiş ölüm sessizliğindeki upuzak köyler, kasabalar. Ses vermiyorlar, yankı vermiyorlar. Bari buna bir şey deme. Bırak bu umut da bir kenarcıkta filizlenmeye dursun. Onu ben ektim ve gerekirse büyütürüm de.

Bugün ev sahibi geldi. Birikmiş kiraları istedi. İyi ki yoktun. Kahrolurdun. Ben alıştım artık iteklenmelere ve kovulmalara... Evden çık diyor. Bu soğukta nereye gidebilirim ki? Bunları düşündükçe içim ürperiyor... Çaresizlik ve bir şey yapamamanın biriken isyanları giderek çığlaşıyor...

Her şeyi unutmaya çalışıyorum... Açlığı, soğuğu, kirayı, işsizliği... Yalnız seni düşünüyorum. Kırmızı rujlu, dallı, çiçekli entarili seni... O arı gülüşünü ve beni sıcacık öpmelerini, sevmelerini düşünüyorum.

Yarın erkenden yine yollara düşeceğim. İş arayacağım. Umut karın doyurmuyor sevgilim ama umutsuz da yaşanmıyor. Sana ve çocuklarıma yeniden kavuşabilmeyi düşlemek, iş bulmayı düşlemek, beni ayakta tutuyor. Yıkılmıyorum. Dik duruyorum, koşuyorum bir yerlere doğru böylece...

Sana doğru, özlemlerin gözyaşlarının ve böylesi kahrolası çaresizliklerin hiç olmayacağı bir yerlere doğru koşuyorum; bu senin elinin tersiyle ittiğin ‘umut’ sayesinde...

Pencerenin önünde oturuyorum işte... Gözlerimi hiç kırpmadan, yani uyumadan... Birazdan sabah olacak. Gecekondular tümden ayağa kalktı bile. Pencerelerde paslı ışıklar, yorgunluğunu üzerinden atamamış insan gölgelerini yansıtıyor.

Çocuk ağlamaları ağarmakta olan sopsoğuk bir güne ilk serenadını yapıyor.

Ve ben böyle aç, susuz ve üşümüş... Yeni düşler kuruyorum. Aydınlık ve sımsıcak günlere dair…

CUMARTESİ ANNELERİ

Yağmurlu bir bahar sabahı ellerim cebimde Taksim'den Galatasaray'a doğru iniyordum. Kafamın İçerisinde binbir türlü, "bu cumartesini nasıl geçirmem gerektiğine ilişkin" düşünceler birbirleriyle çarpışıp duruyordu.

Yağmur da bayağı hızını arttırmıştı. Mağazaların duldalıklarına sığınarak yürüyor, ara sıra da gelen geçenlere çarpmamak için durup yol vermek zorunda kalıyordum. Çeşit çeşit pahalı marka giysi ve ayakkabıların satıldığı mağazaların vitrinlerindeki fiyatlara bakıp titriyordum. Bazı ayakkabıların ederi neredeyse benim yarı aylığıma geliyordu. Hele ucuzluk yapmış markalı elbiselerin ederi bir aylık maaşımı çoktan koyup geçmişlerdi.

Beyoğlu'nun ara sokaklarına dalıp sakin bir kahvede iki tane tavşan kanı çay içtim. Bu arada yağmur hafifledi, ben de oturduğum kahveden kendimi yeniden İstiklal Caddesi'ne, insan kalabalığının arasına attım. Gerçekten tramvaylar ve aslına uygun restore edilmiş binalar beni taaa gençlik yıllarımdaki günlerime taşıyor, yüreğimi acıtıyordu.

Galatasaray meydanına geldiğimde, işte hep ellerini tutmak istediğim Cumartesi Anneleri ile karşılaştım. Aralarında çocuklar ve gençler de vardı. Babalarını, annelerini, karılarını, kocalarını ve yavrularını arayan, onlardan bir iz bulabilme umuduyla hâlâ gözbebeklerinde bir kıvılcım korlanan savaş ve barışın insanları!

Saçları bembeyaz, üzerinde soluk, eski bir manto, pörsümüş iri elleri hâlâ tarladan yeni dönmüş gibi küt ve nasırlı. Tutup öpüyorum bu elleri.

—Ali Haydar'ım ölmedi, o yaşıyor, diyor.

Oğlunun büyükçe bir resmi var elinde. Ali Haydar resimde, gelecekteki aydınlık günleri muştularcasına gülümsüyor. Resme ellerimi sürüyorum, sonra adının "Nazlı" olduğunu öğrendiğim bu ak saçlı Cumartesi Annesinin yanına çömeşiyorum. Bana doğduğu yerleri, köyünü, Ali Haydar'ını anlatıyor. Yağmur bir türlü dinmek bilmiyor. Nazlı Ana'nın şemsiyesinin altına sıkışmaya çalışıyorum. Meydanın ortasına ak bir güvercin konuyor, bir tane daha, bir tane daha… Nazlı Ana gözleriyle güvercinleri takip ediyor. Güvercinler meydanlıkta yiyecek bir şeyler arayıp pati pati yürüyorlar. Nazlı Ana'nın gözlerindeki yalazlanan kıvılcım bir umut yumağının karmaşıklığına bulanıp adeta bir yangına dönüşüyor:

—Bir gece yarısıydı, yine yağmur yağıyordu. Ali Haydar'ı kitaplarıyla birlik alıp götürdüler. Peşinden gitmek istedik, beceremedik. Nereye götürdüklerini dahi söylemediler. Başvurmadığımız yer, çalmadığımız kapı

kalmadı. Nereye götürdüler? Ne oldu? Bilmiyoruz. O'nu hâlâ bekliyorum. Bir gün çıkıp gelecek; o, ölmedi!

Bardaktan boşanırcasına yağmur yağıyordu. Soğuk bir kasım gecesinde Nazlı Ana'nın kapısı çalındı. Gelenler karanlık yüzlü, silahlı insanlardı. Kapı açılır açılmaz sorgusuz, sualsiz içeri daldılar. Ali Haydar çoktan uyumuştu, yatağından aldılar, giysilerini dahi giymesine izin vermediler.

Her şey bir çırpıda, sessizce oldu. Kitaplarını da "kanıt" olarak yine sessizce torbalara basıp, Ali Haydar ile birlikte karanlığın içerisinde bilinmeyen yerlere doğru çekip gittiler. Yağmur iyice gücünü arttırmıştı. Evin etrafında dolaşan karartılar vardı ve bir baykuşun ürpertici haykırışı gizemli karanlığa yayılıyordu. Nazlı Teyze bu yağmurun altında komşularının kapılarını çalıyor, umutsuz bir feryat ile karanlığı yırtıyor, gecenin içerisine çaresizliğin en anlamlı yankısını bırakıyordu.

—Uyanın komşular! Oğlumu, Ali Haydar'ımı götürdüler!

Varoşlarda paslı ışıklar tek tek yanıyordu. Sokakta insanlar, gençler birikiyor ama kimse bir şey yapamıyordu. Sonra bir arabaya Nazlı Teyze'yi de alıp Ali Haydar'ı nereye götürdüklerini bulmak için Emniyet Müdürlüğüne gittiler. Tavsiye edilen avukatları yataklarından kaldırdılar ama Ali Haydar'ın nereye götürüldüğünü bilen yoktu!

Öfkeden gözleri dönmüş iri kıyım, uzun burunlu kırk yaşlarında gösteren suratsız adam, diğer işkencecinin elinden copu kaparak Ali Haydar'a rasgele vurmaya başladı. Suratı bir şeyler yapamamanın, bir sonuca ulaşamamanın ürküsü ve unulmazlığı ile pancar gibi kızarmıştı. Vururken, "Konuşsana ulan moskof tohumu" diye bas bas bağırıyor, Ali Haydar sustukça da daha da taşkınlaşıp başına başına vuruyordu. Ali Haydar'ın yarılan başından oluk gibi akan kan, hücrenin duvarlarına ve alçacık beton tavana sıçrayarak bir direnişin simgesi olarak silinmecesine kaldılar. Suratsız adamın sesi, holü ve loş hücrenin duvarlarını aşıp upuzun geçenekte yankılanıyordu.

Sıra sıra hücrelere doldurulmuş devrimciler, alışageldikleri bu sese kulak kabartıp içlerinden faşizmi kargılıyor ve arkadaşlarının bu yiğit direnişiyle kurumlanıyorlardı. Ardından Ali Haydar'ın acılarla dolu çığlığı tüm hücreleri, geçeneği de aşıp yapının üst katlarına dek ulaştı. Artık o, acıyı ve içinin kavruluşunu duymuyordu bile. Durmadan, durmadan akıp giden ak bulutların üzerinde sımsıcak bir yatağa uzanmış, mavi gökyüzünün sonsuzluklarına doğru yüzüyordu. Bir ılıklık ve erinçlik tüm gövdesini kapladı.

Ağaçlar filizleniyor, kuşlar cıvıl cıvıl ötüyor, alacalı bulacalı kelebekler çiçekten çiçeğe uçuşuyorlar, koyunlar ve kuzular meleşerek doğanın cömert yeşilliklerine yayılıyor, bitmek bilmeyen kış günlerinin acımasızlığından öç alırcasına öfkeyle sağa sola koşuşup duruyorlardı.

Gözlerinin parıltısı sönmüş olsa da sessizce, gizlice süren bir savaşımı kazanmışlardı ve şimdi bunun kutsal sarhoşluğu içerisindeydiler. Tüm doğa, ulu bir utkunun gururu ile görkemle ayağa kalkıyordu. Yerden, soluk alışın ılık buharı toprağın kendine özgü iç açıcı kokusuyla birlik masmavi gülümseyen gökyüzüne karışıyordu. Eriyen karlar; gümbür gümbür akan, köpük köpüğe coşan dereler oluşturuyor ve etraflarını mor, eflatuni, sarı, beyaz, mavi, yeşil, kırmızı yani her renkle bezenmiş bir renk alaşımında çiçeklerle donatıyordu.

Binlerce kilometre uzaklardan kanat çırparak doğanın bu cömert şölenine neşeli ezgiler çığırtarak gelen göçmen kuşlar; dere boylarında, su birikintilerinde, göl kenarlarında konaklıyorlar, özlemlerine kavuşmalarının mutluluğu içerisinde bağırışlarla karınlarını doyuruyorlardı. Kışın karanlık gömütlerinden doğrulup da başlarını dışarıya güne, güneşe toprağa uzatan köylüler yılgınlıklarını, uyuşukluklarını ve düşlerini gömütlerine fırlatarak, doğanın tutkulu yaşam isteminin kutsal korosuna katılıyorlardı. Doğanın derinliklerinden güçlü bir uğultu boşanıyordu. Bu uğultu köylülerin istemlerini kamçılıyor, onlara eşsiz bir eseme veriyor ve onları soluk soluğa bir çabanın içine doğru sürüklüyordu. Ama bu soluk soluğa çaba, onların tüm kış boyu kurdukları düşleri gerçekleştirmelerine yeterli gelmiyordu. Doğa, sonsuz bir cömertlikle her tattan yemiş sunmasına karşın onlar bu yemişlerden hayvanlar kadar da yararlanamıyorlardı.

Bu görkemli şölen, dağların doruklarına düşen ilk kar ile birlikte sona ermişti. Acı yel, ağaçların sararmış yapraklarını gri gökyüzüne hışımla savuruyor, kara kara bulutlar hızla uçsuz bucaksız ovaların üzerinden gelip geçiyorlardı. Göçmen kuşlar geldikleri yerlere dönmenin ivecenliği içerisindeydiler. İrili ufaklı, türlü renklerde ve çeşitlilikteki böcekler ve yaban hayvanları deliklerine, inlerine korkunç bir tutkuyla yorulmaksızın azık yığıyorlardı. Bitkiler toprağa daha şimdiden gelecek ilkbahardaki daha güçlü, daha çoğulcu dirilmenin ve sunuşun tohumlarını zulalıyorlardı. Ama bu toprağa bağımlı köylüler, ovaların sonsuz bereketini, doğanın bu bitmez tükenmez cömert sunuşunu kardeşçe kullanabilme yetisinde değildiler. Onların kardeşçe kullandıkları eşdeğerdeki yetileri; öfkeleri, kara kara yazgıları, korkunç sefaletleri ve düşleriydi.

Karların ilk erimeye başlamasıyla birlik, ovaların sonsuzluklarına yayılmış ve kan ter içerisinde hep çalışmışlardı. Elleri, ayakları, giysileri paramparçaydı. Tosbağalar gibi kabuk bağlamışlardı. Şimdi, göçmen kuşlar geldikleri yerlere doğru kanat çırparken, ağaçların sararmış yaprakları acı yelin önünde savrulup giderken onlar, sanki düşman kalesinden yesirlikten dönüyor gibi köylerindeki gömütlerine dönüyorlardı: yorgun, bitmiş ama ipincecik, bilinmeyen bir sızının öfkesini de yüklenmiş olarak.

Ali Haydar başındaki ağır zonklamalarla uyandı. Tüm gövdesini üşümenin verdiği bir titreme sarmıştı. İşkenceciler onu, bayıldıktan sonra sırılsıklam ıslak giysileriyle öylece loş ve soğuk odanın beton zeminine

fırlatıp gitmişlerdi. Gözlerini aralayarak etrafına bakındı. Bu soğuk ve loş tecrit odasında çıt çıkmıyordu ve yapayalnızdı. Ara sıra başının üzerinde birtakım karanlık gölgelerin kıpırdadığını, fısıltılarla konuştuklarını, gülüştüklerini çok derinlerden süzülen uğultulu yankılarla duyar gibi oluyordu:

—Ben size bu adam benim için önemli, konuşması gerekiyor, demedim mi?

—Biz de konuşturmaya çalışıyoruz üstadım!

—Adamı nerdeyse öldürecekmişsiniz!

—Çok inatçı! Çözülmüyor!

—Konuşturmadan sakın bir şey yapmayın!

—Gayret ederiz! Ama çözüleceğini hiç sanmıyorum artık. Yarı öldürdük, yine de gık demedi. Bu saatten sonra da acı falan duymaz artık!.. Biraz daha işkence onu ancak mezara götürür!

—Bugün yeter… Yemek falan yedirmeye çalışın, kendine gelsin, bilinci yerine gelsin, toparlansın, sonra!

—Biz de öyle düşünüyorduk gerçi!

—Duruma bakın; gerekirse yarın, öbür gün de dokunmayın. Acıları duyacak kadar kendine gelmeli!

Bir el, Ali Haydar'ın başını havaya kaldırdı. Kaşıkla bir şeyler yedirmeye çalıştı, "Ye allahın belası!" diye mırıldandı. Sonra üç dört kaşık su içirdi. Adam çekip gittikten sonra Ali Haydar gözlerini açtı, Müthiş uykusu geliyordu, derin bir uykuya yeniden daldı.

Karakış, elektrik, telefon direklerini devirmeye, yolları, geçitleri kapamaya başladığında öfke yerini bir akşam selasının dokunaklı ve erinçsiz durgunluğuna bırakıyordu. Göz alabildiğine uzanan ovaları örten kar enginliğinin ıssızlığı gibiydiler. Bir ölüm sessizliğinde ve yankısız. Köylerin kara gömülü evlerinin bacalarından yinelenen ve karanlığa, hain kışa, açlığa karşı son bir gerilimle direnen evlerde her şeye karşın; tatlı, güzel ve insana yaşamak hırsı veren düşlere yatılıyordu. Bu onların tek gıdası ve gücüydü. Ali Haydar, kurt, çakal ulumalarının daha da ıssızlaştırdığı gecenin içerisinde yer yatağına uzanarak bu ıssızlığı dinliyor, köy öğretmeninin okulda öğrettiği ve kitaplarda, resimlerini gördüğü büyük kentlerin düşünü küçücük usunda betimliyordu. Bu dünyayla ilintisini yitirmiş, yankı vermeyen dağlarla çevrili köyünün dışında harıl harıl durmaksızın akan bir dünya vardı. Kentler; insan, araba, fabrika, kitap ile doluydu. Bir ses, bin ses doğuruyordu.

Oysa tanrının bile artık terk ettiği bu var olup olmadığı belirsiz yitik köyde toprak giderek küçülüyor, köylüler bir karıştan oluşan tarlalarda çaresizliğin ve durmaksızın bir tansık yaratan düşlerin çiftini sürüyor, harmanını kaldırıyorlardı. Bire on, yirmi, otuz veren toprak artık bereketini yitirmiş, yorgun düşmüştü. Kabarmak, coşmak istemiyordu. Oysa şu uçsuz bucaksız ovaları göz alabildiğince kapsayan ağaların toprağı nasıl da coşkun, nasıl da sevecendi! Dev ağızlarıyla biçerdöverler haftalarca anaç

başaklara saldırıyor; bitmez bir bereket, sel gibi ovanın ortasından ağaların kasasına akıyordu. Köylünün içinden kan akıyordu. Bir türkü dalga dalga ovanın sonsuzluğuna yayılıyor, dev ağızlarını açıp homurdayan biçerdöverlerin uğultusuna karışıyordu:

Bu mülkün hesabın bizden sorarlar
Anın için elin çekmiş veliler
Harami var deyü korku verirler
Benim ipek yüklü kervanım mı var?

Tatvan'dan, Kurtalan'dan, Dersim'den, Erzincan'dan, tüm Anadolu ve Trakya'dan otobüslere, kamyonlara ve kara kara vagonlara dolmuş köylüler, kara kara yazgılarıyla birlik büyük kentlerin, Çukurovaların, Amiklerin, fındık, sebze ve meyve bahçelerinin, tütün tarlalarının yollarına diziliyorlardı. Ali Haydar da ilkokulu bitirdikten sonra babasıyla birlik İstanbul'un yolunu tuttu. Hem çalıştı, hem de okula gitti. O, ekmeğini taştan çıkaran cinsten bir çocuktu. Simit, gazete sattı, ayakkabı boyadı, benzincilerde araba yıkadı ve yine de okulunu ihmal etmedi. İki yıl sonra anası ve bacıları da İstanbul'a geldiklerinde o, ortaokul üçe teşekkürle geçmişti. Ali Haydar, bacılarının da okula gitmelerine ön ayak oldu. Onların okul giderlerini üstlendi ve aileye kol kanat gerdi. Büyüdü gitti, ortaokulu, liseyi bitirdi… Sonra üniversiteye girdi. Hukuk okuyordu… İşte, bir yılı kalmıştı okulu bitirip de hukukçu olmaya. Neler düşlemiyordu ki geleceğe ilişkin! İnsana yaraşır güzel şeylerdi göz bebeklerindeki o müthiş kıvılcımın gizi.

Ali Haydar, dayanılmaz bir susama ve içini kasıp kavuran bir yanma ile uyandı. "Bir şey bilmiyorum ki!" diye kendi kendine mırıldandı. Gözlerindeki bağı çözmüşlerdi. Rutubetli ve yarı karanlık oda buz gibi soğuktu. Bir köşede işkence aletleri, elektrik kabloları duruyordu. Duvarların beyazı kan ve pisliğe bulanmıştı. Oturduğu demir ranzanın üzerinde kan ve pislik içerisinde sırılsıklam bir battaniye duruyordu. Yine de onu sırtına alma gereğini duydu. Elinde olmadan titriyordu ve bu titreyişe bir türlü engel olamıyordu. Kendi kendine kızdı. Vücudundaki her organa ayrı ayrı egemen olamadığına hayıflanıyordu. Battaniyeyi sırtından sıyırıp attı. İşkenceciler onu böyle battaniyeye falan sarılmış durumda görmemeliydiler. Ne kadar zaman geçti? Ve kaç saat titreyip durdu? Sonra iki kişi geldi, sıcak çorba içirmek istediler. Ali Haydar reddetti. Sonra bir-iki kaşık zorla ağzına sokmaya çalıştılar.

—Yesene lan! Gebermek mi istiyorsun!
—Sana iyilik de yaraşmıyor!
—Ya içersin ya da bizden günah gider, aramız açılır!
—İç ulan!

Ali Haydar hiç konuşmadı. Hiçbir tepki vermedi. O, onların elinden yemek kabul etmenin bu ortamda bir çözülüş belirtisi olabileceğini sezdi.

İçinden şöyle konuşuyordu: "Ben bir şey bilmiyorum ki, ben hiç aç değilim ki! Ben üşümüyorum ki!"

—Bizden günah gitti! Demek ki ne çorbadan içiyorsun, ne de konuşuyorsun!

Sonra birtakım fısıldamalar oldu yeniden. Bir karartı gelip Ali Haydar'ın gözlerini bağlamak istedi. Kesin ve sert bir ses:

—Gözlerini bağlamaya artık gerek yok " dedi. Ardından Ali Haydar'a dönüp, bize iyice bak. Yani senin cellâtlarına…

Sonra bir tabancadan boşaltılan bir şarjör dolusu kurşun ve duvara sıçrayan kan!

Tecrit odası karanlık ve sessizdi. Beton zeminde boylu boyunca yatan Ali Haydar, tebessüm ediyor gibiydi. Ağzı yarı açık kalmıştı ve bir gizi fısıldamak, yarım kalmış bir türküyü tamamlamak istiyor gibiydi. Her şey bir solukta olup bitmişti. Ali Haydar buraya hiç gelmemişti. Çünkü kayıtlarda adı, sanı yoktu.

Nazlı Ana, gözlerini çiseleyen yağmura, pati pati yürüyen güvercinlere sabitlemiş, biteviye anlatıyordu... Oğlunu anlatıyordu. Anlattıkça içi sevinçle, coşkuyla doluyor ve benim ellerimi oğlunun ellerini tutuyormuşçasına sıkı sıkı göğsüne bastırıyordu.

—Şimdi şuracıktan çıkıp da gelecek gibi, içime hep öyle doğuyor. Sonra umutsuz bir fısıltı dudaklarından dökülüyor:

—Ya oğlumu katlettiyseler?.. Ellerimi daha da sıkıca göğsüne bastırıyor;

—Hayır, o ölmedi, yaşıyor, dönüp gelecek, diyor.

Yağmur yağıyordu. Ben ve Nazlı Ana, şemsiyenin altında tek bir vücut olmuş, giderek kalabalıklaşan meydanın bir kenarında, diğer Cumartesi Anneleri ile birlikte öylece bekliyorduk ve soruyorduk:

—Bu resmi tanıyan, gören yok mu?

SON KUŞLAR

Sabah kalktığımda kuşlar çoktan uçup gitmişlerdi. Kuşsuz ağaç dallarında sarkmış buz parçaları sallanıyordu. Bir kadın geçiyordu simsiyah paltosuna sıkı sıkıya sarılmış olarak ve : 'tik-tak, tik-tak', oldukça hızlı adımlarla. Bir çocuk da peşi sıra ona yetişmeye çalışıyor, sonra durup ayağıyla yolun kenarında buz tutmuş otları tekmeliyordu.

Kadın, bir ara duraksayıp:
—Haydi, gel, biraz çabuk ol!" diye çocuğa üşümüş bir sesle bağırdı.

Ama o, yanıt vermeden buzlu otları tekmelemeye devam ediyordu. 5–6 yaşlarındaki çocuk, kadının ünlemesinden sonra daha da aksileşip geri geri gitmeye başladı ve yolun kenarındaki buzdan bembeyaz kesmiş otların arasına daldı. Annesi:

—Kime diyorum ben? Çabuk buraya gel!
—Gelmiyorum işte!
—Sana gel dedim! Akşam olsun babana...!

"Baba" kelimesini duyan çocuk, yüksek sesle ağlamaya başladı.
—Söyleme!
—Öyleyse gel haydi! Bak çok soğuk, bir an önce eve gidelim!
—Hayır! Babama söyliyeceksin beni, eve gitmeyelim!
—Peki nereye gidelim bu soğukta be yavrum?
—Erkanlara!

Kadın, bunu nasıl düşünememişti? İçinden: "Ah! Sen çok yaşa" diye geçirdi. Gerçekten akşama kocasının gelmesine daha çok vardı. Neden olmasın Erkanlar? Kadının üşümesi, titremesi geçer gibi oldu. Aslında o da eve gitmek istemiyordu. Akşamın olmasını hele hiç istemiyordu; kocasının eve gelmesini, ona sonu gelmez hizmetlerde bulunmayı, bir köşecikte oturup kocasının izlediği programları boş bakışlarla gözlemeyi, sonu gelmez dırdırları...

—Canım... Haydi gel... Söz! Babana söylemiyeceğim... Haydi gel de Erkanlara gidelim!

Çocuk, yavaş yavaş otların arasından yola çıkıp, annesine doğru yürümeye başladı. Kadın da oğluna doğru gidip onu sevecenlikle kucakladı, göğsüne sıkı sıkı bastırıp öptü. Sonra soğuktan buz gibi olmuş elini avucunun içine alıp, Erkanlara doğru yürüdüler.

Soğuk gökyüzüne bakıyorum, sonra hızla geçen arabalara. Bir adam, bir kadın ve bir kız çocuğu bu soğukta öylece dikilip duruyorlar. Adam oldukça heybetli görünüyor. Köylü oldukları belli... Adam ne kadar heybetli

görünüyorsa, kadın da tam tersi o kadar ezik, ufalmış ve dallı, çiçekli yeşilimsi eşarbının altında yopyorgun... Üstelik 2–3 yaşlarındaki soğuktan pancar gibi olmuş yanaklarıyla ürkek bakışlı bir kız çocuğunu kucağına almış, küçücük bir yumak gibi olmuş adeta...

Adam bir sigara yaktı ve geçen minibüse el kaldırdı. Tıka-basa dolu olan minibüs hızla geçip gitti. 9–10 yaşlarında bir çocuk, soğuktan akan burnunu çeke çeke ve ayağına oldukça bol gelen ayakkabılarını sürüye sürüye sinirleri tepesine varmış heybetli görünümlü adama yaklaştı:

—Amca! Damla sakızı alır mısın?
—Git başımdan! Bir sen eksiktin şimdi!

Çocuk hiç de gidici değildi. Kadının kucağındaki çocuğu gösterip, sırnaşarak:
—Ama bak çocuk istiyor!

Adam elinde olmayarak çocuğa dönüp baktı ve başını sağa sola salladı.
—Sana çek git başımdan dedim... El kadar çocuk ne anlar sakızdan!

Çocuk sakız satmaya bir kez karar vermişti. Çünkü 5–6 yaşından beri sokaklardaydı ve kime, nasıl mal satabileceğini, hangi tip insanların bıkkınlık getirip veya acıma duyguları coşkuya gelerek "Hadi ver bir tane" diyeceklerini deneyimleriyle oldukça iyi öğrenmişti. Biraz daha sırnaşarak ve adamın karşısında durup, tam gözlerinin içerisine bakarak:

—Hadiii amcaaa!
—Sen ne belaymışsın be çocuk!

Hem bunları söylüyor hem de soğuktan burnu akan, tuhaf ayakkabılı bu sefil çocuğu süzüyordu. Çocuk, bir mırıltı gibi, sayıklar gibi sözünü yineledi:

—Hadiiii amcaaa!

Karanlık neredeyse çökmüştü ve ortalık buza kesiyordu. Çocuk, elinde tuttuğu poşetin içerisinden çıkardığı sakızı kadının kucağındaki çocuğa doğru uzatmıştı. Çocuk, kendisine doğru uzatılan sakızı hemen aldı. Ve adam da hafif bir gülümsemeyle cebinden çıkardığı bozuk paraları saymadan uzanan üşümüş, titreyen küçük bir elin içerisine bıraktı.

Yol, sanki çökmüş karanlığın ve dondurucu soğuğun paniğini yaşıyordu. Bir araba ve insan seli hızla gelip geçiyor, yol kenarları bekleşen kalabalıklarla uğulduyordu. Adam, geçmekte olan bir minibüse yine el kaldırdı. Bu minibüste tıka-basa doluydu ve çaka satarcasına, boş geçtiği zamanların, günlerin, saatlerin intikamını alırcasına minibüsün gazına iyice yüklendi ve hızla geçip gitti.

Adam karısına dönüp:

—Biraz daha sabret! Şimdi bir minibüs daha geçer, dedi. Kadın yanıt vermeden kucağındaki çocuğunu göğsüne sıkıca bastırmakla yetindi. Ama içinden, kendiliğinden yükselen bir ses, bir gizli fısıltı şöyle diyordu : "Sabret demenin bir aldatmaca olduğunu artık biliyorum!"

Hava gerçekten çok soğuktu ve kuşlar çoktan uçup gitmişlerdi.

ÖZLEYİŞİN ÖYKÜSÜ

Kentin ışıkları yanmıştı. Gecekonduların aşağısında uzanan karanlık denizde ışıl ışıl bir gemi, karanlığın bitimine doğru akıp gidiyordu. Kadın oturduğu pencerenin önünde 6–7 yaşlarında gösteren oğlunun elini bırakmaksızın gökyüzüne uzun uzun baktı.

—İşte kutup yıldızı, diye heyecanla oğluna gökyüzünde göz kırpışan binlerce yıldız arasından kutup yıldızını göstermeye çalıştı:

—İşte şu en parlak olanı... Şu cezveye benzeyen yıldız kümesi var ya!

Çocuk annesine iyice yanaşmış, yanağını yanağına dayamış, cezveye benzeyen yıldız kümesini arıyordu. Sonunda buldu. Minicik işaret parmağıyla, sevinçle,

—Bu mu ana, diye yıldızı gösterdi.

—Evet benim bitaneciğim, işte o!

—Babam da şimdi o yıldızı görüyor mudur?

—Görüyordur!

—Öyleyse ayırmayalım gözlerimizi bu güzel yıldızdan.

—Ayırmayalım bitanem!

—Babam, bu uzaklara doğru giden ışıklı gemiyi de görüyor mudur?

—Hayır, görmüyordur.

—Neden görmüyordur?

—Hapishaneden deniz görünmez de ondan.

—Ana!

—Söyle bitanem

—Öyleyse biz hep gökyüzüne, babamın görebildikleri yerlere bakalım. İşte bu parlak yıldıza, bu kutup yıldızına bakalım.

—Bakalım bitanem!

—Babam da baksın!

—Her gün batımında, karanlık çöktüğünde ve herkes uyuduğunda baban pencereye ilişip hep bu yıldıza bakarmış! Sen ve ben bakıyoruz diye…

—Aslan babam, bitanecik babam...

Çocuk, anasının avuçları içerisindeki küçük, üşümüş ellerini anasının simsiyah uzun saçlarında gezdirdi. Onları tansımayla okşadı. Sonra hâlâ gökyüzünü gözlemekte olan anasının dizlerinin dibinde sessiz, hüzünlü ve çıtı çıkmayan bir uykuya daldı.

Artık kışın aman vermeyen öfkesi giderek diniyordu. Akşamları güneş daha geç batıyor, sabahları ise daha erken doğuyordu. Ortalık bayağı ısınmaya başlamıştı. Kadın sabah kalktığında sobayı yakmaya gerek görmedi. Zemheriyi atlatmışlardı. "İdareli olmak gerek!" diye içinden geçirdi. Nasılsa üçüncü cemre de toprağa düşmüştü. Öyle

söylüyordu Salih Amca: *"Hadi canımızı kurtardık sayılır bu yıl da, soğuklar bitti sayılır yeğenim!"* Kadın, içinin ferahladığını ve bir coşkuyla dolduğunu hissetti… Tüpün üstüne çaydanlığı oturtup dibini ateşledi. Bohçaya sardığı ekmeği çıkarıp dilimledi. Margarin, zeytin ve reçelden oluşan kahvaltıyı alüminyum tepsiye sıralayıp odaya götürdü.

Gecekondularının tek odasını hem oturma odası hem de yatak odası olarak kullanıyorlardı. Kocası hapse düştüğünden beri oğlunun küçük yatağını sarıp sarmalayıp kahverengi suntadan yapılmış üç kapılı ve bir kapısı boydan boya aynalı olan elbise dolabının üzerine yerleştirmişti. Artık oğlu ile evlerinin en gösterişli eşyası olan sarı pirinçten yapılma karyolada koyun koyuna yatıyorlardı.

Kadın sobayı yakmadığına bir yandan da pişman olur gibiydi. "Oğlan kalkarsa üşür" diye düşünüyordu. Aslında kendisi de üşüyordu. Evet, cemre toprağa düşmüştü ama sabahın bu erken vakti oldukça soğuk oluyordu. Hem de az-uz değil, bayağı soğuk oluyordu. "Yaksam mı?" diye geçirdi içinden. Gidip mutfağın bir köşesine sıraladığı odunları gözden geçirdi. Az bir şey kalmıştı. Mart ayının kazma-kürek yaktıracağı günler için bu 'az bir şey kalmış' odunları saklamaya karar verdi. Üzerinde çaydanlık olan tüpü aldığı gibi odaya getirdi. Tüp, odanın soğuğunu kırardı.

Çayı demledi, tüpün altını kısığa getirdi. Henüz erkendi. Yeniden oğlunun koynuna girdi ve onu iyice bağrına bastı. Çocuk mışıl mışıl uyuyordu. Yanakları al al olmuştu. Kadın oğlunun al al olmuş yanaklarını, kıvır kıvır saçlarını sevecenlikle ve usulcacık öptü. Gözlerini yumup, bütün bir geçmişi düşündü. Geçmiş, karmaşık bir karabasanın burgacında karanlık bir dipsizliğe ürpertici bir yankıyla akıp gidiyordu: Göz alabildiğine uzanan yemyeşil vadilerde rengârenk çiçekler ve kıpkırmızı gelincikler tüm görkemleriyle yaşamın, var oluşun, soluk alışın ve sınırsız bir özgürlüğün kutsal gizini muştuluyorlardı. Yumduğu gözlerine uçsuz bucaksız bir bozkırda sonsuzluğa kanat açmış bir ak güvercin gelip yerleşiyordu. Sonra Ali, yani biricik kocası görünüveriyordu yumuk gözlerinin derinliklerinde. Gülümsüyordu, ellerini özlemle uzatıyordu ama elleri kelepçeliydi ve onlara bir türlü ulaşamıyordu. O yemyeşil vadiyi, uçsuz bucaksız bozkırı aniden zifiri bir karanlık kaplıyordu. Sonra bir ishak kuşu bu zifiri karanlıkta tüyleri diken diken eden bir ürpertiyle ötüyordu.

Kent yavaş yavaş uyanıyordu. Araba sesleri, vapur sirenleri ve insanların sokaktan geçen aceleci ayakkabı tik-takları, simit satan çocukların bağırışları giderek fazlalaşıyordu. Güneşin ilk ışıkları da pencereden içeriye süzüldüğünde kadın yarı uykudan ve karabasanlardan uyandı. Kendisine sıkı sıkıya sarılmış biricik oğlunu öpücüklerle uyandırmaya çalıştı:

—Haydi kalk oğlum!

—Bak güneş doğdu!

—Bak kuşlar cik, cik, cik diye ötmeye durdu!

—Bak sabah oldu!

—Bak simitçi kardeş senden çok çok önceleri kalkıp işbaşı yaptı bile! Simitlerini satacak; evine, sonra belki de öğlen üzeri de okuluna gidecek!

Çocuk, gözlerini açıp kendisine sevecenlikle gülümseyen anasına daha da bir sıkı sarıldı ve yeniden gözlerini yumdu.

—Haydi bitanem. Okula geç kalacaksın!

—Bugün okula gitmesem olmaz mı ana?

—Beni babama götürsen? Onu çok özledim. Eskiden olduğu gibi onunla oynamak, çarşıya gitmek istiyorum.

—Biliyorsun ziyaretçi kabul etmiyorlar. Gitsek de babanı bize göstermezler. Ama biz işte her gece kutup yıldızına bakıp babanı görüyoruz. O da bizi görüyor!

—Sahi, bizi görüyor değil mi ana?

—Yani, nasıl anlatsam! Görür gibi oluyor… Tıpkı bizim onu görür gibi olduğumuz gibi!

Ana-oğul bir süre yatağın içerisinde birbirlerine sarılmış şekilde sessizce durdular. Dışarıda hareketlilik daha da yoğunlaşıp bir uğultuya dönüşüyordu. Yoldan geçen minibüslerden yanık arabesk türküler, bir hicaz makamı karmaşıklığında, gecekondulara yayılıyordu.

Çocuk sessizce kalkıp mutfağın bir köşesindeki gusülhaneye benzer bir bölmede elini yüzünü yıkadı. Sonra annesinin yardımı olmadan eşofmanlarını çıkartıp, okul giysilerini bir çırpıda ve ustalıkla giydi. Yer sofrasına anasıyla birlik oturup kahvaltı yaptılar. Annesi:

—Okuldan geldiğinde anahtarı her zamanki yerinden al, ekmeğini ye, dersini çalış. Oldu mu bitanem?

—Tamam ana.

—Çok soğuk olursa, üşürsen Salih amcalara git.

—Tamam, giderim.

Kadın, çocuğunu okula uğurladıktan sonra, hızla giyinip kendini sokağa attı. Kapıyı kilitleyip, anahtarı pencerenin dibindeki oyuğa soktu. Sabahın bu erken zamanında yoldan bir insan ve araba seli akıyordu. Kent bir arı kovanı gibi adeta derinden uğulduyordu. Kadın, "Dolmuşa mı binsem acaba?" diye içinden geçirdi ve saatine baktı. Henüz erkendi, çalıştığı fabrikaya yarım saatte ulaşabilirdi. O sırada Salih Amca'yla rastlaştılar. Aynı fabrikada çalışıyorlardı. Salih Amca, kadının elindeki çantayı aldı ve birlikte yoldan aşağıya, insan ve araba selinin arasına karışıp hızlı adımlarla akıp gittiler ve gözden kayboldular.

18.03.2011

ANKA KUŞU

Hava yine puslu. Gri bir sis tabakası, uzaklarda görüleşen kentin birbiri üstüne abanmış evlerini gizemli bir tabloya dönüştürüyor. Kahırlı, acı veren bir tablo! "Kahırlı ve acı veren" diyorum, çünkü bu koca kentte yaşayan insanların ezici çoğunlu kıt-kanaat geçinen insanlar.

Şu, yüksek yüksek binaların dıştan yansıyan görkemli görünümleri de sizleri aldatmasın. Küçücük küçücük odacıklara sıkıştırılmış milyonlarca insan açlığın sınırında korkunç bir boğuşmanın içerisinde insanlıktan çıkıyorlar.

Yine de bu milyonlarca insanın yaşam standartları bizim için kıskanılacak bir durum! Biz, geriye kalan milyonlar, daha da altı, en alttakileri oluşturuyoruz. Şöyle başınızı kaldırıp, kentin dağını taşını dolduran bizim yıkıntılarımıza bakınız! Kentin en dışına dek, uzaklarda görüleşen yüksek dağların yamaçlarına dek, sel yataklarına, korkunç yarların en uç noktalarına dek ulaşmışız.

Bunları neden yazıyorum ki? Bu bir öykü girişi değil gibi! Ama artık gizli-kapaklı bir şey kalmadı! Her şey ortada ve şimdilik herkes kendi hesabına düşene gönlü yatmış gibi görünüyor. Bu olanaksızlıklar içerisinde çırpınan, çaresiz kalan ve acı çeken milyonlarca yüksek binaların ve gecekonduların insanlarının karşılarında en donanımlı lüks içerisinde yaşamlarını sürdüren insanlara, ufacık da olsa bir tepkileri olmuyor! Anlayacağınız, zengin ve fakir, kurt ve kuzu gibi değil, kardeş kardeş bir arada yaşıyorlar! Biri yiyor, diğeri de melül melül bakıyor!

Parasızlık ve kimsesizlikten, zar zor girmeyi başardığım üniversiteyi bırakmak zorunda kaldım. Şimdi yana yakıla iş arıyorum. Doğrusu babam öldükten sonra, beş nüfuslu ailemizin tüm yükü benim üzerime kaldı. Esmer olduğum için değil, Roman olduğum için iş bulamıyorum. Sahi benim Roman olduğumu nerden anlıyorlar? Bunu bir çözebilsem! Hayır, hayır! Bu sadece kurguladığım bir kuruntu bence. Ama garsonluğa bile razıydım. Şöyle tepeden tırnağa beni süzen patron düşündü, düşündü, sağa sola döndü, alttan üstten aldı, çarptı, böldü sonunda "Hayır!" dedi! Peki buna ne demeli?

İçimde bir kuş, bir serçe kuşu çırpınıyordu… Bu çırpıntı giderek büyüdü, büyüdü, kocaman kanatlarını çırpan bir Anka kuşuna dönüştü. Anka kuşu, uzun kış gecelerinde sobanın etrafına sıra sıra dizilip de ninemin anlattığı ve yalvararak tekrar tekrar anlatmasını istediğimiz o mest olduğumuz masaldaki kutsal kuştu. İnsanları sırtına alıp, kocaman kanatlarını çırpa çırpa, açlığın, yoksulluğun olmadığı, oyuncakların, her türlü yiyeceğin, hatta çikolatanın bile istemediğin kadar bol olduğu mutluluğun ülkesine uçurup götürüyordu…

Orada, bütün bir kış boyu soğuktan titreme, ev kirası, dayak, babaların işsiz kalması, elektrik, su faturaları yoktu. Üstelik o ülkede biz Çingenelere de oldukça değer verirlermiş. Babam orada hemen iş bulabilir, eve her gün gülücükler saçarak ve dilediğimiz her şeyi alarak gelirmiş. Üstelik, artık ne bize ne de anneme tek fiske bile vurmazmış! Yalnız o ülke çok çok uzaklardaymış. Anka kuşunun yemek gereksinimini karşılamak için tonlarca et ve suyu kanatlarının köşeciklerine yüklemek, sonra da 'gak' deyince et, 'guk' deyince de su vermek gerekirmiş!.. Ninem böyle anlatıyordu. Ama biz de Anka kuşuna verecek ne et, ne de su vardı. Aradan yıllar geçti... Sürüne sürüne, ama o çocukluk yıllarımıza özgü güzel düşlere yata yata bugüne dek geldik!

Evet, havanın puslu olması yetmiyormuş gibi aynı zamanda soğuk! İnsanı iliklerine dek donduracak bir soğuk yani. Kentten böylesine uzaklaşmama ve bu soğuğu iliklerime dek duyumsamama aslında otobüs beklerken başımdan geçen bir olay neden oldu. Anlatayım: Aralık ayını da geride bırakıp kapkara bir Ocak ayını, hep birlikte, yani biz, zar zor geçimini temin eden insanlar kapıda, anlatılması güç bir acı ve ümitsizlikle karşılıyoruz!.. Gerçekten de kapkara bir aya ve tamamen umuttan soyutlanmış bir yeni yıla giriyoruz… Acı ve ümitsizlik dolu bir yeni yıl! Daha şimdiden gökyüzünde rengârenk parlak ışınlar, göz kamaştırıcı yıldızlar saçan havai fişekleri bir biri ardı sıra patlıyor.

Bu bana zevk değil, keder veriyor. Demek ki diyorum, "Bir yıl daha boşu boşuna, bir yıl daha çaresizlik ve acılarla, üstelik öğrenimini de yarıda bırakmış olarak geldi ve geçti!" Ama içimde ekolaşan bir ses şöyle konuşuyor benimle: "Haydi, haydi, bu kadar karamsar olma!" diyor! "Güzel şeyler olacak, çok güzel şeyler! Bugüne bakıp da yarın için kesin yargılara varma! Yanardağlar aniden patlayıp, püskürmüyor mu?"

Ekolaşan bu ses, çok uzun sürmüyor. Şöyle geçmişe dönüp bakıyorum, şu bas bas bağıran karanlığın bizde uğrattığı yıkımlara dönüp, bir yol bakıyorum!

Her acıya ve soruna, asla pabuç bırakan cinsten değilimdir… Neşeli türküleri severim! Gönlümü ferah tutmak için uzun havalara, mayalara ve "beklerim her gün bu sahillerde" gibi hüzünlü şarkılara yan çizer, gidip mastikanın, çiftetellinin yanına demir atarım. İşte ben ve bizim gibi olanlar böyleyizdir… Unuttum söylemeyi, ben Çingene veya bir başka deyişle Roman'ım

Babam anlatırdı, eskiden bize 'Kıpti' derlermiş ve nüfus cüzdanlarında da 'Kıpti' yazarmış. Elbette ki söylenenlere aldırmıyorum. Roman, Çingene veya Kıpti söyledikleri için değil, hayır! Aşağı gördükleri için de değil; iki gözüm önüme aksın, yaşamamız için en ufak bir şans tanımak istemedikleri için gönül koyuyorum. İnsan hor görülmelere, aşağılanmalara, tepeden bakılmalara, kovulmalara, küfür edilmelere bir

yerde katlanıyor ve artık umursamıyor. Bir yerde ekmeği kapabilmek için küfre karşı gülücükle yanıt veriyorsun, kovulmalara karşı sırnaşıklaşıyorsun!

Benliğime dokunmuyor mu peki? Elbette dokunuyor! "Katlanmak" ile "benliğine dokunmak" ayrı şeyler olsa gerek. Her kovuluş ve aşağılanmaya bilerek kendi ayaklarınla gidiyorsun. İçinde bir umut vardır sürekli, güzel bir şey olacak duygusu anlıyacağın… Ama her şeye hazırlıklısındır da… Çünkü aslında ne olacağını az çok tahmin edebiliyorsundur. Buna "katlanmaya hazır olmak" denir. Ama kovulduktan, aşağılandıktan sonra, ne kadar gülmeye çalışırsan çalış, ne kadar insanı hop hop oynatan türküler söylemeye çalışırsan çalış; yüreğinde bir kan seli akıyor, bir acı şey içini kavuruyor. Sonra kan seli sanki soğuyan bir lav gibi donuyor, taşlaşıyor. Taşlaşan bir kin yumağı oluyor... Siz dağlardan denize doğru akıp da donmuş lav yataklarını hiç gördünüz mü? Önce kıpkızıl ha bire akmışlar akmışlar, sonra da yavaş yavaş, usulca taşlaşmışlar.

Akşam bitişiydi. Güneş, İzmir körfezini tam arkasına almış, tepede bulanık görüntüsü içerisinde görüleşen Kadifekale'nin hizasında kızılı ağır basan bir renk karmaşası ile batmak üzereydi. Akşamın ayazı, insanın iliklerini adeta donduruyordu... Otobüs durakları ana-baba günüydü. Seyyar satıcılar arabalarına yükledikleri sebze, meyva, plastik eşya, tekstil gibi mallarını son bir hamleyle durakta birikmiş, otobüs, minibüs bekleyen insan kalabalığına satmak istiyordu. Herkeste bir telaş ve bir an önce evlerine ulaşabilmenin sabırsızlığı vardı. Satıcıların birbirine karışan bağırtıları, arabalardan çıkan homurtuyla karışık korna sesleri gerçekten bu kızıl ve bir renkler tayfına bürünmüş akşamın içerisinde insana yine de garipsi bir hüzün veriyordu. Çünkü satıcıların haykırışları titrek ve yalvarıcı oluyor bu soğukta. Onların bu titrek ve yalvarıcı haykırışlarında hemen kentin en sonuna, en ıssız yerlerine atılmış yıkıntı evler ve babalarını bekleyen aç ve perişan çocuklar, çaresizlikle onları avutmaya çalışan anneler gözlerimin önünde görüleşiyor.

On sekiz, yirmi yaşlarında benim gibi oldukça esmer bir bayan, topuklarına kadar uzun kırmızı bir entarinin üzerine dizlerinin hizasında siyah, eski bir manto giymiş; ince, beyaz bir lastikle bağladığı gür, simsiyah saçları neredeyse belinin hizasında. Bizim tarzda yani, alacalı bulacalı giyinmiş olmasına karşın, (biz Çingeneler, alacalı bulacalı, canlı, parlak renkleri çok severiz!) endamı, güzelliği tüm ilkelliklerini ört bas etmeye yetiyor da artıyor bile. Roman olduğu her halinden belli. Göz göze geldik… Gülümsedim. Tam o sırada yanına sokulan 15–16 yaşlarında yine Roman olduğu, adeta paçalarından akan genç, bayana yaklaşarak usul usul bir şeyler anlatmaya başladı. Ama genç kız hep omuz silkiyor, başını olmaz gibilerinden yukarı doğru kaldırıp indiriyordu. Elinde taşıdığı tıka basa dolu poşetle beraber sürünürcesine gencin yanından bana doğru üç-beş adım attı. Ama genç, bir kez bayanın başına dolanmıştı ve rahat bırakmaya hiç de niyetli değildi.

Durakta bekleşen kalabalığa hiç aldırmadan bayana daha da yaklaşıp, sigarasını yere attıktan ve diğer elini de cebinden çıkardıktan sonra, kızın bileklerine yapıştı. Kızın bir elinde tuttuğu tıka basa dolu poşet yere düştü, bileğini kurtarmak istediyse de oğlanın iri, güçlü, bir pençeyi andıran elleri buna izin vermedi.

—Hadi gel, eve gidiyoruz!
—Hayır, gelmiyorum!
—Geleceksin!
—Ben kendi yoluma gitmek isterim!
—Eve gel de, bunları kendin söyle!
—Nedenmiş o? Her zamanki gibi değil mi? Sabahın köründe düş yollara, taaa gecenin körüne kadar çalış, son kuruşuna kadar getir ver! Gecenin körüne kadar çalıştığım yetmiyormuş gibi, evde de yatağı boylayana dek eşekler gibi hizmet et. Yetti artık arkadaş, ben yokum, benden buraya kadar!
—Anne, iki gözü iki çeşme, yatakta hasta yatıyor. Baba, hiç kimseyle konuşmuyor, lal oldu, lal! Ya ufaklıklar? Gel de gözlerinle gör, acınacak durumdalar!
—Anne çok mu hasta? Ya Bayramşah? Salih?
—Anne çok hasta valla… Bayramşah ve Salih tam perişan oldular senin yokluğunda! Her şey sana bağlı Gülendam! Her şey sana bağlı! İstersen gelme!

Kalabalığın içerisinde, olaya kulak verip izleyenler tartışmanın bir rahatsız etme, sürtünme olmadığını çok geçmeden anladılar. Başı örtülü, elli yaşlarında gösteren bir bayan, yanındaki aynı yaşlardaki bir başka bayana;
—Çingene ama güzel, dedi. Yanındaki bayan da
—Güzelliğine güveniyor, evden kaçmış herhalde, diye yanıtladı onu.
—Ah bu kışın ayazında evden mi kaçılırmış? Tam geri zekâlılık yani diye, bir başka bayan kafasını uzattı duraktaki akşam ayazının bu ayaküstü muhabbetine.

Uzanan dördüncü başörtülü, yine elli yaşlarında gösteren, uzun karga burunlu, kısık gözlü, cırtlak sesli bayan,
—Amann, kaçarsa kaçsın! Alt tarafı bir Çingene değil mi? Çene yormaya bile değmez ayol, şunların kılıklarına bir baksanıza!

O sırada gelen otobüse, durakta bekleyenler en önce binmek için saldırıya geçti. Kadınlı erkekli, çoluk çocuklu, bebekli bir insan yığınağı birbirlerini ezmeye, iteklemeye başladılar. Kimsenin kuyruğa girmeye, beklemeye tahammülü artık kalmamıştı. Delikanlı, Gülendam'ı otobüse doğru çekmeye çalışıp,
—Haydi, haydi gelsene, sonra yer kalmayacak, diye üsteleyince dayanamayıp yanlarına gittim:
—Arkadaş rahatsız etmesene bayanı. Hem bileğinden tutmuşsun, ne hakkın var böyle hırpalamaya?

—Sana ne? Senin üstüne vazife değil! Çek git yoluna!

—Sen bayanı rahatsız etme, bileğini de bırak öncelikle. İşte o zaman ben de yoluma çeker giderim!

—Bileğini tuttuğum bayan, benim bacım!

—Neyin olursa olsun! Böyle bileğini tutmaya, sıkıştırmaya, zorlamaya, zorla otobüse bindirmeye çalışmaya hakkın var mı?

—Amma da kafa ütüledin ha birader! Bu bayan benim bacım diyorum! Kaç hafta oldu eve gelmiyor. İş yerinden de izin almış! Üff... Be! Neye anlatıyorum ki?..

O sırada otobüs tepeleme dolmuş ve zar zor kapılarını kapatıp hareket etmişti. Ama yine de durak hınca hınç doluydu. Sanki otobüs gelmemiş ve tıka basa yolcu yüklenip gitmemiş gibiydi. Akşam, yerini, giderek ayazı daha da keskinleşen bir geceye bırakıyordu. Durağın önüne tezgâhını kurmuş olan simitçi, bir yandan arta kalan simitlerini ara sıra üşümüş, çok derinlerden çıkan bıkkın sesiyle "taze gevrek" diye satmaya çalışıyor, öte yandan da bize laf yetiştirmekten geri kalmıyordu:

—Sen ne karışıyon gardaşım? Oğlan bacısını eve götürmeye çalışıyor, sen de tutmuş pişmiş aşa çomak sokmaya çalışıyon. La hevlevela!

—Bayan gördüğüm kadarıyla on sekiz yaşını çoktan geçmiş ve kendi sorumluluğuna girmiş. Gitmez gitmez! Zorla götüremez ya! Hem belki gitmek istemeyişinde bilmediğimiz nedenler vardır?

—Zorla veya iyilikle! O erkek kardeşiymiş duydun ya! Götürmeye de, vurmaya da tutmaya da hakkı var. Kızın avugatlığını yapmak sana mı kaldı?

Sözüne devam edecekti ki, başımıza üşüşmüş olan ve merakla bu çekişmenin sonunun neye varacağını ilgiyle izleyen kalabalığın arasındaki altmış yaşlarında kelli felli, gri fötr şapkası yine aynı renk ipek atkısıyla emekli bir bürokrat görünümündeki bey:

—Elbetteki tutar, deyip bana hainceye baktı ama ortaya konuştu. Sonra bacısının bileğini hâlâ bırakmamış olan delikanlıya dönüp:

—Bırakma evladım, gerekirse iki de tokat at, kız kardeşini al ve eve götür!

Sonra Gülendam'a dönüp :

—Kızım eve git ev! Bak, güzelmişsin de! Vallahi kaparlar, kaparlar!

Delikanlıyı bu otoriter ses daha da yüreklendirdi ve bana doğru hainceye bakarak, beye yanıt verdi:

—Evet beyamca! Gerekirse döverim de. Bacım değil mi? Evet gerekirse döverim de!

Kalabalıkta karmaşık sesler çıkıyordu. Kimi dövebilir, kimi dövemez diye düşünce belirtip, ne kadar bilge olduklarını gösteriyorlardı. Yaşlı bir bayan:

—Bıraksın bayanı ayol! Gitmez gitmez. Zorla güzellik olur mu, diye kestirip attı.

Bir başka yaşlı bayan,

—Kötü yola düşebilir, diye işaret parmağını sinirli sinirli sallayarak itiraz etti.

Elindeki şemsiyeyi baston gibi kullanan, sinekkaydı tıraşlı, ince bıyıklı düz siyah saçlarını briyantinle adeta zamklamış, kırk yaşlarında bir bay:

—Ben böylelerini çok gördüm! Hırsızlık, gizli zina, kaptı-kaçtı… Her şey beklenir bunlardan, bu Çingeneler yok mu? Ihı ... Ihı... Belki de bu yaptıkları bile rol, polim!

Adam resmen açıktan açığa tüm zehrini kusarak, bizlere hakaret ediyordu. Artık bu kadarı fazlaydı. Karşısına dikilip:

—Senin yaptığına resmen terbiyesizlik denir, diye adama yumruklarımı gösterdim. Hiçbir şey olmamış gibi nikotinli dişlerini açığa çıkaran ukala bir sırıtışla kalabalığın arasına karıştı.

O sırada gelen otobüsü gören kalabalık, bizi bırakıp itişe kakışa otobüse saldırıya geçince, Gülendam, ben, delikanlı, bir de simitçi kısa süre baş başa kalmış olduk böylece.

Şemsiyeli adamla tartışıp ardından da yumruklarımı gösterdiğimi Gülendam'ın kardeşi görmüştü. Delikanlı bana dönüp,

—Sen de bizdenmişin be abe? Yani Roman, diye ezik ve ürkek bir ses tonuyla sordu. Sonra,

—Kusura bakma be abe! Yani benzettim de, diye yutkunarak biraz da mahcup konuşmasını sürdürdü.

O bana hainçe, hırsla bakan genç gitmiş, aniden yerine mahzun, çaresiz bir çocuk gelmişti:

—Annem hasta, çocuklar perişan, odun yok, ekmek yok, Gülendam'ı götürmem gerek, diye bir mırıltı şeklinde usulca konuştu.

—Ben de Roman'ım dedim. Bir kilometre uzaktan bakan bile ne olduğumu hangi milletten olduğumu hemencecik anlar!

Birazcık da şakayla karıştırıp, yumuşak, sevecen bir tonla söylemiştim.

Araya Gülendam girerek, yalvarıcı bir ses tonuyla:

—Abe be. Bak sen de bizdenmişsin, zaten ilk gördüğümde anlamıştım. Bak ben kardeşimden büyüğüm, yine de erkek olduğu için bana hükmetmeye çalışıyor… Söyle de beni eve götürmeye kalkmasın! Gitmem!

—Peki, gideceğin, kalacağın yerin var mı?

—Var! Uzundere'de bir gecekondu odası… Kardeşim tanır onları, Fatmagül ablaları yani. Bir odasını bana verdiler ucuza…

Dönüp Gülendam'ın kardeşine:

—İşte duydun! Evi de varmış. En iyisi sen şimdi...

Genç ne söylemek istediğimi henüz son sözcükler ağzımdan dökülmeden anladı ve karşı durdu:

—Hayır abe be!.. Şurdan şuracığa gidersem namerdim! Bacım eve gelecek, annem hasta!

Aslında ben da Gülendam'ın eve gitmesini, annesine, babasına, kardeşlerine kol-kanat germesini istiyordum, ama sakıncalar da görüyordum. Gazetelerde okuyor, televizyonlarda gözlüyorduk:

"Kızını zorla pazarlayan hain anne suçüstü yakalandı!"

"Çocuklarına zorla hırsızlık, kaptıkaçtılık yaptıran baba yakayı ele verdi." vb.

Gülendam'a dönüp:

—Gülendam bak, annen hastaymış, küçük kardeşlerin de perişan! Sakıncası yoksa git eve, ha, diye usulcacık kulağına fısıldadım.

Annesinin hasta, kardeşlerinin de bakıma muhtaç oluşları gerçekten Gülendam'da daha ilk duyduğunda bir etki bırakmış, onu bir ikilem içerisine sokmuştu. Şimdi de benim üstelemem ve anımsatmam üzerine, yanıt vermeden, direnmeden başını öne eğip sessizleşti. Yine de huzursuzdum. İçimdeki bir ses 'Sen de git, gözlerinle gör ki huzura kavuşasın' diye fısıldıyordu. Ama asıl bu değildi beni gitmeye zorlayan neden. Gülendam'daki bir giz, içime ılık ılık akan bir iksir, beni ona doğru sürüklüyordu. Ona doğru koşan bir coşku, sevinç hemen oluşmuştu içimde! Gülendam'da kendime ilişkin bir şeyler yakalamıştım. Mutlaka yaşamını da görmek istiyordum. Mutlaka kendime ilişkin acı fakirliğimin yankısını onların bu otobüs durağına dek yansıyan fakirlikleriyle karıştırıp yoğurmak istiyordum. Ondaki bu küçücük isyan korunu, içimde kıvılcımlanan sessiz isyanla birleştirip müthiş bir aleve dönüştürmek istiyordum.

Gencin de duyacağı tonda:

—Kabul ederseniz ben de gelip ailenizle tanışmak isterim, dedim ve sorgulu gözlerle iki kardeşin gözlerinin içerisine baktım.

Tepeleme birbirimizin üzerine abanarak gidiyoruz. Bir bakıma da iyi oluyor. Üşümemiz geçti, ısındık. Otobüs her durduğu durakta biraz daha hafifliyor. Sonunda kentin son evlerini de geride bıraktık. Karanlık iyice çöktü, sessiz bir gecenin içerisinde otobüs bir durup bir kalkıp tıslıyarak gidiyor. Düz yoldan sola kıvrılarak uzun bir sırtı tırmanıyoruz, yamaç olduğu gibi iğreti yapılmış gecekondularla dolu. Pencerenin buğusunu silip bu yarı karanlık, paslı ışıklarla aydınlanmaya çalışan garip yıkıntılara bakıyorum. Yolların kenarı su birikintileriyle dolu ve otobüs birikmiş suları savurarak yoluna devam ediyor. Ara sıra balçıklara batmamak için sekerek yürümeye çalışan insan siluetleri karanlığın içerisinde. Bir hayalet gibi görünüp yitiyorlar. Yıldızsız, soğuk ve karanlık gökyüzüne bakıyorum.

Kentin bir ucunda, dağların ardına gizlenmiş bir gecekondu yığınağı! Ne zaman gelmişler? Ne zaman kondurmuşlar?

Sonunda otobüsten iniyoruz. Gülendam bana bakıp gülümsüyor,

—Evimiz hemen şu yolun kıvrımında, diye eliyle çamurlu sokağın sonunu gösteriyor.

Evlerin hepsi birbirine benziyor, öyle iğreti ve iniltili. Çıtı çıkmayan bir sessizlikte ve yorgun düşerek gecenin karanlığına yaslanmış. Sokaktaki bozuk florans lambası pır pır yapıp, bir yanıyor, bir sönüyor ve çamurlu yolun öbür ucunda, beş-altı tane sokak köpeği, kuyruklarını apış aralarına sıkıştırmış hırlaşıyorlar.

Ev gerçekten soğuk. Gülendam'ın babası benimle toka yapıp, merakla beni incelerken, bir yandan da çatırtılarla kırdığı sebze ve meyva kasalarını, iğreti kurulmuş bir saç sobaya tıkmaya çalışıyor. Dört-beş yaşlarında gösteren ve her haliyle de ikiz oldukları belli olan biri kız diğeri oğlan iki sevimli çocuk, bana yabansı yabansı, simsiyah gözlerini dikerek, ürkek ve merakla bakıyorlar. Köşede, pencerenin dibindeki divanda hasta yatan anne, kızını ve beni görünce doğrulup kalkıyor. Hâlâ güzelliğini yitirmemiş yüzünde içleri ferahlatan bir tebessüm ve mutluluk dolanıyor.

Yanan soba, odanın soğuğunu bir parça olsa da kırıyor. Sonra Gülendam annesinin duldasına oturup ellerini tutuyor, saçlarını okşuyor ve yüzünü yüzüne sürüyor. Pencerenin kenarına gidip perdeyi aralıyorum. İçimden 'artık gitme zamanı geldi' diye düşünüyorken, Gülendam'ın babası:

—Bu soğukta yollara düşüp de rezil olma, hem bu saatten sonra otobüs de olmaz! İstersen bu gece burada kal evladım, diye üsteliyor.

Yanıt vermiyorum. Dışardaki karanlığı ve uğuldayan soğuk rüzgârı dinliyorum. Derinlerden gelen bir çocuk ağlaması rüzgârın uğultusuna karışıp yitiyor. Gülendam, gözlerimin içine bakıp "Gitme!" der gibi oluyor! Yüreğindeki bu fısıltıyı, yüreğimde duyuyorum.

Sonra çocukları usulca yanıma çekip, iştahla yanan sobanın yanında, dizlerimin dibine oturtuyorum. Ve başlıyorum anlatmaya. Anlattıkça coşuyorum ve sıcacık, masmavi bir gökyüzünde, mutluluğun ülkesine doğru uçuyoruz. Anka kuşuna 'gak' dedikçe et, 'guk' dedikçe de su veriyoruz! Bayramşah ve Salih ile beraber.

BENİM MEMLEKETİM NERESİ?

Beni bu yarı boş eve bırakıp gittikten sonra, perdesini araladığım camın önüne oturup, gelen geçen araba selini saatlerce gözledim. Bir-kaç tane sigara içtim, poşet çay yaptım kendime. Sonra karanlık çöktü. Penceremin hemen önünde uzanan Ljubljana-Zagrep autobahnı sessizce akıp giden bir ışık seline döndü. Ağzımın içi, çay ve sigara içmekten kupkuru olmuş. Daha bavulumu dahi açmadım, elimi yüzümü dahi doğru dürüst yuğmadım. Hep gözleyip durdum; geçmişi, şimdiyi ve geleceği.

Lambayı yakmak içimden gelmiyor. Böyle sessizliğimde oturmak, böyle sessizliğimde fırtına gibi gelip geçen geçmişimi düşünmek, yaşamımın en derin anlamlarından biri olan, evet, biricik kızımı düşünmek! O ayrılık anını, o çaresizliği, mutsuzluğu ve acıyı... Odanın içi karanlık, araba farlarından yansıyan ışıklar odanın karanlığını bir an delip, gizemli görüntülülerle gölgeler oluşturuyorlar. İki sandalye, üzerinde oturduğum çek-yat divan, küçük bir kitaplık ve örtüsüz tahta masadan oluşan beyaz badanalı odada bu gölgeler gerçekten sessiz bir umudun son çırpınışı gibi geliyor bana. Öylesine yalnızım ki!

Beni zorladı mı desem? Bir zorunluluk muydu desem? Nihayetinde bir kopuştu bu. Radikal ve hain bir kopuş.

Ayrı ülkelerin insanlarıydık. Ben Slovenia'dan o ise Türkiye'den. Anlaştığımız dil ise ne Slovence ne de Türkçe'ydi. Tanıştığımız, evlenip birlikte yuva kurduğumuz ülkenin yani Almanya'nın yarım yamalak öğrendiğimiz diliydi.

Her ne olursa olsun, yarım-yamalak öğrendiğimiz bu dile yüreğimizden sel gibi akan bir aşk ve sevgiyi ekleyince hiçbir sorun kalmıyordu, birbirimizi çok iyi anlıyorduk.

Güzel, çok güzel günlerimiz oldu. Sıcak yaz günlerinde Dillenburg'un yamaçlarındaki çam ağaçlarının gölgesine uzanıp 45 No'lu Autobahndan akan arabaları özlem dolu bir buruklukla gözlerdik. Bu Autobahn hem beni hem de kocamı yıllarca ayrı düştüğümüz memleketimize ulaştıracak yoldu. Bagajlarını yükleyip yola dizilmiş her hallerinden izin yolunda olduklarını belli eden arabalara el sallar, onları köprünün sonundaki virajda yitinceye kadar imrenerek gözlerdik.

Kocam Mehmet'in gözlerinin içine bakardım. Siyah gözlerindeki keder beni çok etkilerdi. Ellerini sıkıca kavrar, onları dudaklarıma götürür, yüreğimden boşalan bir şefkat, sevgi ile, anlatılması çok zor isyan duygularıyla usulca öperdim.

Bavulumu açmalıyım, bir çay daha mı içsem acaba? Ağzım zehir gibi acı ve tüm vücudum dayak yemiş gibi sızlıyor. İşte kızımın fotoğrafı. Bu da ayrıldığımız kocam Mehmet'in! Olsun! Yine de duvara asmalıyım birlikte.. Kızım. Almanya'da okula başladı geçen yıl. Çekiç ve çivi olmalı bir yerlerde. Geçen yıl izine geldiğimde almıştım.. Yarın mı arasam acaba? Kızımın resmini hiç değilse şöyle pencerenin kenarına iliştireyim şimdilik.

Ayrılırken elimi bırakmak istemiyordu. "Ben de geleceğim seninle" diyordu; Slovence. "Bende geleceğim anneciğim." "Ya baban?" "Ya babam?" diye kendi kendine soruyor, sonra da babasının elini sıkıca kavrıyordu.

Mehmet'le göz göze geldiğimizi anımsıyorum. Güzel şeyler olması gerekirdi aslında. O geçmişin güzel anılarının hatırına hiç değilse. Bu güzel çocuğumuzun böyle kuşlar gibi çırpınmaması, acı çekmemesi, daha şimdiden yaşamın sillesini yememesi adına. Mehmet gözlerini, gözlerimden kaçırmış, uzun uzun toprağa bakmıştı. Uzun uzun!..

Geceliğimi giymek içimden gelmedi. Kot pantolon ve bluzumla oturuyorum. Ayağımı şöylece çek-yata uzattım. Kıpırtısız oturmaktan ayaklarım uyuşmuş. Şimdi biraz rahatladım. Kızımın resmine elimi sürdüm, resimde gülümsüyor.

Autobahnda akıp giden arabalar bir ışık seli oluşturuyor. Bir şarkı mırıldanıyorum saatlerdir içimden. Durup durup aynı şarkı yeniden peydahlanıyor, yeniden mırıldanıyorum. Bu şarkı Slovence bir şarkı. Kızıma da öğretmiştim. Mehmet de çok severdi.

Elimi gözlerime dulda yapıp iyice dışarıya yöneldim. O şarkıyı sanki kızım söylüyormuş gibi bir ses aldım. Oysa rüzgârın sesi bu, hafiften başlayan yağmurun sesi bu. Sanki, kızımın bende süreklilik kazanan yankısını taşıyorlar.

Yağmurlu ve fırtınalı bir sonbahar gecesiydi. Geç saatlere kadar pencerenin önüne iliştim ve bekledim. Ayni şimdi yaptığım gibi perdeyi aralayıp rüzgârın ve yağmurun sesini dinledim, dizlerimin dibinde uykuya dalmış kızımın üstünü sıkıca örttüm, saçlarını okşadım. O şarkı yine gelip dudaklarıma yapışmıştı. Hep içimden o şarkıyı mırıldanıyordum. Sonra biraz daha yüksek sesle söylemiştim. Sonra biraz daha yüksek sesle. Kızım gözlerini açmış, babasını sormuştu. "Henüz gelmedi" diye yanıt vermiştim. Sabaha karşı çıka geldi. İçmişti. Uykusuz işe gittim. O şarkıyı mırıldanıp durdum çalıştığım sürece.

İtalyan arkadaşım "Biraz daha yüksek söyle, anlamıyorum ama çok hüzünlü bir şarkı" diye üsteleyince, bağıra bağıra söylemiştim. Meister (Ustabaşı) uzaktan tuhaf tuhaf bakmıştı. Bağıra bağıra söylemiştim. Bağıra bağıra, bağıra bağıra. Anlıyor musunuz bağıra bağıra! O günden sonra

Mehmet eve hep geç gelmeye başladı. Mecbur kalmadıkça benimle konuşmuyor, hep uzun uzun düşünüyordu.

Saatin tiktaklarını dinliyorum. Dışarıda uğuldayan rüzgâr ve cama usulca düşen yağmur taneleri içimi ürpertiyor. Bir korku ve terk edilmişlik psikozunun halogenimsi karanlık dehlizinde dipsizliklere düştüğümü, kapkara bir sonsuzluğun görüleşen kapkara noktasına doğru çığlıksız, suskun yuvarlandığımı duyumsuyorum.

Almanya'nın artık benim için çok gerilerde kaldığını düşünüyorum. Vatanıma geldim nihayetinde. Doğduğum, su ve ekmeğiyle büyüdüğüm memleketime. Özlemiyle yıllarca yanıp-tutuştuğum, geceleri yatağa girip de gözlerimi yumduğumda hep hayalimde görüntüleşen Ljubljana'ma!

İşte buradayım şimdi. İşte yıllarca özlemiyle yanıp tutuştuğum kendi şehrimde ve kendi evimdeyim. Bu uğuldayan rüzgâr, bu yağan yağmur, bu düşen sarı yapraklar, bu vızır vızır gelip geçen arabalar, bu mis gibi kokan toprak, bu koşuşturan insanlar hepsi birden benim Ljubljana'm ve Slovenia'm.

Mehmet sessizce kabullenmişti. Aslında o Türkiye'den ev almak istiyordu, ben ise Ljubljana'dan. 1990'dan sonra Yugoslavya da, Rusya'nın ardı sıra dağılma sürecine girdi. Birlikten kopup, bağımsız bir cumhuriyet olduk güya! Her şey, yok pahasına satılıyordu. Kamuya ait her yer hoyratça pazarlanıyordu. İnsanlar bir şeyler yapabilmek adına, ticarete olan müthiş özentilerinden ötürü ellerindeki kendilerine ait özel malları da çok ucuza satıp sermaye ediniyorlardı. Düşleri Batı Avrupa ve Amerika ile doluydu. Herkeste, ticaretle uğraşıp birdenbire lükse ve zenginliğe kavuşma hırsı egemendi. İşte o sıralar gerçekten çok ucuza, elimde avucumda olan her şeyi vererek hatta eşten dosttan üç-beş kuruş da borç alarak bu daireyi zar-zor satın aldım. Süreç içerisinde de her izine gidişimizde elzem olan eşyaları; ocaktı, dolaptı, yatak–yorgandı, çanak-çömlekti, çatal-kaşıktı dizdik. Yıllarca çalışmamın karşılığı işte buydu. Bunca özlemlerin, düş kurmaların, hor görülmelerin ve yabancı işçi olmaların karşılığı! Yine de sevindirici değil mi? İnsanın başını sokacak bir evinin olması? Bence, sevindirici ve olağanüstü bir şey!

Ayaklarımı uzattığım çek-yatta uykuya dalmışım. Uyandığımda pencerede güneş gülümsüyordu. Tüm vücudum güneşin sıcaklığıyla ısınmış, sakinlemiş ve dinlenmişti. Saate baktım. Neredeyse öğlen olmak üzere. Yüzümü buz gibi bir suyla yıkadım. Saçlarımı taradım. Aynada yüz hatlarıma baktım. Gözlerimin yan kesimlerinde hafif kırışıklıklar oluşmuş. Saçlarıma ise az da olsa aklar düşmüş, doğrusu ilk kez farkına vardım. Yanaklarım biraz sarkmış mı ne?

Bir şeyler yemeliyim! Bu bomboş evde… Yani bir tek benden oluşan, kızım Nada'sız ve kocam Mehmetsiz bu bom boş evde… Hayır, hayır! Ben neler düşünüyorum böyle? Ben istememiş miydim memleketime dönmeyi?

Şimdi neler sayıklıyorum? Evet, memleketime dönmeyi elbette istemiştim! Ama canımın yarısını Almanya'da bırakarak değil!

Ekmek de yok… Öncelikle markete gitmeli, bir şeyler almalıyım.. Bu bomboş evde… Aman tanrım, bu ne korkunç sessizlik! Bu ne korkunç yalnızlık!

Kendimi dinlemeye, kendimle konuşmaya ve yeniden kendimi bulmaya gereksinimim var. Kızım Nada yanımda olsa her şey bana vız gelecek, Almanya bana vız gelecek! Ya Mehmet? Hayır bir şey var onda çözümleyemediğim! Bir gariplik, bir suçsuzluk var onda. Her an acı çekiyormuş gibi, her an bir zulmün girdabında biteviye deviniyormuş gibi bir şey. Gözbebeklerine her bakışımda bunu yakalamışımdır. Bu acıyı, bu devinmeyi, bu gariplik ve suçsuzluğu.

O da özlediği memleketinden anlatırdı. O hiç görmediğim memleketini… Anlatışına göre, bozkırlarında yeleleri rüzgârda uçuşan ve rüzgâr gibi dört nala koşan ağızları köpük köpük olmuş kır atları, kıpkırmızı gelinciklerin sarı, mavi, eflatuni, mor kır çiçekleriyle sarmaş dolaş olduğu uçsuz bucaksız ovaları hayallerdim. Sonra üstleri toprak damlı evler, yamaçlarına serpişmiş bodur meşelikler ve derin bir sessizlik, hep sessizlik!

Market'ten ekmek, salam, peynir, poşet çay, margarin, domates aldım. Yaşam burada da oldukça pahalı. Gerçekten bırakın işsiz kalmışları, çalışanlar için dahi bu fiyatlarla yaşamak neredeyse bir mucize!

Bu Slovenia benim çocukluğumun ve gençlik yıllarımın Slovenia'sı değil. İçimi şimdi böyle bir duygu kapladı. Marketteki satış elemanları, sokakta yürüyen insanlar, bu somurtkan gökyüzü, bu yeşilini yitirmiş ağaçlar, bu yol, bu birbirinin üzerine abanmış çok katlı sevimsiz yapılar! Kızım Nada acaba şimdi ne yapıyor? Ya Mehmet? Saat kaç oldu? Henüz, Nada okuldan eve dönmemiştir, Mehmet arbeitlos(işsiz) olduğuna göre, mutlaka sofrayı hazırlıyordur ve hüzünle, belki de o ezgiyi mırıldanıyordur.

İşte Almanya'daki evimden ayrılışım ikinci gününe neredeyse girdi. Komşularımı, sokağımı, evimi, iş arkadaşlarımı hemencecik özlemeye başladım. Ya iş yerinde yaptığımız o muziplikler!.. Aslında çok güzel şeyler de vardı hummalı çalışmalarımızın ara duraklarında. Bazen, aklıma geldikçe beni bir gülme tutuveriyor, kendi kendime deliler gibi gülüyorum. İş arkadaşlarım! Dünyanın orasından burasından savrulmuş insancıklar! Yunanlı, Kosovalı, Türkiyeli, Tunus'lu Nigeryalı, İtalyalı, İspanyalı, Portekizli, İranlı ve daha birçok ülkenin savrulmuşları. Ne de güzel anlaşabiliyorduk!

Hem de iki kelimelik yarım yamalak Almanca ile yapıyorduk bunu. İki kelimelik yarım yamalak Almanca ile yaşamlarımızın o hüzünlü

öykülerini ve memleketimizi terk edip buralara savruluşumuzun nedenlerini nasıl da
güzel, duygulu ve yalın anlatabiliyorduk. Biz aslında kelimelerden çok ortak yazgımızın bize yüklediği ortak duygularla, bir duygu fısıldaşmasıyla anlaşıyorduk.

Yine akşam oluyor. Yine pencerenin önünde oturdum. İçimde bir boşluk, bir huzursuzluk var. Güneşin batışı, bu vızır vızır gelip geçen arabalar, yalnızlığımı daha da bir pekiştiriyor. Perdesiz camın önünde oturup aslında ben Ljubljana'yı değil, Almanya'daki kendi sokağımı, sokağımdaki evimi, evimin içerisindeki kızımı ve kocamı gözlüyorum.

—Alo… Alo… Sen misin Kızım ?
—Anne!

Saçlarımı kesmem gerekiyor. Evet iyice kırpmam. Makas nerede? Boş ver… Aynaya da bakmaya gerek yok.

Telefonu neden kapattım ki? Şimdi Nada bir şey mi oldu diye merak edecek!
—Alo..Nada ..
—Mehmet sen misin?
—Nada'ya söyle merak etmesin! Ben iyiyim. Biraz önce telefon kazayla kapandı!
—Burası mı? Eh fena değil, yarın annemin, babamın mezarını ziyarete gideceğim.
—Komşular nasıllar? Kristinler? Nerminler? Sofialar?
—Anne! Çok özledim, bak babamda özlemiş!
—Ben de çok özledim. Gelip alacak mı?

Boş ver saçım böyle iyi. Gidip aynaya bakmalıyım. İyi ki de kesmedim yani… Mehmet kısa saçı sevmez; "Sevgilim, sana böyle uzun saç çok yakışıyor" derdi.

—Bitaneciğim, babanı verir misin bir dakika?
—Ne zaman gelirsin?
—Hemen yarın mı?
—Tamam. O zaman mezarlığa da birlikte gideriz.

YAVUZ AKÖZEL

DELİ KİLİSE

12 yaşlarındaki çocuk, sözleştikleri gibi babasını, kasabanın çıkışında, şosenin kenarındaki taş duvarın üzerinde oturarak bekliyordu. Alabros kesilmiş koyu kahverengi saçları vardı. Oturduğu duvardan aşağıya ayaklarını sarkıtmış, farkında olmadan sallayıp duruyordu. Bir yandan da eline geçirdiği çakıl taşlarını sallanan ayaklarının dibinde uzanan ve en az elli metre derinlikteki uçurumu boydan boya gelip geçen dereye fırlatıyordu.

Saat öğleden sonra on dört dolaylarındaydı ve tepesinde parıldayan kavurucu temmuz güneşine aldırmaksızın ara-sıra tozu dumana katan araçlara başını çevirip bakıyor, beğendiklerinin markalarını okuyordu.

Oldukça sağlıklı ve sevimli pespembe bir yüzü vardı. Alnına dökülen hafif dalgalı saçlarına uyum içerisindeki kahverengi gözleri zekice parlıyordu. Bir ara oturduğu yerden ayağa kalkıp duvarın üzerinde dikilerek durdu.

Uzakta yürüyen insanlar arasında babasının olup olmadığına, elini alnına siper ederek baktı.

"Nerde kaldın baba!" diye, kendi kendine konuşurken bir yandan da içini dayanılmaz bir haz kaplıyordu. Ergani'deki o cenneti anımsatan, içinde türlü türlü meyvaların, yaban böğürtlenlerinin, yaban aluçlarının, rengi koyu mor'a kaçan Şam dutlarının üzerine bineceği eşeğin, çimeceği havuzun görünümleri gözlerinin önüne geldikçe sabırsızlığı daha da artıyor, yerinde duramaz oluyordu. *"Haydi baba, haydi baba"* diye ayaklarını yere vurarak kendi kendine söyleniyordu...

Yolun kenarına, karşıdaki çay ocağının dibine yaklaşan tahta kasası özenle rengârenk yağlıboya çiçek resimleriyle süslenmiş Bedford marka kamyonun on beş yaşlarındaki eli, yüzü siyah gres yağına bulanmış muavini avazı çıktığı kadar bağırıyordu:

—Haydi!.. Ergani! Ergani! Ergani! Hemen kalkıyoruz. Acele edin… Hemen, hemen kalkıyoruz abi!

—Ergani'ye mi yiğenim?

—Ergani'ye! Hemen, hemen abi! Üst kat… Bin abi... İkinci mevki… Bu sıcakta ikinci mevki, birinci mevkiden daha iyi! Rüzgâr püfür püfür, terlemek yok, yer bol, otur, ayaklarını uzat, istediğin gibi türkü çığır! Her şey serbest!

O sırada muavinin haykırışlarına kulak kabartan, zayıflıktan kaburga kemikleri sayılan dili, açık ağzından çenesine doğru sarkmış ve sık sık soluk alan boz bir sevimli köpek, kuyruğunu sallaya sallaya istemle

muavine yaklaşıp sürtünmeye başladı. Muavin önce köpeğin farkında olmadı. O hala avaz avaz bağırmasına devam ediyordu.

Ama sonra köpeğin farkına vardı. Varmasıyla da köpeğin böğrüne tüm gücüyle okkalı bir tekme indirdi. Köpek acı bir çığlıkla önce iki metre uzağa savruldu. Sonra adeta sürünerek yolun öte yanındaki duvarın arkasında gözden yitti.

Çocuk olanları olduğu gibi görmüştü. Köpek, çocuğun oturduğu duvarın yanından aşağıya sürünmüş, oradaki bir oyuğa sığınmıştı. Ama tüm vücudu oraya sığmadığı için dışarıda kalan kulakları, acı ve halsizlikten artık iyice sarkmış olan kafasındaki iki korkulu göz, yanına yaklaşan çocuğa çaresizlikle ve yalvarırcasına bakıyordu. Çocuk köpeğe iyice yaklaşıp onu okşamaya başladı. O, okşadıkça köpek hem iniltiye benzer mırıltılar çıkarıyor, hem de adeta minnet duygularını belirtiyordu.

O sırada Muavin hiçbir şey olmamış gibi:

—Son beş dakika, son beş dakika! Haydi kalkıyoruz, diye bağırmaya başladı.

Çocuk, köpeğin yanından doğrulup elinde kalan son çakıl taşlarını olanca hıncıyla muavine fırlattı. Tam isabet olmuştu. Muavin neye uğradığını şaşırdı.

Çocuğa:

—Şimdi gelirsem sana gösteririm, deyip, yalancıktan bir hamle yaptı ama çocuk yerden topladığı çakıl taşlarını göstererek:

—Hadi gel, gelsene, diye yanıt verdi. Muavin elini, "hadi ordan" der gibi salladı.

—Köpeği vurmak kolay! Gel de beni vur! Hadi gelsene, diye bağırıp, elindeki çakıl taşlarını yeniden muavine fırlattı. Muavin sinirlenmişti ama yanına yaklaşan yeni yolcular onun sinirini içine bastırmasına ve çocuğun yanına gidip haddini bildirmesine engel olmuş oldular böylece. Çünkü o sırada, az ötedeki çay ocağından kalkan iki işçi paralarını ödeyip, artık hareket etmek üzere olan kamyona yaklaşmışlardı.

Muavin, sinirli bir tavırla:

—Hadi abiler, atlayın, gidiyoruz!

Çocuğa da dönüp, işaret parmağını sallayarak "sen görürsün" der gibilerinden konuşmasız tehditte bulundu.

Yeni gelen yolcular:

—Ücretler?

—Sizin için adam başı 3 lira!

—Vay vicdansız! Geçen hafta 2.5 liraydı!

—Abiciğim, 50 kuruşu 27 Mayıs inkilabı için alıyoruz... Emir büyük yerden!

—Emirleri batsın!

—Emirleri batsın, ama millet nişan yüzüklerini dahi bağış olarak veriyor! Belediyenin hoparlörleri her gün para ve ziynet eşyalarını bağışlayan İnsanların, ailelerin adlarını bas bas bağırarak sayıyor, hem de bunu bir kez değil, her gün birkaç kez tekrarlıyor.

—Şimdi bir şey diyecektim. Hadi demiyeyim de başım belaya gitmesin!

Kamyonun kasasında neredeyse 15 kişi birikmişti. Gelen köylü giysili bir bayanla, yanındaki koyu sarı saçları yanlardan atkuyruğu yapılmış, badem yeşili gözlerinde şimşekler çakan on iki yaşlarındaki kız çocuğunu muavin, şoför mahalline oturtmak için kapıya yöneldi:

—Buyur yenge! Buyur bacım… Şansınız varmış… İlk gelen bayanlar siz olduğunuz için Allahın sevimli kullarısınız! Yeriniz kuşetli valla!

Bayan elini ağzına kapatarak gülümsemeyle yetindi. Yanındaki kızı dürttü, aceleyle şoför mahalline kuruldular. Kamyon giderek doluyordu… Bu vasıtayı kaçırırlarsa en az bir saat belki daha da fazla beklemek zorunda kalabilirlerdi. Hatta babası 28 kilometrelik Maden-Ergani yolunu yayan gitmeye de kalkabilirdi. Çünkü yapmadıkları bir şey değildi bu. Çok kere hiç araba beklemez, yayan yola koyulurlardı; yolda kendilerini almak isteyen arabalara da çok kez binmezlerdi.

Yol, dağların üzerine kurulmuş Maden kasabasının yedi yüz metre kadar aşağısındaki taş köprüyü geçince bakır fabrikasından boşaltılan simsiyah renkteki iri taneli kumu anımsatan izabe cürufu ile kirlenmiş Dicle çayının üç-dört metre yukarısında belirli bir süre birlikte devam eder. Sonra Torosların doruklarına doğru kıvrıla kıvrıla çıkarak yedi-sekiz kilometre boyunca Dicle'ye kuş bakışı bakar, oradan da sola doğru, doruklardan aşağıya inişe geçerek Ergani ovasına doğru yol alırdı.

Nihayet babası uzaktan göründü. Elinde, gidecekleri yerde yemeleri için aldığı ekmek, peynir, helva, zeytinden oluşan bir sepet vardı. Çocuk duvardan atlayıp, ona doğru hızlı adımlarla yürüdü. Babası da sepeti yere bırakarak olduğu yerde durdu ve oğlunun gelmesini bekledi, gelir gelmez de koltuk altlarından tuttuğu gibi güçlü kollarıyla bir kuş gibi onu havaya kaldırdı, iki yanağından şapur şupur öptü.

Çocuk sepete baktı, tahin helvasını çok severdi; görünce içi rahatladı. Şimdi sıra işin asıl zevkli yanına, hemen koşup kamyonun kasasına çıkıp en güzel köşeyi ele geçirmeye çalışmaktı. Çok şükür ki, kamyon hâlâ gitmemiş, birkaç kişi daha alabilmek için oyalanmıştı. Bakır Maden, Doğu Anadolu bölgesinde dört yanı Toros dağlarıyla çevrili bir fabrika kasabasıydı. Evler, dağlara sıra sıra, birbirlerinin üzerine dizilerek yapılmış, genelde toprak damlı, iğreti, işçi evleriydi. Çevredeki diğer kasaba ve köylerden akın etmiş insanlar bu fabrikada çalışır, hafta sonu olduğunda da bölük bölük kasabalarının, köylerinin yolunu tutarlardı. İşte şimdi de yoğun bir kalabalık oluşmaya başlamıştı. İşçiler, evlerine bir an

önce ulaşmak için kasabanın çıkışındaki çay ocağının önünde yoğunlaşıyor, köylerine, kasabalarına gidecek, boş yeri olan bir araba bekliyorlardı.

Çocukla babası hala avaz avaz bağıran muavine işaret ederek kamyonun kasasına yöneldiler. Üst kasaya bir hamlede tırmanan baba, oğlunun ellerinden tutarak onu da yukarı çekti. Muavin, çocuğu görmüş ama görmezlikten gelmeyi tercih etmişti. Çünkü çocuğun yanında hem babası vardı, hem de ruhunun derinliklerinden kopan bir ses onu sürekli rahatsız etmeye başlamıştı. İçinden de sürekli olarak, neye ve niçin söylediğini bilmeden, "Allah kahretsin! Allah kahretsin!" diye konuşuyordu. Usul usul arabanın arka tekerleğine yerleştirdiği tahta takozu çekip aldı ve karoseri ile şase arasındaki boşluğa yerleştirdi sonra atik bir hareketle kamyonun kasasına atlayıp, "Tamam!" komutunu verdi, ama hâlâ o usulcacık "Allah kahretsin, Allah kahretsin" diye mırıldanıyordu. Kamyon, tozu dumana katarak hareket etti.

Çocuğun kalbi sevinç ve heyecandan güm güm atıyor, içinden babasına sarılmak, onu doyasıya öpmek geliyordu. Kamyona doluşan işçiler karoserin içine sıra sıra bağdaş kurup oturmuşlar, kimi sigara içiyor, kimi yanındakine Zazaca bir şeyler anlatıyor, kimisi de oturduğu yerde uyukluyordu

Böyle yolculuklarda bir ezgi duymamak olanaksızdır. Mutlaka yanık bir Zazaca uzun hava, dalga dalga bir hüznü de bu kasketli, şalvarlı, yüzleri bronzlaşmış yorgun insanların ruhlarına damıtır.

Çocuk, kasanın en önünde ayakta dikiliyor, elleriyle yakaladığı kamyonun üst korkuluklarına tutunarak ılık rüzgâra kendini bırakıp bir yandan serinlemeye çalışıyor, bir yandan da yolu, çevreyi gözlüyor ve zevkten adeta 'mest' oluyordu. Kamyon, üzerinde tek tük meşeliklerin ve bodur çalılıkların boy gösterdiği sarp Toros dağlarını kıvrıla kıvrıla tırmanıyor, aşağıda bir ölüm sessizliğinde akan Dicle çayının istikametinde tangır tungur yol alıyordu. Yol, asfalt olmadığı için de peşi sıra bir toz deryası bırakıyordu.

Daha Ergani'ye ulaşmaya aşağı yukarı dört-beş kilometre kala, Papaz Gölü'nde baba ve oğlu kamyondan indiler. Papaz gölü adının mutlaka Ermeni zamanlarından kalma bir öyküsü olmalı. Yol kenarında artık "hezan"(1)olmuş görkemli kavaklıklardan başka bir şey görünmüyor. Bir göl... Belki de bu görkemli kavaklıkların arkasına gizlenmiştir... Ama papaz? Niçin? Çocuk hep gözleriyle siyah cüppeli bir papaz arayıp durmuştu tıpkı gölü aradığı gibi.!

Sıcaktan sararmış, içerisinde çekirge, tosbağa, yılan ve daha bir sürü böceğin cirit attığı otların arasından yukarılara, Torosların tam yamaçlarına doğru yürüyünce artık neredeyse yabansılamış üzüm tevekleri, dağ incirleri, yaban kengerleri ve bodur meşeliklerle kaplı birkaç kilometrelik bir alanı geçerek içerisinde şırıl şırıl karpuz patlatan kaynak sularının aktığı

yemyeşil bahçelerden oluşan bir cennete ulaşılır. Bu cennetlerden birisi de işte "Deli Kilise " diye anılan onların bahçesi...

Aynı papaz gölünde olduğu gibi, içinde Ermenilerden kalma küçük bir kilisenin olduğu ve hâlâ dimdik ayakta duran bu tarihi yapıya da neden "Deli Kilise" dediklerini çocuk hep merak edip, babasına defalalarca sormasına karşın aldığı yanıt hep, "ben de bilmiyorum " olmuştur. Çocuk çok sonraları Deli Kiliseyi anımsadığında Victor Hugo'nun Notre Dame'deki kamburunu gözlerinin önünde hep canlandırmıştır. Şimdi sahipsiz olan ve bu sahipsizliğinden ötürü de altın arayıcılarının hışmına uğrayarak tabanı ve duvarlarının bazı yerleri delik deşik edilmiş bu sessiz kilisenin acaba aklı yerinde olmayan, Ermeni papazlarının kanadı altındaki bir garip koruyucusu, bakıcısı mı vardı?

Bahçeye ulaşır ulaşmaz, baba daha soluklanmadan tepeleme dolmuş havuzun sopadan yapılma tıkacını kaldırdı, hışımla boşalmaya başlayan suyu kavaklığa yöneltti. Su, köpürerek susamış toprakta ilerlerken kavak yaprakları hemen başlarını havaya kaldırır gibi olmuştu. Hafiften esen rüzgârın etkisiyle yüzlerce kavak ağacının yapraklarından çıkan o okşayıcı hışırtı akan suyun serin şırıltısına karışıyordu. Baba ve oğlu bu doğadan yansıyan eşsiz melodiyi dinleyerek dut ağaçlarının gölgesine oturup büyük bir iştahla yemeklerini yediler. Gözeden(2) kana kana su içip, kızgın güneşin kurutup sararttığı otların üzerine uzandılar. Ağustos böcekleri, çekirgeler, incir kuşları, dut kuşları ve daha başka başka kuşlar hep bir ağızdan ayrı dillerle ama aynı ezgiyi mırıldanıyorlardı. Çocuk uzandığı yerden bunları dinlerken, babası çoktan uykuya dalmıştı. Bir ara o da gözlerini yumdu. Doğadan boşalan uyumlu sesler ona ninni gibi gelmişti.

Uyandıklarında artık yavaş yavaş akşam olmak üzereydi. Bahçe komşuları Roko teyze akrabaları olurdu. Baba, oğlunun saçlarını şefkatle okşayarak:

—Sen git de Roko teyzenlere haber ver. Bu gece onlarda yatacağımızı söyle ve artık buraya da dönme, orda kal, işim bitince ben de gelirim.

—Ama geç kalma! Çok çalışıp da belini yine incitme!

Baba oğlunun poposuna hafifçe vurup gülümsedi:

—Haydi elini çabuk tut! Beni de tasa etme! Bir daha belimi incitmem!

Çocuk, sepeti de alıp bahçe komşuları, Roko teyzelerin yolunu tuttu. Roko teyze, henüz kırk beşine ulaşmadığı halde oldukça yaşlı gösteriyordu. Rençber yaşamı, ardı ardına doğurduğu altı çocuk, sabahın köründen yatıncaya kadar durmaksızın hizmet ve çalışma çabuk yıpranmasına neden olmuştu denebilir. Ama yine de yanakları al al, gülümsediğinde görünen dişleri adeta bir kehribar gibi ve poşusunun arasından masumca fırlamış saçları parıltılar saçan simsiyah bir at yelesini andırıyordu.

Çocuk, Roko teyzelerin bahçesine çıkıp haymanın(3) damından Roko teyzeyi ünledi.

—Roko teyzeeeee! ! Roko teyzeeeee!

Roko teyze çocuğu sesinden hemen tanımıştı.

-Geldim. Kurban olduğum. Roko teyzen sana kurban olsun!

Çok geçmeden de Roko teyze ve kızlı-oğlanlı dört çocuk çıkageldiler, sevinçle çocuğun etrafını sardılar. Bahçede adeta bir bayram havası oluşmuştu. Bu davetsiz misafir onları çok onurlandırmış, mutlu etmişti.

Çocuk:

—Birazdan babam da gelecek, bahçede iş yapıyor, dedi.

Roko teyze çocuğu dizlerinin dibine oturtup sevecenlikle hem saçlarını okşadı hem şapur şupur öptü hem de soru yağmuruna tuttu:

—Annen nasıl? İyi mi? Bacıların? Kardeşin? Okul?

Orası-burası derken akşamın kızıllığı ta uzaklardan kendini gösterdi. Batıda, Torosların zirvesinde güneş yavaş yavaş dağların ardına çekilmeye bir renk tayfı ziyafeti vererek hazırlanıyordu. Çalı-çırpı ile yanan ocağın üzerinde bulgur pilavı kaynıyorken, Roko teyzenin on beş yaşlarındaki güzel kızı da çoban salatası yapmaya girişmişti.

Çocuk haymanın üzerine yayılmış çul, minder ve yastıklara uzanarak Ergani ovasını seyre daldı. Aşağıda geldikleri Elazığ-Diyarbakır şosesi uzanıyordu. Bu şosenin en az 7-8 kilometre güneyinde Kurtalan'a kadar uzanan demir yolu yılan gibi kıvrılarak ufuk çizgisinde gözden yitiyordu. Bu demiryolu ile Elazığ-Diyarbakır şosenin tam ortasından da Dicle nehri yüklendiği akşamın renklerini yansıtarak akıyordu.

Sonra babası geldi, Roko teyzenin beyi de gelince iyice kalabalık oldular. Güneş dağların ardında yitmiş, iyice karanlık çökmüştü. Bu kez gökyüzünde yıldızların şöleni başlamıştı. Ta güneydoğu istikametindeki ufuk çizgisinden başını uzatan dolunay, yavaş yavaş Deli Kilise'ye doğru yaklaşıyordu.

Yer sofrası kuruldu ve müthiş bir gökyüzü şöleninin eşliğinde, doğadan kopup gelen değişik ses efektlerinin korosunda akşam yemeği yenildi. Hemen orada, haymanın üzerinde serilen yün yataklara çocuk ve babası yattılar. Gerçekten oldukça görkemli bir geceydi yaşanılan ve görkemli de bir uyku!

Sabah, güneş üzerlerine doğmadan kalktılar. Aslında onlar geç bile kalmışlardı… Roko teyzeler, onlardan çok önceleri uyanmış olacaklar ki hemen yanı başlarında sofrayı kurmuşlar ve saçta bazlama pişirme işine girişmişlerdi.

Kahvaltıdan sonra baba ve oğlu yeniden kendi bahçelerine gittiler. Gerçekten sabahın bu erken saatinde ferahlatıcı bir serinlik vardı ve aralıklarla öten bülbüllerin sesi insanı adeta büyülüyordu.

Her yıl, bu mevsimde yapılan iş belliydi. Baba, bütün gün su arklarını kazma-kürekle düzeltir, ağaçların ve üzüm teveklerinin diplerini beller, bunların gelişmesini engelleyen birbirine karışmış sumak, böğürtlen, yaban güllerini elindeki dahra ile biçerdi. O, bu işleri yapadursun, çocuk da soluğu yalçın kayalıklardan oluşan bahçenin en kuzeyindeki Toros'un doruklarındaki küp kayalarda, kırk merdivenlerde alırdı. Buralar onda en çok merak uyandıran yerlerdi. Yalçın kayaların içi en az beş metre yükseklikte ve yine en az elli metre kare genişlikte bir odayı andırıyordu. Oldukça gizemli bir görünümü vardı. Bu içi boş kayalıklara ulaşmak için de kayaları oya gibi işleyerek kırk basamaktan oluşan bir merdiven yapılmıştı. Kayalıkların başlangıç noktasında da tümü kesme taşlardan yapılmış ev yıkıntıları, bu yıkıntılardan saçılmış taş ve çanak-çömlek kırıkları darmadağınık bir şekilde tüm çevreyi kaplamıştı. Bazı evlerin duvarları olduğu gibi duruyordu, bazıları da blok halinde arkası üstü devrilmiş, yan yatmıştı.

Büyük bir alana yayılmış olan hemen hemen tümü işlenmiş taşlardan oluşmuş hanlı, hamamlı, medreseli, kiliseli harabe, burada çok önceleri barışçıl ve üstün bir medeniyetin var olduğunu fısıldıyordu. Yıkık taş duvarların arasında kocamış badem ağaçları, yaban alucları, bodur meşelikler, dikenli otlar ve daha bir sürü çalı cinsi bitkiler, harabelerin gizini saklarcasına her yanı kaplamıştı. Gerçekten insan üzerinde, aniden, alelacele, palas pandıras terk edilmiş izlenimi bırakan bu ıssız yerdeki korkulu sessizlik ve terk etmişlik çok eskilerde buralarda karanlık, ürpertici trajedilerin yaşandığı izlenimi bırakıyordu. Hamam olarak inşa edilmiş tavanı dahi taştan yapılma bina sapasağlam, tıpkı deli kilise gibi hâlâ mağrur bir şekilde doğaya ve insanlara direniyor, bütün gün otlanmış keçiler, koyunlar, eşek ve kurikler(sıpalar) bu Ermeni hamamının içerisinde serinliğin tadını çıkarıyorlardı. Çocuk, hayvanların arasına dalıp, kurikleri seviyor, belirli süre kuytu bir köşede oturup onları gözlemeye dalıyordu.

Bir yerleşim bölgesiymiş burası. Hanları, hamamları, kiliseleri olan bir Ermeni kasabası! Babası öyle söylüyordu. Peki, ne olmuş sonra? Ne olmuş bu kasabaya böyle?

Çocuk babasına soruyordu:

—Peki, Nerde bu insanlar şimdi? Bu insanlar çoğalmadı mı? Çocukları, torunları olmadı mı? Onlar nerede peki?

Çocuğun sorduğu bu akıllıca sorulara, baba nasıl bir yanıt vereceğini kestiremiyordu.

—Bizim bahçemizde kilise var! Deli kilise! Oysa biz müslümanız! Bu bahçe nerden bizim oluyor? Satın mı almışız?

—Orasını bilemem. Ermeniler gidince, yani burayı terk edince bize kalmış sanırım!

—Hımmm!.. Terk edince! Peki, neden terk etmişler? Böyle güzel yer terk edilir mi?

Baba içinden "Çocuk deyip geçme! Sorduğu sorulara bak!" diye kendi kendine konuşuyor, bir yandan da oğlunun gerçekten de zeki ve uyanık olduğunu düşünerek içini bir ferahlık ve coşku kaplıyordu.

Çocuk, büyüdü gitti. 65 yaşına geldi. Babasını 1985'te kaybetti. Deli kilise, hâlâ öyle yıkılmadan bir şeylere isyan eder gibi, bir şeylere direnir ve bir şeyleri anımsatır gibi öyle, yıkılmadan ayakta duruyor. Pırıl pırıl yıldızlarla donanmış yaz gecelerinde damına serilmiş yün yataklarında uzanan bahçe sakinleri, Ergani ovasının tam ortasından akıp giden ışıl ışıl Kurtalan postasını, Kurtalan marşandizini, Kurtalan ekspresini gözlerken Makam dağının, küp kayaların, derinliklerinden yankıyan çocuk ve kadın ve insan feryatlarını duyarlar.

Ellerindeki bohçalarla Ermeni çocukları, gelinleri, kızları, yağız delikanlıları ve yaşlıları Osmanlı askerlerinin ve görevli Türk-Zaza sivillerin gözetiminde gerile gerile koşarak kendilerini, 'dibinin olmadığına inanılan ve öyle rivayet edilen' karanlık kuyuya bırakırlar. Yankılanan haykırışları giderek hafifler... hafifler… hafifler ve sonunda duyulmaz olur.

1.03.2012

(1) Hezan: normalden daha büyük, kalın ağaç.
(2) Göze: Kaynak suyunun çıktığı yer, kaynak.
(3) Hayma: Eğreti yapılmış, tek odadan ibaret kır evi.

ELVEDA MUNZUR

Gökyüzü masmaviydi. Bir tek bulut görünmüyordu… Öyle berrak, öyle barışçıl ve sessiz... Munzur'da aynı durumdaydı. Gökyüzünün o berrak maviliği, suyun üzerinde sakin sakin yüzüyordu. Aniden silah sesleri yankıdı… Gökyüzü kıpkırmızı oldu. O sıra suya eğilmiş, balıkları gözlemeye dalmıştım. Suda gökyüzü gibi aniden kıpkırmızı oldu… Acaba gökyüzünün kırmızılığı mı Munzur'a yansıyordu?

Elimi suya soktum. Hayır, bu kıpkırmızı bir kandı. Elim kana bulanıp kıpkırmızı oldu... Nasıl yapsam acaba derken, önüme üç tane bembeyaz yaban kazı düştü. Birisi henüz ölmemişti ve son bir çırpınışla suya doğru sürünüyordu...

Yardım edeyim dedim... Nerden çıktığını anlayamadığım dümdüz, kahverengi kadife kumaşa benzeyen bir av köpeği sürünmekte olan kazı kaptığı gibi uzaklaştı. Ellerim hâlâ kan içerisinde! Kumlara, söğüt yapraklarına siliyorum… Çıkaramıyorum… Bırakın çıkarmayı daha da derime işliyor mübarek… Ellerim öylece kanlı kaldı anlayacağınız. Eve varınca bir çözüm bulurum düşüncesiyle...

Keyfim kaçmıştı. Gökyüzünün, Munzur'un o güzelim masmaviliği, aydınlığı, barışçıllığı ve berraklığı yerini savaş sonrasının bir kanlı hengâmesine, katliamlardan sonra gelen ürpertili bir sessizliğe bırakmıştı…

Uzaklarda bir adam silueti vardı, hayal-meyal, daha suyun kenarına indiğimde onu fark etmiştim. 'Balık yakalıyor belki de' diye içimden geçiriyordum… Şimdi o adam, tuhaf el- kol hareketleriyle ve anlayamadığım çığlığımsı bağırışlarla bana doğru koşmaya başladı. Ah! Olamaz böyle bir şey!.. Suda yaşayan tüm mahlûkatlar, balıklar, yengeçler, yılanlar, istakozlar, tanıyamadığım daha bir sürü sürüngen, adamın peşinde… Sonunda yakaladılar… Adamın uzak siluetini seçiyorum: Ellerini bana doğru uzatmış… Bağırtıları kesik kesik, bir inilti şeklinde... Sonra ses tamamen kesildi, adam tamamen yok oldu. Mahlûkatlar da anında Munzur'a geri döndüler.

Gördüklerim çok korkunç şeylerdi… Buradan bir an önce uzaklaşmalıydım... Hızlı adımlarla yamaçlara serpilmiş damları toprak, nerdeyse yıkıldım yıkılacak izlenimini veren evlere doğru yürüdüm. Artık ardıma, sağıma, soluma bakmıyordum, tek gayem bir an önce uzaklaşmak, korkunç bir kâbusu andıran o yaşanmışlıklardan kaçmak, canımı kurtarmaktı. Neyse ki ilk harabemsi eve ulaştım. Evin önünde yaşlı bir kadın bir yandan türkü söylüyor bir yandan da dumanları tüten bakır kazanı karıştırıyordu.

—Kolay gelsin ana!

—Sağ olasın evladım… Gel, gel çekinme. Yorulmuşa benziyorsun. Şuraya, şu mindere otur. Terlemişsin üstelik! Sen şu kocamın bahsettiği gölün kenarındaki yabancı olmalısın!

—Gezmeye gelmiştim de…

—Yani sen o teftişe gelenlerden değilsin!

—Yok ana… Ne teftişi… Ama hep kan… kan oldu… Bak ellerime.

Tam ellerimi uzatıyordum ki, geri çekip gizledim. Yaşlı kadın, bir şey anlayamamıştı. Tuhaf tuhaf suratıma bakmakla yetindi...

Bakır kazanın içerisine şöylece başımı uzatıp baktım… Göl kenarında önüme düşen üç kaz, bacakları havada, iyice şişmişler, harıl harıl kaynıyorlardı.

O kahverengi kadife köpek harabenin arkasından aniden çıkıp yanıma geldi. Ayakkabılarımı, pantolonumun paçalarını dürtüklemeye başladı… Uzattığım ellerimi yaladı. Anlaşılan beni sevmişti ve arkadaş olmak istiyordu… Yüzünü, sırtını okşadıkça kuyruğu istem ve mutlulukla yalpa yapıyor, gözlerimin içerisine minnet ile bakarak mırıltılarla bana bu dağ yaşamının gizlerini fısıldıyordu. Biz birbirimizi anlamıştık.

Bu arada yaşlı kadınla da sohbetimize devam ediyorduk:

—Benim adam söyledi, kepçe operatörü nalet adam da göl kenarındaymış… Balık yakalıyormuş… Tanıştınız mı bari?

Demek ki o korkunç olaya tanık olduğum, denizden çıkan mahlûkatlar tarafından yenilip yok olan adam bir kepçe operatörüymüş… Şimdi ben yaşlı bayana desem ki, "Gözlerimle gördüm, yalanım varsa iki gözüm çıksın. O adamı balıklar, denizden çıkan yüz türlü mahlûkat yedi…" İnanır mı?

—Görmedim ana... Ama kepçe operatörünün ne işi var ki bu Allahın yabanında…

—Duymadın mı evladım? Kör sultanın bile haberi var. Munzur'a baraj yapıyor devlet! Hem de bir değil dört tane birden!

Gelirken yolda gördüğüm korkunç ağızlarını gökyüzüne dikmiş kepçelerin anlamını şimdi çözümlüyordum… İçimden bir "Vay be!" demekten kendimi alamadım. Olduğum yere yığılıp kalmıştım gerçi. Şimdi iyice toprağa yapıştım. Köpek de yanımda… Bana kepçeleri ve sudaki mahlûkatlara kurban giden o kepçe operatörünü anlatıyor. Bir yanımda Munzur düğün çiçekleri sapsarı açmış, diğer yanımda dağ ardıçları, kızılcık ağaçları, dağ muşmulaları meyva vermeye durmuş… Evin öte yamacına bakıyorum, dağlara doğru. Karamuk çiçeklerinin pespembe şölenine kenger, geven, bindebir kekik otu, çan çiçekleri, yer yer taş diplerine kaya aralarına serpişmiş dağ çayı, oltu otu eşlik ediyor… Daha yükseklere gözbebeklerimi dikiyorum… Dağların duldaları hâlâ karlı ve yabani badem

ağaçlarının boy gösterdiği alçaklıklardan daha yukarılara çıktıkça eşsiz görünümlü sarıçam ağaçları dağın doruklarına doğru uzanıp gidiyor.

İçimi bir hüzün kaplıyor. Bu bir yasın başlamakta olan ilk sessizliği gibi geliyor bana. Böyle bir yalnızlık… Böyle bir sessizlik… Aşağılardan Munzur'un ağıtlı akışı, Ermeni bebeklerinin içli ağlaması gibi geliyor bana. Ve bir kan seli, sürekli inen karanlıkla birlik akıyor Munzur çayına. Elimi gözüme siper edip bakıyorum:

Kıpkırmızı gökyüzünde bir kartal süzülüyor. Son süzülüşü diyorum... Sarıçam ve alıç ağaçlarının kuytuluğunda bir dağ keçisi sürüsü otlanıyor, yavrularıyla beraber. Son otlanmaları diyorum...

Yaşlı kadın, elinde uzun, çift çatallı bir ağaç dalı, kaynayan kazları dürtüklüyor, çeviriyor. Mis gibi bir koku yayılıyor kekikli, kuşüzümlü, aluçlu, kızılcıklı… Sanki aklımdan geçeni, içimden kendi kendime mırıldandığım şeyleri biliyormuşçasına:

—Bu akşam burda kal. Bu yaban kazları, bu Tat bir daha ele geçmez evladım. Belki de bu son kaz yiyişimiz olacak bizim de diyor...

Yerimden usulca doğruluyorum… Karanlık iyice inmiş olmasına karşın yaşlı kadını ve köpeği öpüp patikadan aşağıya. Davran, çitlenbik, mahlep, yabanıl yasemin, ispirlere dokuna dokuna yürüyorum.

Ve gece iyice bastırıyor.

ÖRDEKLİ PARK - I

Aşağı-yukarı her gün kasabamızın Ördekli Parkına yürüyüş yaparım. Aslında bu parkın adı "Kurpark"tır.

İçindeki küçücük gölcükte kırkı aşkın ördek yüzdüğü için bu adı ben verdim. Ördekler, bir insan geldiğini gördüklerinde sürü halinde gaklıya guklıya, pati pati koşuşmaya başlarlar. Çünkü gelenler elleri —yasak olmasına karşın— boş gelmez, genellikle ekmek getirirler. Ördeklerin en çok sevdiği yem de ekmek olsa gerek; çünkü birkaç kez elma, kuş yemi verdim de pek iştahsız, lütfen kabilinden yediler. Hatta bazıları yemeden tornistan geri dönüp kendilerini suya atıp sessizce uzaklaştı. Ama ekmek götürüp de sunduğumda bir kızılca-kıyamet kopuyor ki sormayın gitsin.

Ekmeği kapabilmek için aralarında dişe diş bir savaşım yürütüyorlar. Birbirlerini gagalamalar, rest çekmeler, nerdeyse cinayet çıkacak! Olaylı ziyafetleri biter bitmez de bu kez serçelere sıra geliyor. Ördeklerin gagalayamadıkları, es geçtikleri küçük kırıntıları da bu kez serçeler tin tin yürüyüp hoplayarak iştahla yemeye başlıyorlar. Ama ördekler gibi aç gözlülükle ve birbirlerine saldırarak değil, oldukça sakin ve nezaket kurallarına uyarak yapıyorlar bunu. Ve sonra pırrr… Birbiri ardı sıra, herhangi bir yerden komut, sinyal gelmiş gibi uçup gidiyorlar.

Gölcüğün dört yanı bodur çam, söğüt, çınar, fındık ağaçları; birbirine karışmış yabani gül ve böğürtlen kümeleriyle çevrili. Ağaç diplerinde ise oturacak kanepeler var. Çocuklarını gezdiren aileler ile kadınlı-erkekli yaşlılar en çok buraya uğrayanlar arasında.

Sürekli oturduğum iki kanepe vardır. Yağmurlu günlerde oturduğum kanepe yaprakları oldukça geniş ve sık tam bir şemsiye görevini üstlenmiş genç bir çınar ağacının dibindeki kanepe. Yağmur istediği kadar yağsın ıslanmazsın ve yağmurun göle düşen taneleri, çıkardığı şıkırtı, ördeklerin görünümü adeta büyüler beni. Yağmurun dinmesini istemem.

Memleketimden binlerce kilometre uzakta, Almanya'nın bir ücra kur kasabasında… Aklımdan neler geçmez ki?.. Yalnızlığım, bir zamanlar bir karımın, oğlumun olduğu… Yani yalnız olmadığım, Türkiyeli komşularım… Oturduğum ikinci kanepe yaprakları küçük, cılız bir ağacın dibinde güneşi iyice alan bir yer. Anlayacağınız gibi yağmurlu olmayan günlerde bu kanepede oturmayı tercih ediyorum.

Parkın sakin günlerinde oturmamın bir bölümünü kitap okuyarak geçirir, bir bölümünde de ördekleri, konup-uçuşan değişik ve rengârenk kuşları hayranlıkla gözlerim. Bu kuşları tanımadığım için, adlarını, cinslerini bilmediğim için hayıflanırım. Bildiğim birkaç tanesi var canım… Güvercin, serçe cinsi kuşlar, sığırcık, karabatak… Bir de beyaz, narin ve uzun ayaklı,

uzun boyunlu, uzun gagalı bir kuş: Balıkçıl! Her halde o da bu küçük gölümüzde balık avlamaya gelir. Hoş hiç balık avlarken falan görmedim ya! Gelip biraz dinlenir, bir-iki tur atar sonra da çekip gider. Hayran hayran kanat çırpışını, havada süzülüşünü izlerim.

Tabii burada tanıştığım değişik milliyetlerden arkadaşlarım da yok değil. Rusya'dan gelmiş Rus Almanları, Ermenistanlılar(Harut, Türkçe biliyor), Somali, Etyopya, Kenya, İtalya(Sardinen), Makedonyalılar.(Şenol –Mak. Çingenesi, Türkçe biliyor)

Rus Almanları içerisinde en çok sohbetinden haz duyduğum hep akü'lü bisikletiyle övünüp gurur duyan yetmişlik Alex'tir. Sibirya'nın Omsk kenti çevresindeki kırsal alandan gelmiş. Hani Türkiye'ye gelen Balkan göçmenleri nasıl kendilerine özgü kırık bir Türkçe konuşuyorlarsa Alex de işte öyle kırık bir Almanca konuşuyor. Göçmen Almancası anlayacağınız. Tabii en çok konuştuğumuz konu da Rusya'nın Sosyalist dönemi, yani Sovyetler Birliği üzerine.

Alex, bisikletinin arka oturağından sallanan heybesinden çıkardığı ekmek artıklarını ufak parçalara bölerek etrafımızı sarmış, gözleri dönmüş ördekçiklere atarken, bir yandan da Sibirya'da bıraktığı ördeklerini, kazlarını, kedi ve köpeğini özlemle anlatır:

"Her şey çok müthişti… Doğa harika ve cömertti. Yaban hayvanları ile iç içelik günlük yaşamımızın bir parçasıydı adeta… Rengârenk bir doğa âlemini, rengârenk aldatmacalı bir sentetik dünyaya yeğ tutmak ne kadar büyük aptallık!

Duvar yıkılmadan her şey çok güzeldi. Ama orada biz hep Almanya'yı kendi vatanımız olarak gördüğümüzden gerçeklere hâliyle gözlerimiz kapalıydı, kulaklarımız ise sağır! Almanya ne verdi bize? Bana hiçbir şey! Üstelik özgürlüğümü elimden aldı. Tutsak gibiymişim gibi duyumsuyorum kendimi ve soluk almakta güçlük çekiyorum. Dört yanımın katı kuralların duvarlarıyla çekilmiş olduğunu görüyorum. Ah, diyorum kendi kendime... Ben ne yaptım? Ve biz ne yaptık böyle? Sibirya'nın o eşsiz durgun gecelerinde gelecek kaygısı olmadan oturup sohbetler yaparken ve Avrupa'yı övüp göklere çıkarır, kendi yaşantımıza naletler yağdırırken ne kadar kör ve sağır olduğumuzu şimdi körlükten kurtulmuş gözlerimle görüyor, pası açılmış kulaklarımla da artık duyuyorum…"

Alex'in ördeklere vereceği ekmeği kalmayınca gelip yanıma oturur ve ellerini dizlerime şaplatarak *"İşte böyle kamarat"*[1] deyip gülümserdi. Saçları ağarmış, avurtları çökmüş ve saydamlığını giderek yitirmiş mavi gözlerinde derin bir yorgunluk okunan Alex'in bu hâlleri bana dokunur, gözlerimi yumarak onun Sibirya'daki küçük bir çiftlik yaşantısını canlandırmaya çalışırdım… Akan bir derede yüzen ördekler, koşuşan küçük Alex ve kız kardeşi… Kediler, köpekler, kazlar, domuzlar... Uçuşan

rengârenk kuşlar, çam ormanlarından boşalan gizemli bir uğultu… Bacası tüten bir çiftlik evi...

Akşam ormanların ardından inip de gün geceye döndüğünde şöminesinde çam kütüklerinin yandığı geniş bir ahşap salonun tam ortasında uzun sarı saçları iki yandan örgü olmuş Alex'in annesi akşam sofrasını yanık bir "Heimat "(memleket)ezgisini mırıldanarak hazırlıyor.

—Peki ya annen baban? Diye soruyorum.

—Orda kaldılar… Yani mezarları evimizin hemen yanı başında… Şimdi yaban otları sarmıştır üzerini. Düşünüyorum da bu beni çok üzüyor… Geceleri düşüme bile girdiği oluyor… Sararmış yapraklar mezarların üzerini kaplamış, çalılar, dikenli kuru otlar gömütleri görünmez duruma getirmiş öyle ki, haçlar zorlukla seçiliyor. Sonra bazen annem, bazen de babam ağlamaklı ve derinlerden iniltilerle kopup gelen bir sesle bana sitem ediyorlar... 'Bizi buralarda yalnız bırakıp gittin' diye. Çok üzülüyorum, ağladığım oluyor.

—Eviniz,eşyalarınız?

—Ev bize aitti. Yani mülkümüzdü… Çok ucuz bir fiyata eşyaları ile birlikte Ruslara sattık. Aslında mezarlarımıza bakacaklarına söz vermişlerdi... İnsanoğlu… Artık verdiği sözünde durmuyor… Sosyalizm bozulduğundan beri gerçek insan çok az kaldı, parmakla sayılacak kadar az. Kişisel çıkarlar her şeyin önüne geçti. İnsanların ruhu zengin olabilmek hırsıyla kirlendi. O eski, kutsal saydığımız komşuluk ilişkileri, birliktelik, imece gibi insanî şeyler yok oldu. Onun için mezarlarımıza bakacaklarına inanmak istiyorum ama bir türlü inanamıyorum…

—Git, doğduğun, büyüdüğün ve özlemini çektiğin o yerleri bir kez daha gör, annenin, babanın mezarını ziyaret et, kendi ellerinle yaban otlarından arındır, bakımını yap!

—Güzel söylüyorsun da hangi parayla? Bana bağlanılan aylıkla ayı zor getiriyorum. İki oğlum ve bir kızım var. Aldıkları paranın yarısını ev kredisine ödüyorlar, zar-zor geçiniyorlar. Durum böyle olunca onlardan bir şey istemek veya bir şeyler ummak olur mu? Almanya'da kendimi aynı senin gibi bir yabancı olarak görüyorum. Dünyamız çok küçüldü… Yoldaşsız, dostsuz, komşusuz… Bir tek çocuklarım ve torunlarım var; işte, hepsi de bu kadar! Bu insan yığınağında insansız olarak var olup yaşamak! Sadece kendi çocukların ve torunlarından oluşan hain bir dünya!

—Ne kadar emekli aldığınızı sorabilir miyim?

—Elbette kamarat! Bağladıkları 700 euro! Bunun 370 eurosunu ev kirası, elektrik, su, kalorifer, çöp parası olarak hesaplamak gerekiyor… Geriye kalan para ile tam bir ay!?

Göl, güneşin kırılan ışınlarını yansıtırken bazen ağaçların rengine —yeşile—dönüşüyor, bazen de hafif bir rüzgârın esmesiyle birlik kıpır kıpır hareketlenip mavileşiveriyor… Alabalık ve sazan balıkları da ara sıra suyun üstüne sıçrayarak yaşamın sevinç ve ahenkliliğini fısıldıyorlar.

Gölün kenarına gelen çocuk arabalı, peşlerine kızlı-oğlanlı çocuklarını takmış bayanlar, genellikle ördeklere ekmek atarak çocuklarının sevinmesini ve mutluluktan sekiz köşe olmalarını sağlarlar. Yaşlılar ise boş buldukları kanepelere oturarak sessizce, hem gölden kopup gelen temiz havayı, bol oksijeni içlerine doyasıya çeker, hem de özenle genç anneleri, bağrışıp koşuşan çocukları gözlerler.

Çoğunlukla bu 'eski ve yeni yurt [2]' sohbetlerine, Kazakistan'ın Schakhtinsk kentinden gelmiş Aleksandre Sascha ile Ermenistan'ın ikinci büyük kenti Vanadzor(Wanadsor)dan 1992 sonrası gelmiş "Lohmanyan Harutyun" da Almanca ve Rusça'yı birbirine karıştırarak katılırlar. Konuşmalarını sık sık keserek Rusça değil de Almanca konuşmaları gerektiği ikazında bulunarak sarı ve kırmızı kart gösteriyorum gülüşmeler arasında…

Sascha, Sosyalist dönemin Kazakistan'ından hiç memnun olmadığını, çok acılar çektiklerini, şimdiki yaşantısının sosyalist dönemin Kazakistan'ından kat kat iyi olduğunu vurguluyor. Harutyun "Hayır" diyor… Rusça atışıyorlar! Sarı kart gösteriyorum, Almanca devam ediyorlar:

Harutyun:
—Eh… Tabii sen kömür ocaklarında yerin bilmem kaç yüz metre dibinde çalışıyordun. Yaşantın biraz zordu diyebiliriz. Ama karşılığında bizden çok fazla rubli alıyordun. Şimdi bak bakalım Almanya'daki kömür işletmeciliğine...

Özel şirketler en aşağılık yöntemlerle ve en düşük ücretlerle işçiyi tam anlamıyla sömürüyorlar… O eski sendikal haklar, erken emekli olma ayrıcalıkları, yan primler falan artık yok. Aracı –taşeron- firmalardan kiralanan işçilerle durumu en kârlı bir şekilde yürütüyorlar. Yani Kazakistan'da durum böyle miydi?

Sascha:
—Ben onu bunu bilmem… Artık emekliyim ve kömürü mömürü unuttum gitti. Almanya bolluk. Yok diye bir şey yok! İşsizlik var ama ona göre de yardım kuruluşları var… Kimse aç-susuz değil! Caritas[3] var, Kilise var, sozialamt[4] var. Var da var.

Harutyun, Sascha'nın konuşması karşısında sanki kendisine hakaret ediliyormuş gibi kıpkırmızı kesildi. Tez canlı, çabuk alınan ve sinirlenen bir tip olduğu için de onu sakinleştirmek görevi bana düştü.

—Gel şöyle otur Harutyun! Herkes kendi düşüncesini elbette ki söyleyecek! Kimisi bu düzenden, kimisi öbür düzenden hoşnut kalmıştır. Nihayet, her ne olursa olsun burası yine de bir gurbet! Senin için de, benim için de Alex için de, Sascha için de bir gurbet. Hep hor

görüldüğümüz ve görüleceğimiz, hep dışlandığımız ve dışlanacağımız, bundan dolayı da ruhumuzun Almanlaşamayacağı bir gurbet burası.

Harutyun'un içi doluymuş boşaldı:

—Böyle şeylere kızıyorum! Bir arabaya, iki elektronik eşyaya ve iki paket çikolataya tav oluveriyor bazıları! Gözlerini yumup da asıl insanı mutlu eden, yaşamını anlamlaştıran şeylerin neler olduğunu geçmişini yeniden düşleyip de yargılayamıyorlar! Güzel şeylerin Sosyalizmde kaldığını bildikleri halde işte böyle haince konuşabiliyorlar!

Harutyun... Yetmiş yaşını aşmış, bembeyaz hafif dalgalı saçları yana doğru özenle taranmış. Sürekli hareket halinde olduğu ve yediğine, içtiğine dikkat ettiği için de hâlâ dinç ve atletik… Dört dil konuşuyor. Rusça, Ermenice, Türkçe, Almanca. Ermenistan'da, sosyalizm döneminde makine mühendisi olarak çalışmış. Konuşmasını sürdürüyor:

—Stalin sonrası sosyalizm giderek çözülmeye başladı. Kruşçev dönemi kötü bir dönemdi, Brejnev gelince biraz düzeldi, sonra Andropov… O dönem de iyiydi… Ama 1 yıl Komünist Parti genel sekreterliğini yapabildi, öldü. Gorbaçov döneminde sosyalizm artık tamamen bitmiş, rezil ve utanılacak şeyler olmaya başlamıştı. Yani nasıl anlatsam... Mafya, rüşvet, kaçakçılık, aklınıza ne kadar kötü şey geliyorsa tümü… Fuhuş, kumar, devletin zenginliklerini yağmalama, işsizlik, haksızlık, açlık... Toplumda kitlesel olarak kişilik bozulması…

Bu çok önemli bir şey… İnsanlar insan olmaktan çıkıyorlar böylece… Her koyunun kendi bacağından asıldığı dönemi başlıyor. Herkes kendi başının çaresine bakmak zorunda… Acımasız bir savaş meydanında aniden buluyorsunuz kendinizi. Ölmemek için öldürmek zorundasınız. Başkalarının cesedinin üzerine basarak yükselmek zorundasınız. Sosyalizm döneminde 120 ruble(Rubli, rubel)kazanıyordum. Bir o kadar da hanımım kazanıyordu. Şöyle ufak bir hesaplama yapmak istiyorum bugünkü Almanya ile kıyaslamak için. Ekmek 20 kopek, Et 2 ruble, şeker 90 kopek, votka,3,5 ruble… Ev bedava… Elektrik-su parası ayda 3,5 ruble kadar… Taşımacılık inanılmayacak kadar mükemmel ve ucuz… Belediye otobüsü şehir içi 5 kopek, Moskova metrosunda trene bin, tüm şehri gez, 5 kopek! Erivan-Moskova arası tam 2.500 km ve uçak 40 rubleye, tren ise 28 rubleye götürüyor!

Her yıl yaz aylarında senelik iznimizi geçirmek üzere bir aylığına Karadeniz'e Sochi'ye trenle giderdik. Tam 800 km. Ücreti 10 ruble, gece yatmak 1 ruble, yemek de 1 ruble…

Şimdi Almanya'da elimize geçen parayla bırakınız 400 km uzaktaki kuzey denizine gitmeyi, yakınımızdaki şehre bile gitmeye neredeyse gücümüz yetmiyor. Olduğumuz yer ile Marburg arası 25 km ama taşıma ücreti bir gidiş 4 euro. 4 euro da dönüş için… Etti 8 euro… Gidebilirsen git bakayım!

Harutyun daha çooook anlatacaktı… Hepimizi susturmuş, ağzının içine bakar olmuştuk… "Gerisini bir başka zaman, daha gerisini de yine başka zamanın başka zamanında anlatırsın" dedim ve anlattıklarını yazacağıma ilişkin de söz verdim. İşte sözümde duruyor ve yazıyorum!

Harutyun'un öyküsü aslında henüz yeni başladı. Yazmaya değer bir yaşam serüveninin olduğu düşüncesindeyim.

Ördekli parkta biz yaşlılar neredeyse akşamı etmiştik. Güneş hâlâ batı istikametinden tüm görkemiyle gülümsüyor, karınları iyice doymuş olan ördeklerin kimileri çimenlerin üzerinde uyukluyor, kimileri de gölün bu akşam zamanının tadını çıkarırcasına yüzüyorlardı.

Bir kırlangıç suya pike yaptı, suya değdim-değecek, alacağını alıp hızla yükseldi. Ardı sıra bir diğer kırlangıç aynı şeyi yineledi...

Park giderek daha da kalabalıklaştı. Bir kaç kişi de oltalarını göle atıp, getirdikleri seyyar sandalyelere de oturarak balık yakalamaya başladılar.

Eve doğru yürümeye başladığımda her akşam olduğu gibi yine içimi bir acı ve hüzün kapladı.

Gurbette yaşam zor!

11.05.2012,Bad Endbach

NOTLAR:
[1] Kamarad (Kame'rad)Almanca:Dost,arkadaş
[2] Eski yurt:Rusya,Yeni Yurt :Almanya
[3] Caritas: Katolik kilisesinin himayesinde muhtaç insanlara yardımda bulunan bir organizasyon.
[4] Sozialamt: Sosyal işlerle ilgili geniş bir alanda faaliyet gösteren devlet organı. Muhtaç olanlara para, ev, eşya, yiyecek, giyecek vb. 'Sosyal hilfe'(sosyal yardım) adı altında sunmaktadır.

ÖRDEKLİ PARK - II

—BABİ YAR—

Resim: Shalom Goldberg (Babi Yar Katliamı)

Demek oluyor ki, tam 39 yıldır yurdumdan uzakta, Almanya'da yaşıyorum. Buraya alışmak mı? Uyum mu?

Ne alışabildim ne de tam anlamıyla uyum sağlayabildim. Bu olguyu, benim kuşağımın yani birinci generasyonun tümü için de genelleyebiliriz. Hatta ikinci kuşağın hatırı sayılır bir bölümü önemle eve kapalı kalmış bayanlar da Almanya'ya uyum sağlayamadılar. Bu uyum sağlayamamakta hiç de yabancı dostu olmayan Alman toplumunun önemli bir payı olduğunu söylemeden geçemeyeceğim.

Ana yoldan aşağı sapıp içinde alabalıkların yüzdüğü, şırıl şırıl akan dere boyunca, yayalar ve bisikletliler için yapılmış yolda, parka doğru yürüyorum. Yolun sağı ve solu selvi, çınar, elma, kiraz, çam ağaçlarıyla kaplı. Rengârenk çiçeklerin adeta fışkırdığı çimenlikler gerçekten doğanın cömert coşkusunu cömertçe sunuyor. Kuşlar cıvıl cıvıl ötüyor, dişisini

ardına takmış bir çift ördek paytak paytak yürüyerek ve aralarında heyecanla bir şeyler vakvaklıyarak yanımdan gelip geçiyorlar...

İnsanlar da gelip geçiyor. Kiminin ellerinde yürüyüş kargıları olan kadınlı-erkekli; yaşlısı, orta yaşlısı genci, çocuğu... Her yaştan, her cinsten; sarışını, kumralı, esmeri, zencisi, uzak asya tipli çekik gözlüsü, ayyaşı, sarhoşu insanlar... Genellikle Almanlar selam vermemek için tam ben geçerken başlarını ağaçlardan yana çevirip bir şeyleri gözlüyormuş gibi yapıyorlar numaradan. Bazıları başlarını öne eğiyor, bazıları kinle bakıyor... Çok az kişi, güleç, sevinerek "iyi ki siz de varsınız, iyi ki size rastladım" der gibi selam veriyor. Bu çok coşkun duygular uyandırıyor bende... Seviniyorum, her şey gözüme mükemmel yönleriyle görünmeye başlıyor... Çiçeklerin renk cümbüşlerinin, kuşların müzik şölenlerinin akan dereninin şırıltısındaki eşsiz melodinin tadındaki doyuma ulaşıyorum... "Ohhh bee! " Diyorum! Yaşamak ne güzel!... İnsanlar ne güzel! Doğa ne güzel! Ve... ve... doğanın bu mükemmel sunuşları işte, öncelikle biz insanlar için...

Kin ve nefret niçin? Bölüşemediğimiz ne var ki bu göz açıp kapayıncaya kadar fırtına gibi gelip geçen yaşamda? Aslında hepimize yetecek kadar her şey var, hem de bol bol yetecek kadar! Ama sen bana neden öyle kin ile bakıyorsun? Doğanın cömertçe sunduğu bu nimetlerden, bileğimizin hakkıyla ve alın terimizle yarattıklarımızdan az da olsa bir pay vermek istemiyor musun? Benim çalışma payımı, benim uyuma payımı, yeme-içme payımı, gezme-tozma payımı, üreme, çoğalma payımı oyuncak, süt, mama, sevme sevilme payımı, aşk payımı! Vermek istemediğin için mi öyle gözlerin gözlerimin içine bakamıyor? Bakamadığın için suçluluk duyuyorsun değil mi? Bu duyguyu yaşayabilmen de iyi bir şey... İnsanlığını henüz yitirmemişsin... Ama gözlerimin içine kinle bakan gözler de var! İşte, insanlığın bittiği yer orası diye düşünüyorum, tüylerim diken diken oluyor... O gözlerde kapkaranlık bir geçmişin ve geleceğin kan ve nefretle işlenmiş motifleri yankılanıyor. Bu ahenksiz, akordu bozuk yankı, şu güzelim doğadan biteviye yayılan eşsiz melodinin yüreğine kanlı bir ok gibi saplanıyor.

Harutyun'u gölün kenarında ördeklere ekmek atarken buluyorum... Yanında Pavlus var... Pavlus da Şırnak-Cizre köylüklerinden. 1980 sonrası "gayri yeter bu korku, bu zulüm ile yaşamak" deyip evini, toprağını, binlerce yıllık vatanını terk etmek zorunda kalanlardan... 60 yaşlarında, Süryani. Beni görünce bayağı seviniyorlar... Harutyun kırık bir Türkçe ile annesinden öğrendiği bir türküyü başlıyor söylemeye:

—"Urfa'nın etrafı dumanlı dağlar
Ciğerim yanıyor aney gözlerim ağlar
Benim zalim derdim cihanı yakar
Gezme ceylan bu dağlarda seni avlarlar
Anandan babandan yardan ayrı koyarlar"

—Çok dertli söyledin be Harutyun!

—Neşeli bir şey söylemek isterdim ya bu türkü, bu ağıt çocukluğumdan beri her an kulaklarımda ekolaşıyor. En sevinçli anlarımda bile hep dudaklarımın ucunda. Annem!.. Bu ağıt... Ve söylerken akıttığı gözyaşları yaşamımı alt-üst etti. 1915'den beri oradan oraya sürüklenip duruyoruz. Bir yurt edinemedik anlıyacağın. İşte buralarda çoluk çocuğumla, torunlarımla hala taa o geçmişte kalmış ama hiç eskimeyen, solmayan günlerdeki gibi yine korku ve panik içerisinde iğreti yaşıyoruz. Bakalım sonu nereye varacak?

—İnşallah iyi olur, Almanya'yı yurt edinirsiniz be Harutyun!

—Ümidim yok ya!.. Dilerim sonu iyi olur!.. Bizden geçti de çocuklarım torunlarım... Dilerim... Dilerim... İyi olur!.. Tatewik... Sona... Arkadi... Harutyun onlar için... Evet evet... Korkusuz bir gelecek... Yerleşik bir yurt... Yerleşik... Göçsüz, insanca yaşanılası bir yurt...

O hiç dudaklarından düşmeyen ve annesinin gözyaşları dökerek söylediği "Urfa'nın etrafı dumanlı dağlar" ezgisinin öyküsünü soruyorum Harutyun'a:

—Uzun bir hikâye, Tunceli-Urfa-Halep-Ermenistan dörtgeninde geçmiş uzun ve tüyler ürpertici bir hikâye... Bir başka zaman anlatırım, diyor.

O anlatmasa da ben o acıklı, tüyler ürpertici öykünün içeriğini üstün körü de olsa tahmin ediyorum ve daha o anlatmadan tüylerim diken diken oluyor.

Söyleyecek söz bulamıyorum. Yaşamları hep kaçmakla, itilip kakılmakla, bir yurt aramakla geçmiş. Harutyun'a bakıyorum şöyle tepeden tırnağa. Ördeklere ekmek atarken, içindeki tüm acıları, tüm çaresizlikleri ve umutsuzlukları da atıyormuş, onlardan arınıyormuş gibi!.. Acı bir gülüş dudaklarında dolaşırken sessizce bir şeyler mırıldanıyor.

Ve yine her zamanki gibi ördekleri yemleme faslı bittikten sonra çınar ağacının gölgesindeki kanepeye oturuyor; gölü, gölün ortasındaki fıskiyeyi, yüzen ördekleri bir ara konuşmaksızın gözlüyor, dinliyoruz.

Gölün karşı kıyısından bir Almanca Heimet(memleket) ezgisi bize kadar ulaşıyor... Ara nağmelerine sıra geldiğinde kadınlı-erkekli hep birlikte vokal yapıyorlar. İnsanın kanını harekete geçiren hareketli bir ezgi ama bende bir acıyı depreştiriyor... Bir hüzün yumağı oluyor sesler. Bir Harutyun'a dönüp bakıyorum, bir Pavlus'a. Binlerce kilometre uzaklardan çıkagelmiş, saçları aklaşmış, gözlerinin altları iyice çukurlamış, belleri bükülmüş, yanakları sarkmış iki portre...

Bir de ben! Yani üçüncü nostaljik "siyah–beyaz" portre... Onlarla aynı izdüşümde olduğumu söylemeye gerek var mı acaba?

Pavlus'a dönüp soruyorum:

—Haydi Harutyun'un buralara kadar gelmesinin nedenlerini az-çok biliyoruz. Hoş insanın doğduğu büyüdüğü yerleri bırakıp gitmesinin olağan üstü etmenleri olmasa bu ihtiyar yaşında neden terk etsin ki?

Pavlus, Türkiye'de doğmuş, büyümüş olmasına karşın Harutyun kadar da Türkçe konuşamıyordu... Kürtçe, Aramice ve Türkçeyi mikserliyerek anlatmaya başladı:

—Ah benim güzel gardaşım!.. Evimizi, barkımızı, arazimizi, bahçemizi yani her şeyimizi olduğu gibi bırakıp kaçar gibi buralara geldik... Yeni bir yurt edinmek için... Binlerce yıl sonra anlıyacağın... Biz Anadolu'nun, Mezopotamya'nın asıl yerleşik halkıyız. Türklerin kaç asırlık geçmişi var Anadolu'da? Türklerden en az dört bin yıl öncesi biz vardık buralarda. Üstelik Osmanlılar da dahil olmak üzere zamanının tüm toplumları bizim medeniyet ve kültürümüzden yararlanmışlardır. Dünyada yazılı yasaları ilk çıkaran kavimleriz. Hammurabi ve Orta Asur yasalarıdır bunlar.

Sonra dünya coğrafyasında Hıristiyanlığı ilk kabul eden, Mezopotamya ve Anadolu'da yaygınlaşmasını sağlayan biz Süryaniler olmuşuzdur. Bunları övünmek için söylemiyorum. Ermenilerin de Osmanlılar başta olmak üzere o zamanki toplumların medeniyet ve kültürlerinin gelişmesinde önemli katkıları olmamış mıydı? Ne oldu onlara?

Harutyun yanıt vermekte gecikmedi:

—Katliam... Çocuk kadın, yaşlı falan dinlemeden katletme! Değişik biçimlerde katletme... Hani "kırk katır mı istersin kırk satır mı?" öyküsü var ya! İşte öyle bir şey... Kırk katır 'sürgün' kandırmacasıyla katletme. Kırk satır da hemen olduğu yerde tek tek, grup grup, kitle kitle katletme...

—Ve biz Süryanilere ne oldu? Bu Ermeni katliamlarından nasibimizi almadık mı? Elbette ki aldık! Katledildik, göçe zorlandık... Ama bunlar söylenmiyor, tam anlamıyla da bilinmiyor. Ermenilerin katledildiği dönemlerde (bize anlatılan ve korku ile gizlice fısıldanan) yedi yüz elli bin Süryani'nin "Seyfo katliamı" ile yok edildiğidir. Bu acıları kavimlerimiz yaşadı. Zamanının en üstün medeniyetini ve bilimini dünyaya taşıyan biz kavmimiz! Yani Aramice yazan ve konuşan Asurîler, Akadlar, Babiller,Aram beylikleri vb.'nin bugüne kadar zar zor, düşe kalka gelebilmiş son temsilcileri biz Süryaniler!.. Yazık oldu bize... Tıpkı Ermenilere olduğu gibi... Ne toprağımız kaldı oralarda ne de insanımız. Tıpkı nine ve annelerimizden küçücükken öğrendiğimiz tekerleme gibi: Balta nerede / suya düştü / Su nerede / inek içti / inek nerede / dağa kaçtı / dağ nerede / yandı, bitti kül oldu! Şimdi koca Türkiye'de sadece yirmi beş bin Süryani kalmış. ! Yani koca bir medeniyet ve kültür insanlarıyla birlik yanıp, bitip kül olmuş! Yazık!

Göl kıyısında ak civanperçemi ve çalılıkların arasından karatavuklar boyunlarını uzatarak etrafı gözlüyorlar. Artık hoplayıp zıplamaya başlayan yavruları da ortaya çıkıp ürkek hareketlerle koşuşup çimenlerin arasına karışmış devetabanı, karahindiba, sinir otu, atkuyruğu kümelerinin etraflarında eşinip oynaşıyorlar. Yabani üvez, akgürgen, söğüt ve cüce çam ağaçlarının dallarında rengârenk şakrak, iskete, ispinoz kuşları ötüşüp, uçuşup duruyorlar. Ağaçların en yüksek uç doruklarına konaklamış karatavuklar gözcülük yaparak tehlike uyarılarını o güzel, tempolu ötüşleriyle bildiriyorlar.

Parkın gezi yolunda, yavaş adımlarla kimi bastonlarına dayanmış kadınlı erkekli huzur evinin yaşlıları bir cenazenin geçit törenini anımsatırcasına öyle sessiz ve kederli yürüyorlar. Bu park bana oldukça kederli ve yüz binlerce suçsuz insanın gömüldüğü bir gömüt görünümüne dönüşüyor hemencecik. Masmavi gökyüzünde küme küme suratsız gri bulutlar varmış gibi geliyor bana. Kapkara çirkin kargaların çığlıkları kulaklarımın zarını neredeyse patlatacak. Harutyun "katliam" diyor! Pavlus "katliam" diyor!

Ölümün doğrultusuna gelmiş, ölümü çağrımlaştıran bir cenaze alayının yaşlıları geçit töreni yapıyorlar! Göle elimdeki ufak bir çakıl taşını atıyorum; su da giderek genişleyen bir daire oluşuyor... Giderek genişleyen, büyüyen bir daire... Tıpkı belleğimde olduğu gibi... Belleğimdeki olguların oluşan daireleri giderek genişliyor, büyüyor, sınırlarını aşıyor, bir barajın setlerini patlattığı gibi genişleyen-büyüyen daireler belleğimi patlatıp hırs ve öfke ile kontrolden çıkıyorlar.

Milyonlarca ağızdan aynı anda çıkan tüyler ürpertici çığlıklar tüm sesleri ve sessizlikleri boğarak parka yayılıyor. Alabalık, sazan ve levrekler gölün en derin karanlığına sıvışıyor. Karatavuklar yavrularını alıp çalılıkların en ulaşılmaz kuytuluğuna siniyor. Kargalar kanat çırpıp uzak evlerin çatılarına sığınıyor. Güzelim ak-eflatuni leylaklar aniden soluveriyor, söğüt dalları biraz daha yere doğru bükülüyor. Ağaçların yaprakları sararıp dökülüyor, korkulu uğultularla esen rüzgâr bu dökülen yaprakları önüne katıp hışımla savuruyor. Göz gözü görmüyor!

Harutyun ve Pavlus biraz daha çökmüş, yaşlanmış gibi geliyor bana ferleri sönmüş gözlerinin önündeki çukurlar iyice morarmış, yüz hatlarındaki kırışık çizgiler iyice derinleşmiş. Her ikisinin de zayıflıktan mavi damarları ve sinirleri dışarı fırlamış elleri titriyor. Sırtları, yüzlerce yılların acısını, çaresizliğini ve "gâvur" oluşunu taşımaktan iyice kamburlaşmış...

Gezi yolunda bastonlarına dayanarak yürüyen simsiyah giysili binlerce yaşlı insan aniden peydahlanıyor.

—Vatan?

—"Yok" diyorlar; hep bir ağızdan, umutsuzca!

—Gömüt?

—Tek tek ölmedik ki gömütümüz olsun... Yok bizim gömütümüz... Seyfili'de çukurlara doldurulduk, Sürgün yollarında ıssız kuytuluklara, deli akan nehirlere, dipsiz kuyulara atıldı cesetlerimiz... Dachau, Buchenwald, Auschwitz, Treblinka, Sachsenhausen, Penig, Ohrdruf toplama kamplarında faşistler tarafından gaz odalarında, fırınlarda katledildik. Babı yar'da iki günde 60.000 kişiydik kurşuna dizildik acımasızca. Gömütlerimiz yok... Gömütsüz ve adsız ölüleriz biz. Biz Babi Yar Parkında bir mütevazı abideye gömülmüş 60.000 Yahudi, Çingene, Rus, Polonyalıyız.

Binlerce kadınlı-erkekli Alman'ın başı uzanıyor parkın dört yanından o an. Binlerce hain, kin dolu bakış... Sonra binlerce ağızdan yırtınırcasına çıkan iğrenç kahkaha yankıları gölün üzerinde dalga dalga yayılıyor.

Yeniden gökyüzüne bakıyorum. Göle, ağaçlara, otlara, çiçeklere, kuşlara... Kulaklarım! Kulaklarım... Bu korkunç acılı çığlıklar, iğrenç kahkahalar birbirine karışıyor... Kulaklarımı ellerimle tam kapatacakken bir senfoni orkestrasından Yayılan isyankâr bir müzik tüm sesleri bastırıp adeta yok ediyor. Tüm göl ve park bu senfoni orkestrasından yayılan Babi Yar'ı dinliyor.

"Yaban otları hışırdıyor Babi Yar'da
Ağaçlar sert sert bakıyor, yargıçlar gibi,
Her şey sessizce çığlık atıyor.
Şapkamı çıkarıyorum,
Anlıyorum, gittikçe yaşlanmışım.

Burada gömülü bu binlerce insanın,
binlerce insanın ardından koparılmış
sessiz bir çığlıktan başka neyim ki şimdi ;
burada vurulmuş her ihtiyarım ben,
burada vurulmuş her çocuğum ben"
(Yevgeni Yevtuşenko)

Akgürgen ve yabani üvez ağaçlarının üzerinde güneş kızıl bir renk cümbüşü içerisinde batmaya hazırlanıyor. Harutyun, Pavlus ile oturduğumuz kanepeden ağır ağır kalkıp, tüm görüntüleri, sesleri ve o muhteşem müziği parkın derinliklerinde bırakıp usulcacık eve doğru yürümeye başlıyoruz. Harutyun'un koluna girip yürümesine yardımcı oluyorum…

22.06.2012,
Bad Endbach

ÖRDEKLİ PARK-III

—YAŞAMIN TADI—

İçten gelen bir gülümsemeyle"Welt ist klein!"(Dünya küçük!) deyip, yanıma oturdu. Biraz kenara çekilip sevgili arkadaşıma yer açtım. Hafif bir yağmur hüzünle göle yağıyor, çınar ağacının dibindeki kanepeye oturmuş, yağan bu gözyaşı gibi yağmurun sessizlikteki senfonisini dinliyordum.

Ördeklerin bir bölümü yağmura aldırmaksızın suda yüzüyor, bir bölümü de çimenlerin üzerinde uyukluyorlar. Çınar ağacı adeta bir şemsiye gibi bizi yağmurdan kolluyor, ıslanmıyoruz. Karatavuklar da yağmura aldırmaksızın ağaçların en uç dallarına yerleşmiş aralıklarla sinyalleşiyorlar.

Yanıma oturan 76 yaşlarındaki Schäfer Werner gerçekten sohbetinden inanılmaz haz duyduğum bir arkadaşım.

Yaşamı müthiş bir savaşım ile geçmiş. Onda, bir Jack London yankısı buluyorum. Werner, yaşamından kesitler anlattıkça onun en göz alıcı renklerin karmaşasından oluşmuş evreninde adeta kendimi yitiriyorum.

İşte yaşamın tadı bu, diyorum, kendi kendime... Evet, yaşamın tam da tadı bu olsa gerek! Ben daha söylemeden başlıyor anlatmaya:

—Dur Werner! Bunu baştan alalım, hem de en başından! Çünkü yazacağım, diyorum.

—Ahhh. Memet! Çok acelecisin diye, söyleşisine kolay gelen ve Almanlar tarafından bilinen göbek adımla bana seslenip, şakayla karışık fırça atıyor!

—Okey, Okey! Mr. Schäfer diye, ben de onunla biraz eğleniyorum.
Ve yine her defasında olduğu gibi Nazım'dan "Mehmetçik Mehmet" Şiirinin mısralarını okuyorum:

"Tren düdükleri öter medet medet
Uzun raylar uzanır memleket memleket
Yok bu raylarda merhamet
Mehmetçik Mehmet
Mehmetçik Mehmet"

Ve her defasında da soruyor:
—Ne demek bu? Memleket memleket? Mehmetçik Mehmet?

Ben de her defasında anlatmıyorum, atlatıyorum onu... Atlatıyorum çünkü bir gün Schäfer'i, bu candan insanı alıp eve götürmek istiyorum... Ona şöyle orta şekerli bir Türk kahvesi ikram edip, Kahvelerimizi afiyetle içerken, Nazım'ı, Bu şiiri ve birkaç değişik şiirini ona tanıtmayı düşlüyorum... Çünkü Bertolt Brecht'in birçok şiirini ezbere bilmesine karşın Nazım'ı tanımıyor.

—Bak Pablo Neruda'yı, Biri daha vardı. Evet evet... Garcia Lorca'ydı ikisini de zevkle okurdum... Ah... Eski gençlik günlerim! Nasıl da hareketli, yerinde duramaz, deli dolu bir gençtim... Kitap çok okurdum... Sonunda okumak da yetersiz kaldı, dünyayı gezmeye karar verdim; param yoktu üstelik.

—Sen önce biraz savaş yıllarından anlatsana? Hatırlıyor musun? Ne yiyip içiyordunuz, yaşantınız nasıldı?

—Ah… Mehmetçik Memet! Hep konuyu dağıtıyorsun! Üstelik o yılları anımsamak içime bir korku, ürperti, acı veriyor.

Babam askerdi... Sovyet cephesine gitmiş... Gidişini falan hatırlamıyorum... Savaşın artık son aşamalarını o en korkunç, en çılgınlaştığı süreçleri bir kâbusmuş gibi hatırlıyorum. Ben, ağabeyim ve iki kız kardeşimle birlik Zittau'ya 10 km uzaklıktaki küçücük, şirin mi şirin sessiz köyümüz Dittelsdorf'ta yaşıyorduk. Savaş işte!.. Şimdi televizyondan izliyorum, Sizler de izliyorsunuz. Afganistan, Irak, Filistin, Libya, Mısır Neredeyse bütün bir Ortadoğu... Şimdi de Suriye... Ve... ve

senin memleketin Türkiye! Kürtlere gökten bomba yağıyor, ölen ölene! Ya Afrika ülkeleri? Uzakdoğu, Güney Amerika... Aynı acıları, korkuları yaşayan milyonlarca insan var... Savaş hâlâ hiç bitmeden devam edip gidiyor... Kadın, çocuk, yaşlı, genç demeden suçsuz insanlar acımasız katlediliyor... Ne adına? Ne için? Ah... Memet... Biz bunları yaşadık... Hitler dünyaya güya özgürlüğü ve barışı getirmek için sosyal adaleti getirmek için

40 milyon insanın ölmesine neden oldu. Hangi özgürlük? Hangi barış ve sosyal adalet? Tröstlerden beslenen bir kaynak insanlığa, doğası gereği kendinde olmayan bir şeyi nasıl verebilir? Akrep ağu taşır, bal değil!

Televizyondan ayakları masalara uzatarak, kahve, çay, bira içerek, akşam haberlerine bakarken gönül gezdirip ne yiyip içsem acaba? Sonra... sonra... Bir savaş muhabiri bombaların patladığı yerleri, pike yapan uçakları, yanan şehirleri, ormanları, dağı, taşı ölen çoluğu çocuğu kamerasına alıp biz sayın dünya izleyicilerine ulaştırıyor.

Görüyoruz, yaşıyoruz bunları ama bunun ne demek olduğunu pek azımız taaa yürekten kavrayabiliyoruz. Yazık! Çok yazık... Açtık... Boş tarlaları kazıp sökülmemiş, unutulmuş patatesleri bulmaya çalışırdık, bir kaç tane patates bulduğumuzda nasıl sevinirdik... Ah... Bir bilsen!.. Bunları annem özenle haşlar ve bizlere kardeş payı yapardı. Hepsi bu değil. Tarlalarda oraktan kurtulmuş, kenar bucaktaki çavdar, yulaf, arpa başaklarını toplar, un yapardık. Yaban otları, ormanların derinliklerinden de mantar toplardık. Günlük aşımız bunlar olurdu bizim. Güzel, güneşli günlerde evimizin kapısını kitler gelir bu yemyeşil bayırlarda hem zulalanır, hem de biraz daha emniyette günlerimizi geçirirdik. zulalandığımız sırtlardan köyümüzün ve çevresinin müthiş panoramasını gözlerken kardeşlerimle birlik çeşitli oyunlar icat edip oynar, ezgiler söyler, açlığımız gelip çattığında da bir parçacık ot, patates gibi şeyler yiyip oracıkta hemen uzandığımız yerde uyumaya çalışırdık.

Şimdi düşünüyorum da o felaketin içerisinde gereklilikten dolayı kendiliğinden oluşan çok güzel şeyler, çok güzel duygular da yaşamışız. Doğanın bereket, güzellik ve sevecenliğini ruhumuza damıttık her şeyden önce...

Doğanın değerini bilmek gerektiğini, çünkü bizi bağrına basacak ve koruyacak temel güç olduğunu işte o savaş yıllarının çaresizliğinde kavradık.

Şuraya bak Memet. Nasıl da acımasızca doğayı tahrip ediyorlar... Şu şuursuzca gökyüzüne uzanan ve sadece 'kâr' düşünen fabrika bacaları... Atom santralleri, satın aldığımız her maddenin bilinçsizce paketlenmiş olması, şu insanların yine bilinçsizce tüketim sevdaları ve sonunda gelinen nokta... Doğa giderek bize düşman olmaya başlıyor. Kaynaklarından su

yerine ağu akıyor, aldığımız her solukta oksijen yerine bize her türden ağulu madde sunuyor

Sonra "Savaş bitti" dediler... Herkeste bir sevinç, köyde bir bayram havası... Çok geçmedi Rus askerleri göründü... Evlerimizin kapılarına annelerimiz beyaz yatak çarşaflarından ' barış' bayrağı yapıp astılar. Bu, yani 'dostuz 'anlamında bir işaret, anlatı oluyormuş! O zamanlar annem kırk yaşlarında gibiydi... Çok güzel bir bayanmış, yani aile albümümüzdeki resimlere dayanarak söylüyorum. Bu benim beğeni zevkim tabii ki... Ama tüm anneler tüm çocuklarının gözünde dünyanın en güzel kadınıdır sanırım! Tüm çocuklar da annelerinin gözünde dünyanın en güzel çocuklarıdır! Yoksa yanılıyor muyum, Mehmetçik Memet?

Babamı sorup dururdum hep... *"Artık savaş bitti ne zaman gelecek?"* diye… Annem, babamın döneceğine ilişkin hiç ümidini yitirmedi sanırım. O, her sorduğumda, gözyaşlarını tutamaz ve *"Gelecek bitanem, bilmiyorum ama mutlaka çıkagelecek!"* der, beni tüm sevecenliğiyle bağrına basardı. Onun kokusu, sıcaklığı hâlâ şimdiymiş gibi bende... Bende, bak şuramda...

Gözlerime bak Mehmetçik Memet! Yüreğimi dinle, içime gir ve annemin sıcaklığını duy, kokusunu solu! İnsanın ümidini yitirmesi! Bunu

annemde yaşıyordum... Ümidin bittiği yerde bir ümidin hâlâ var olması... Çok derinlerden bir fısıltı halinde, çok uzaklardan yavaşçacık yanaşıp duran! İşte annemde ve bende olan da buydu.

Dedim ya, açtık! Savaş biteli aylar olmasına karşın biz hâlâ açtık... Ruslar ara sıra yiyecek getirip dağıtıyorlardı ama oldukça yetersizdi... Çünkü Ruslar neredeyse tek başlarına savaşıp Nazi Almanya'sını dize getirmişlerdi... Savaş bitiminde onlarda da bir şey kalmamış gibiydi. Çünkü her taraf yakılıp yıkılmıştı. Açlık ortak yazgımız olmuştu... Oysa Amerika, İngiltere ve Fransa'nın işgal altında tuttuğu Almanya'nın diğer parçalarında yeterince yiyecek olduğunu, kıtlık olmadığını duyuyorduk.

Parkta yağmur biraz daha hızını arttırdı. Ördekler hiç oralı olmuyorlar hatta diyebilirim ki yağmurun böyle hızını arttırmasından memnun gibiler. Gölün kenarında, suyun içerisinde öyle sakin duruyorlar. Geçen hafta dünyamıza teşrif buyuran dokuz tane yavru da oturduğumuz kanepenin biraz ilerisinde adeta birbirlerine yapışmış gibi pinekliyorlar. Anneleri başında, oldukça gururlu ve kendinden emin bir şekilde yavrularının nöbetçiliğini yapıyor.

Sayıları eksilmiş gibi geldi bana. Yağmura aldırmaksızın usulcacık yanlarına gidip saymaya başladım; bir, iki üç... yedi...

—Werner, bunlar geçen hafta 9 tane değiller miydi?
—Evet!
—İki tanesi yok!
—Geçen yıl da eksilmişlerdi, hem de beş tane birden...
—Kala kala iki tanecik kalmıştı... Ve bu hep böyle oluyor. Geceleri gelincik, tilki gibi hırsız hayvanlar gelip onları annelerinden çalıyorlar!
—Ya anne? Anne?... Ah... Ne korkunç ve hüzün verici bir şey! Onun duyguları yok mu? Her annenin, hayvan da olsa mutlaka bir şekilde yavrusuna karşı,(nasıl anlatsam bilmem…) Doğanın ona bir üstünlük olarak armağan ettiği mantık ve bilinçten tamamen bağımsız olarak harekete geçen duygu ve analık sezileri olsa gerek!
—Eh... İşte doğanın devinimi bu... Gereksinimler şöyle ya da böyle mutlaka giderilmeye çalışılıyor. Bir patlama oluyor mutlaka ve sonunda işte bu müthiş patlama ya utku ya da ölüş ile sonlanıyor. Ve bu sonlanış yeni bir devinmenin de ilk muştucusu oluyor!

İki yavrunun eksilmesi sanki parkı biraz daha ıssızlaştırdı ve derin bir acının yağan yağmurdaki yankısı oldu. Sapsarı açmış ve suya başını uzatmış görkemli çiçeklerin yanından bir kurbağa "lup" diye suya atlayarak yüzmeye başladı. Bir ara onu izledim... Yağmur suya şiddetle iniyor, kurbağa yüzüyor, anne ördek ve yavruları yağmurun ortasında birbirlerine iyici sokulmuş öylece, sessizce duruyorlar! Biz çınar ağacının kuytuluğuna sığınmış oturuyoruz ve giderek akşam oluyor.

—Peki Werner, sonra? Sonra?..

—Sonra... Yanıma hiçbir şey eşya, çanta falan almadan, Batı Berlin'e geçmeyi başardım. Çünkü ben bir yere bağlı kalacak 'tip' değildim. Dünyayı gezip görmek istiyordum. Bende bir Jack London ruhu vardı diyebiliriz... Hani beni kavrayabilmen için böyle bir örnekleme yapma zorunda kaldım, Mehmetçik Mehmet!

—Doğrusu benim de aklımdan Jack London geçmişti bir ara inan ki! Onun Alaskalar'da altın arama vb. serüvenleri!

—İşte, öyle bir şey! Dünyamızın en el değmemiş yerleri, en uzakta kalmış kültürleri, insanları ilgimi çekiyordu. Ama bu içinde bulunduğum durumda olağan dışı bir şeydi. Batı Berlin'e kapağı atmam gerekiyordu. Hayır! Kapitalizmi sevdiğimden değil! Düşlerimi gerçekleştirebilmek için bir açık kapı gerekliydi. Doğu bloku sınırları sıkı sıkıya kapalı tutuyordu çünkü. Dışarıya açılan bir kapı, pencere bırakmamıştı!

—Peki annen, kardeşlerin? Üstelik bir de Rusya Cephesinde kalmış baban vardı ya?

—Evet... Annem ve kardeşlerime dahi Batıya kaçacağıma ilişkin düşüncelerimi açmadım... Babam... Evet babam… Annemin de kendisini ve bizi inandırdığı gibi ölmemişti... Bir gün çıkageldi... Yıl 1947'nin soğuk bir kış gecesindeydi... Bir tek donan ayak parmaklarının tümünü Rusya'da bırakarak, yarı sakat bir durumda... Bu bile bizi sevindirmeye, mutlu etmeye yetmişti.

Babam koyu bir komünistti ve komünist bir Almanya'nın yapılanması için bizlere çok görevler ve fedakârlıklar düştüğünü söylüyor, bu yolda da canla başla çalışıyordu. Olası benim batıya kaçacağımı babam duyacak olsa kesinlikle engel olmaya çalışırdı.

—Baban? Rusya? Donan ayak parmakları?

—Evet donan ayak parmakları yaaa! Ruslar babamı yarı donmuş bir durumda bulmuşlar... Ölmüş, donmuş askerlerin arasından çıkarıp, kızıl ordu birliklerinin revirine götürüp tedavi etmiş, donan parmaklarını ameliyatla kesip almışlar.

Evet, ailemden kimseye Batı Almanya'ya kaçacağıma ilişkin bir şey söylemeden planımı uygulamaya koydum...

Elbette ki bir yandan da çok üzülüyordum. Her hafta sonu trenle eve dönerdim... Eve dönmeyeceğim gün, onlardaki telaş, üzüntü, korkunun boyutlarını düşünürken, annemden yükselen feryatları da duyar gibi oluyordum. Acaba ilk akıllarına gelen ne olacaktı?

Ortadan aniden kaybolan diğer birçok insan gibi benim de batıya kaçmış olacağım ilk çırpıda akıllarına gelecek miydi? Yoksa... Yoksa... Benim, uranyum maden ocağının 900 metre derinliklerinde bir kazaya kurban gitmiş olabileceğimi mi düşüneceklerdi? Çünkü 1955 yılından beri Vogtland, Uranbergbau'da(1) yerin 900 metre derinliğinde kömüre benzeyen, ancak kömürün aksine, oldukça ağır olan Uran madeni çıkarıyordum. Maden ocakları Rusların kontrolündeydi ve üç vardiya çalışıyorduk. Teknik olarak oldukça geriydik. Ne doğru dürüst

havalandırma, ne de toz çıkmasın diye ıslatma vb. gibi olanaklar vardı... Toz-duman içerisinde çalışıyorduk. Göz gözü görmüyordu. Ah... Mehmetçik Mehmet... Bak hâlâ astım ilacı kullanıyorum... İşte bu bana, o yılların uran maden ocaklarının ebedi armağanı!

—Bildiğim kadarıyla Uranyum madeninde radyasyon da var!

—Elbette ki radyasyon taşıyor ve oldukça tehlikeli. Buna ilişkin de kayda değer bir önlem yoktu... Savaş sonrasının yoksullukları, çaresizlikleri ve teknik olarak bizden çok ileri olan Batı kapitalizminin kodamanlarının komünizmin bu kez barışçıl yollarla yıkılması için başvurduğu en sinsi yöntem, bizi uzaktan gözlemek ve önemli yardımları bizden bilinçli olarak esirgemeleriydi... Hiçbir ülke normal şartlarda biz sosyalist blok'a o dönemde kredi bile vermeye yanaşmıyordu.

—Nasıl yani?

—Onlardan bize hayır yoktu ve sosyalist sistemin kısa sürede çökeceğine iyici inanmışlardı. Tüm hinlikleri de bunun için, bilinçli yapıyorlardı... Ama gerçekten çok yalnız kalmıştık... Yol arkadaşlarımız, ya sömürgeciliğe karşı savaşım yürüten her şeyden yoksun gariban ülkeler ya da iki sistem arasında seçim arayan oldukça geri olan ülkelerin kişiliksiz erkleriydi, Türkiye gibi…

—Ama Werner?

—Yoksa gücüne mi gitti?

—Eh biraz yani! Bir sürü devlet varken tutup da Türkiye'yi...

—Ama Mehmetçik Memet, sen Türk olduğun için, öncelikle senin memleketini örnek gösterdim! Düşünüyorum da elle tutulur en güzel örnek de bu!

—Ama gücüne gidiyorsa artık anlatmayayım ha?

—Bir takım gerçekler var tabii! Katılıyorum...

—Katılıyormuş... Sonradan NATO'ya girmediniz mi? Kore'ye asker gönderip sosyalizme karşı savaşmadınız mı? Bunları bilmediğimi mi sanıyorsun Memet?

—Ama Werner, öykümüze dönelim...

—Nerde kalmıştık? Kaçmamla ilişkin olarak... Evet evet... Ben kaçtığımda...

Ben kaçtığımda yıl 1957'di ve henüz Doğu Berlin'i batıdan ayıran duvar yapılmamıştı. Doğu Berlin ile Batı Berlin'i S. Bahn ile birbirine bağlayan istasyon ise Friedrich Strasse'ydi. Doğu Almanya vatandaşları Friedrich Strasse'ye gelindiğinde treni terk etmek zorundaydılar ve trende yalnız Batı Alman vatandaşları kalıyordu. Elbette ki sıkı bir kontrol vardı ve hoparlörler de durmaksızın anons yapıp, Doğu Almanyalılar'ın treni terk etmesini ikaz ediyorlardı.

—Nasıl ikaz ediyorlardı ki?..

—İstasyonun hoparlörleri bas bas bağırıyorlardı:

"Achtung! Achtung! Alle Ost Berliner aussteigen! letze Station Ost Berlin, nechste Station West Berlin!"

(Dikkat! Dikkat! Bütün Doğu Almanyalılar insinler, Doğu Berlin'in son durağı, Gelecek istasyon Batı Berlin!)

Ben hiç istifimi bozmadan Batı Alman vatandaşlarının arasında oturmaya devam ettim. Yüreğim güm güm atıyordu... Bir yakalansam artık... artık... bir daha da kaçma girişiminde dahi bulunmam olanak dışı olurdu.

Bir uzanıp pencereden dışarıya bir de dönüp vagonun iyice sessizleşmiş koridoruna bakıyorum... Doğu Almanyalılar treni bu son durakta terk etmiş olduklarından ortalık bir gömüt sessizliğine dönmüş. Ara sıra hoparlörlerin içime sıkıntı ve panik veren tehditkâr bağırtısı sessizliği paramparça ediyor: " Sayın Doğu Alman Yolcuları! Friedrich Strasse Doğu Berlin'in son istasyonudur! Vizesi olmayan yolcular derhal treni terk etsinler."

Karşımda sarışın 20 yaşlarında bir bayan oturuyor... Alnımda tomurcuklanan terimi elimin tersiyle silerken göz göze geliyoruz. Masmavi

iri gözlerinde bana yüreklilik veren, içimi rahatlatan sınırsız bir atılganlığın coşkusunu duyuyorum. Tebessüm ediyor, elindeki mecmuayı bana uzatıyor... Teşekkür edip alıyorum ve boş gözlerle sayfaları çevirmeye başlıyorum. Yine de ara sıra gözümü bir pencereden yana bir koridordan yana çevirmekten, sessizliği dinlemekten kendimi alamıyorum. Ne gelen var ne de giden!

Yan tarafımda karşılıklı oturmuş, giysileri, batıdan gelmiş olduklarını belli eden, 60 yaşlarındaki bir bay ile bayan Batı Berlin'de inmek için son hazırlıklarını yapıyorlar; çantasından çıkardığı pasaportları, bir sürü kâğıt destesinin bir bölümünü karşısındaki beye veriyor.

—Giysiler?

—Evet giysiler... İnsanı ele veriyor... Çünkü Batı Almanya ile Doğu Almanya giysileri hem kumaş olarak hem de model olarak farklı.

—Yani? Yani? Batınınkiler daha mı iyi ve kaliteli?..

—Hayır! Doğununkiler kumaş olarak belki de daha da kaliteli... Ancak göze biraz kaba görünüyor, model değişikliği var anlayacağınız... Bir de, işte, nasıl desem? Zarafet değişikliği... Uydu mu bu anlatım acaba?

—Evet Werner... Bence uydu... Çünkü anlatmak istediğini hemencecik anlayıverdim...

—Sorun yok öyleyse! Devam ediyorum anlatmaya:

Bekleyiş sürüyor... Bayan içimi ürperten fısıltılı bir sesle "Sanırım kaza olmuş, yoksa çoktan kontroller yapılmış olurdu" diyor.

Bir ümit doğuyor içimde. Güzel şeyler düşünmeye başlıyorum… Elveda demeden ayrıldığım sevgilim aklıma geliyor. Gülümsüyor, sesini duyar gibi oluyorum *"Hani hiç ayrılmayacaktık"* diye sitem ediyor… Sonra ağlıyor, sonra… sonra...

Tren bir ileri bir geri kıpırdıyor, lokomotifinden hışırtılı sesler çıkıyor ve bembeyaz bulutları andıran bir buhar silsilesi ortalığı kaplıyor... Pencereden dışarıya bakıyorum... Bembeyaz sis kaplamış her yanı, göz gözü görmüyor.

Karşımda oturan bayan, "Tren hareket ediyor galiba" diye bana manalı manalı bakıp ellerini çırpıyor... Sevindiği her halinden belli... Yüreğimin en son perdeden atışlarını iyi ki benden başka kimsenin duyma olanağı yok.

"Galiba" diye yanıt veriyorum. Ama tren, bir iki silkelendikten sonra yeniden duruyor. Yüreğim ağzıma geliyor, içimi yeniden bir boşluk, bir çaresizlik, bir karanlık kaplıyor.

Gölün tam karşı kıyısında bir ağaç olanca görkemiyle çiçek açmış, bembeyaz bir gelinliği andırıyor adeta. Gözlerim Werner'den kayıp bu güzelliğe takıldı. Ne ağacı acaba bu görkemli ağaç? Werner'e soruyorum,

”Holunder” (mürver) ağacı olduğunu söylüyor. Sıklıkla rastladığımız çok ağaç ve bitkilerin adını bilmiyoruz. Bu bizim doğayla aramızdaki İletişimimizin iyi olmadığı anlamını taşır diye de manalı manalı konuşuyor... Ve soruyor:

—Sözgelimi şu ağaç! Adı ne?

Aptallaşıyorum! Çünkü her zaman gözümün önünde dikilen bir ağaç... Öyle dikkatleri üzerine çekmeden varlığını sürdürüyor.

—Bilmiyorum, hiç dikkatimi çekmemişti.

—Peki, şu gölün tam kıyısındaki sapsarı açmış çiçeklerin adı ne?

—Nergis değil mi?

—Yanıldın dostum! Bunları bilmek için önce doğayla haşır neşir olmak, onunla ruhunu iyice yoğurman gerekir. Ama yine de bir çiçek adı söyledin! Hahh... hahh... haaaa!.. Nergis değil, Waserlilie(Nilüfer) onlar!.. Suyu bol olan yerlerde yetişirler.

Oysa ben kendime güveniyordum... Bitki ve hayvanlar evrenimin geniş ve yeterli olduğuna ilişkin kendime güvencim vardı. Oysa en basit gibi görünen ve bildiğimi sandığım her gün gözlerimin önünde olan birçok kuş - bitki adlarını bilmediğimi, bunların —üstün körü de olsa— özelliklerini tanımadığımı ürküntüyle fark ettim.

Kişi bazen farkında olmayarak kendisini kandırabiliyor. “Ben bunları biliyorum, bilirim bunlar basit şeyler canım.” Aslında durum hiç de öyle değildir; gerçek şu ki, bunları kişiye kabul ettiren, kendine olan aşırı güven ve kişinin kendini aşırı yüceltmekten ötürü kaf dağına ulaşmışlığıdır. Yapılacak yegâne şey ise bu kaf dağından usulcacık inip, herkesin üzerinde mütevazi bir şekilde yürüdüğü zemine sağlam olarak basmaktır.

Park, günün bu saatinde oldukça sakin oluyor. Bir de hava yağmurlu olunca parkta neredeyse hiç insana rastlanmıyor. Werner’le ben böylesine sessizleşmiş parkın içerisinde bir yandan yağmurun göldeki çiselemesini, bir yandan da kuşların ötüşlerini dinlerken Büyük bir hazla sohbetimize devam ediyorduk.

Her taraf yıkılmıştı... Berlin! Taş taş üzerinde kalmamıştı... O günleri şimdi anımsıyorum da yaşadıklarımız sanki bir korkunç düştü, hayır biz onları yaşamadık, sadece korkunç bir düş gördük gibi geliyor bana. Çünkü yaşadıklarımız insanların yaşayacakları, katlanabilecekleri şeyler değildi. Bunları anlatmak, kelimelere dökmek... Hayır, hayır olanaksız!

—Nerde kalmıştık? Haa... evet... O dönemde Almanya’nın doğu yakasında olduğu kadar batı yakasında da insana olağanüstü bir gereksinim vardı. Çünkü savaşta kırk milyona yakın insan yok edilmişti ve şimdi de her bakımdan bir insan kıtlığı vardı. Neyse uzatmayayım. Beni, Doğu’dan kaçmayı başarabilen toplama kampı gibi bir yerdeki diğer insanların yanına götürdüler ve birkaç gün sonra da uçak ile diplomalı mesleğim olan fırıncılıkta çalışmak üzere Saarbürüken’e uçtum. Dünyaya,

tüm yaşanmakta olan değişik kültürlere ve en önemlisi de her renk her ırk ve dilden, bizim insanlarımıza açılmamın ilk ön adımını atmıştım böylece...

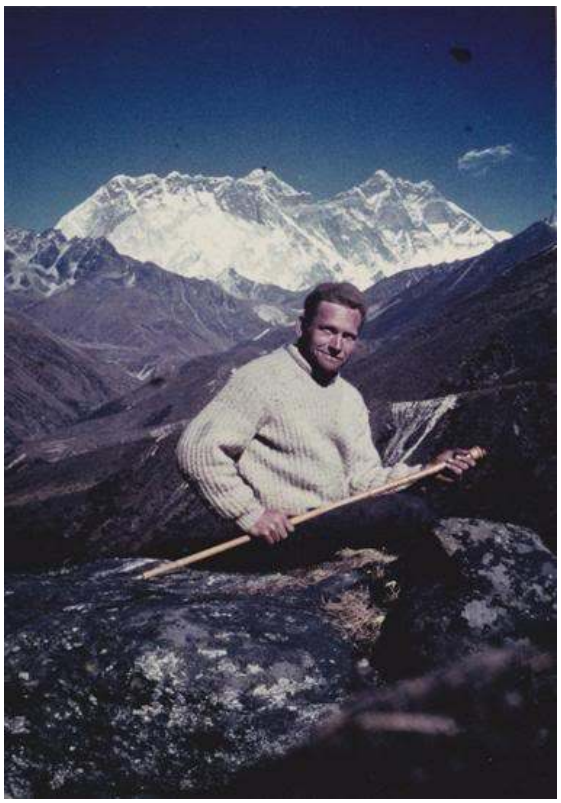
Akşam iyice çökmüş, yağmur da hafiflemişti. Yol boyu tek tük de olsa şemsiyelerine sığınmış insanlar gelip geçiyorlardı. Oğul otlarından, yaban nanelerinden, sağa-sola ekilmiş ada çaylarından ve 'filipindulla ulmaria'nın fışkıran çiçeklerinden enfes, karmaşık bir koku yayılıyordu. Açtığım şemsiyenin duldasına Werner'i soktum ve Konuşmaksızın, yağmuru, kuşları ve akşamın inişini dinleyerek eve doğru yürümeye başladık.

12.07.2012,Bad Endbach

EKLER:

Werner Schäfer, Avustralya - Queensland'da Şeker kamışı tarlalarında çalışırken. (Her tarım işçisi resimde görülen 3 ton kapasiteli vagonlardan 3 tanesini doldurursa yeterli bir iş çıkarmış oluyor.)

Werner Schäfer Everest yolunda.1964 yılının Noel'inde... Karşıdaki karlı dağ Silsilesi Everest... Werner'in elinde tuttuğu şey ise Malezya'dan satın aldığı ney'e benzeyen bir çalgı aleti... Ama Werner, çalmasını bilmediği için bu aleti baston olarak kullanıyor!

ÖRDEKLİ PARK—IV

—Alo!.. dedi telefonda… Tam 3000 km uzaktan gelen bir ses.

—Alooo!..

—Sen misin bitanem? Sesini duyduğuma gerçekten çok sevindim. Seni bayağı özlemişim! İçimi ferahlatan sesini özlemişim, o aydınlıkları çağrımlaştıran gülüşünü, soluğunu, ellerimi tutuşunu, gözlerimin içine eflatuni bakışını özlemişim!

—Çok sıcak! Urla'dan, Seferihisar'a gittim bu sabah sevdiceğim. Hep yalnızım evde... Sen de yoksun! Şöyle Seferihisar'ı gezdim, meyva-sebze aldım. Fakirin, garibanın vay haline! Hiç de sanıldığı gibi ucuz falan değil yani. Bir şey alırken çok dikkat etmek gerekiyor. Hem ucuz, hem de taze vb. olmalı değil mi? Bizim taydaşlarımız sayılacak 50-60 yaşlarındaki bayanlarla pazarı şöyle bir kolaçan edip, hem fiyatları tespit ettik, hem de ayaküstü sohbet etmiş olduk. Fiyatları oldukça pahalı bulduğumuz için akşama kadar pazarın sonunu beklemeye karar verdik. Akşam olunca ve el ayak çekilmeye başladığında mallar neredeyse yarı fiyatına düşermiş. Almanya'dan emekli olmama karşın aldığım gülünç emekli maaşıyla zar zor idare edebiliyorum. Hayat öylesine pahalı ve çekilmez. Burada tanıştığım bayanların çok azı emekli, çoğunluğu da beylerinin eline bakan ev kadınları. Emeklisi de, beylerinin eline bakan ev kadınları da isyanları oynuyorlar ve bu pazarların en son demini bekleyerek mutfaklarında mucizeler yaratıyorlar. Bir bakıma her şeyi yoktan var ediyorlar.
Peki mektubum eline geçti mi?

—Evet, dün aldım... Uzun yazmışsın. İzin verirsen yazdığım öyküye, mektubundan önemli bulduğum bir kaç bölüm katmak istiyorum!

—O da söz mü sevdiceğim? İstersen tümünü kat. Okusunlar!.. Almanya'nın da, ileri kapitalist ülkelere kapağı atmanın da bir kurtuluş olamayacağını, sömürünün tüm kapitalizmde şöyle veya böyle aynı özelliklerde devam edip, gittiğini ve aslında bu özelliğin temelinin de barbarlık olduğunu benim kalemimden, dilimden, yüreğimden, deneyimlerimden okusun, dinlesinler.

—Şimdilik hoşça kal bitanem! Ben öyküme geri dönüp, ilk iş olarak da senin mektubundan alıntılarla işe başlayacağım, seni özlemle öpüyorum!

—Hoşça kal aşkım! Ben de seni özlemle öpüyor, öpüyorum!

—Sevgilim sensiz günler geçmiyor. Ne diye yalnız Türkiye'ye gittim ki? Ama Almanya hiç bir zaman için ülkem olmadı. Orada çocuklarımı büyüttüğüm halde, ömrümün en verimli dönemlerini, önemle gençliğimi orada eskitmiş olmama karşın ülkem olmadı, daha doğrusu olamadı. Kendisini bir tek bana değil yabancıların ezici çoğunluğuna 'vatan' olarak kabul ettiremedi. Çünkü onlar bizi hiçbir zaman için kendileriyle eşit seviyede görmediler. Evlerinde çalışan bir uşak, bir temizlik işçisi, bir gündelikçi gözüyle baktılar bize! Yukardan baktılar, emirler verdiler. Hatta daha da ileriye gidip, bizleri bir 'köleymişiz' gibi algıladılar. Bunun içindir ki, kölelerin sahip olabilecekleri haklar kadar 'hak' tanıdılar bize. Hâlâ da

bir köle statüsündeyiz orada değil mi? İşte Türkiye'de 'kölelik' zincirlerinden sıyrılıyorum, özgürlüğü duyumsuyorum. Caddelerde gezerken köle olmadığımı düşünüp mutlu oluyorum. İçimdeki bir ses bunun da bir aldatmaca olduğunu bana fısıldıyor. Köleliğin ve özgürlüğün değişik boyutlarını bana kavratmak istiyor.

Çöp atıkları toplayan bir kadın, ardında adeta sürünürcesine yürüyen 6-7 yaşlarındaki başak renkli, hiç tarak ve su yüzü görmemiş saçları olan kızına, "hadisene, sen de elini atsana a kızım çöpe!" diye yine de sevecenliğini yitirmeden alçak sesle sitem ediyor... Kız umursamasız öylece sağa sola, akıp giden insan ve araba seline yeşil, iri gözleriyle bakıyor. Dallı çiçekli, kırmızıları solmuş eteği her araba geçişte dalgalanıyor.

Az ileride, yaya kaldırımına tezgâh kurmuş bir seyyar satıcı belediye zabıtalarının hışmına uğruyor. Zabıtalar bir tekme ile işportacının iğreti arabasını deviriyorlar, limonlar, elmalar, çilekler yollara saçılıyor, paldır küldür yuvarlanıp gidiyorlar. 3-5 insan, arabanın başına toplanıp, zabıtalarla tartışıyor... Diğer insanlar duyarsız, yerlerde yuvarlanan limon, elma ve çilekleri kimi tekmeleyerek, kimi ayakkabıları kirlenmesin diye basmamaya özen göstererek hiç bir şey olmamış gibi yollarına devam ediyorlar.

Başındaki kasketinden kırlaşmış saçları dışarı fışkırmış pejmürde giysili, zayıflıktan güneşte iyice bronzlaşmış suratının iskeleti dışarıya uğramış seyyar satıcı, zabıtalara "abi, bari arabamı götürmeyin" diye ağlamaklı bir sesle yalvarıyor.

Yıllarca Almanya yabanında çalıştım. İlk işe 1970 yılında Telefunken Televizyon Fabrikasında başladım ve firma kapanıncaya kadar, tam 18 yıl, televizyon bantlarında en düşük ücretlerle sömürüldüm.

18 yılın ardından sözleşmeli işçi olarak girdiğim Bosch'ta yine gülünç bir aylıkla biz kadınları tam anlamıyla kullandılar. Sömürü her geçen gün daha da katmerleşip acımasızlaşarak sürüp gitti, gidiyor.

Evet. "Bandlar'da çalıştık"dediğim zaman, söylemesi ve algılaması nasıl da kolay geliyor değil mi? Tuvalete gitmek dahi sorun oluyordu... Olduğun yerde kıvranır durursun. Springer(1) gelinceye kadar ter dökersin, küfür edersin; bandına da, springer'ine de, kahrolası bu rezil göçmen yaşamına da, evlilik ilişkine de... Ama tüm tesellin işte bu içinden salladığın küfür ve sitemler olur. Ya aldığımız ücret? Ben en çok da işte bu haksızlığa isyan ediyorum: Biz kadınlara, erkeklere verilen saat ücretinin neredeyse yarısı reva görülüyor. Oysa elektronik endüstrisinde kadınların verimliliği erkeklerinkinden kat kat üstün olmasına ve bu gerçeklik istatistiksel verilerle ispat edilmiş olmasına karşın, bu böyle! Ataerkil düzenin kurnaz taktiklerinden birisi olsa gerek! Eh... Az ücret alınca da dolayısıyla emekli olma günü gelip çattığında bağlanan emekli maaşı da

ona göre az oluyor. Yani erkeğe muhtaç, erkeğe mecbursun! Tek başına ayaklarının üzerinde dikilip durabilmen biraz zor!

Sevdiceğim üzerine alınma! Ben geçmişimi, ilk evliliğimde yaşadıklarımı göz önüne getirerek konuşuyor, yazıyorum. Evet... 16 yaşındaydım kocaya kaçtığımda. Sefaletten, öksüz çocuğu olduğum için de sahipsizlikten kaçmıştım... Yani bir sefaletten kaçıp daha katmerli bir sefaletin ve acımasızlığın karanlığına, cehennemine... Kütahya/Tavşanlı'da kocam kömür ocaklarında çalışan bir işçiydi. Evimiz ise gerçekten duvarları delik, çaputlarla tıkadığım, tahtalarla desteklediğim ama ne yaparsan yap kışın ayazını, rüzgârın uğultulu soğuğunu önleyemediğim bir gecekondu bozuntusuydu. Oğlum Ahmet, kızım Nedret işte bu gecekonduda dünyaya geldiler. Gençliğimin verdiği olağanüstü bir tez canlılık ve geleceğe ilişkin kurguladığım o güzel düşler her şeyi sineye çekmeme yetiyordu. Kocam çok zaman sarhoş gelirdi, her sarhoş geldiğinde de mutlaka onun her türlü şiddetine ve pis istemlerine maruz kalırdım. Çocuklarımla beraber bu tempoyla yaşama tutunmaya çalıştık. 1970'de Almanya'ya gittik. Kocam Almanya'da daha da beter oldu. İçkinin yanı sıra uyuşturucu da almaya başladı. Girdiği hiçbir işte dikiş tutturamadı ve çocuklarımla beraber onu bırakıp kaçana kadar da benim çalıştığım para ile içki içip, uyuşturucu kullandı. Biz ise doğrusu yarı açtık. Bazen ekmek paramız bile olmuyordu...

Ah sevgilim... Bunları neden yazıyorum ki? Aslında bildiğin şeyler... Geceler boyu dışarıda kar lapa lapa yağıyorken ve çocuklarımız artık düzene girmiş bir yaşamın güvençli rahatlığı ile mışıl mışıl uyuyorlarken, hem sobanın üzerinde fokur fokur kaynayan çaydan içer, hem de geçmişin bu mutsuz sayfalarını karıştırırdık."

(Mektup, gerçekten oldukça uzun yazılmış ve yaşamın her alanından anekdotlar var.)

Mektup şöyle bitiyor:
"Seni özlemle öpüyor, öpüyorum. Hoşça kal sevgilim. Nermin."

Gökyüzü masmaviydi, bir tek bulut yoktu. Güneş sessiz parkın üzerinde sıcacık sevecenliğiyle gülümserken ben de çınar ağacının duldasında bu durgun sessizliği dinliyordum. 70'ini çoktan aşmış ak saçlı bir Alman karı-koca, biri kız, diğeri oğlan olan 4-5 yaşlarındaki —torunları olsa gerek— çocukları yanlarına almış gezinti yapıyorlar. Çocuklar cıvıl cıvıl... Koşarak bir solukta ördeklerin yanına kadar gelip onları dikkatle incelemeye, onlarla bir şeyler konuşmaya başladılar. Ördekler kaçmıyor. Aval aval çocuklara bakıyorlar. Belli ki çocukların onlara ekmek atacaklarını sanıyorlar.

Şu emekli meselesine de kafam iyice takıldı. Emekli olduğumu Nermin'e özellikle söylemedim... Bana bağlanan maaşı duyunca üzülür. Hele biraz bekleyeyim... Yan yana geldiğimizde, ellerini ellerimin içine

aldığımda, bakışlarımla güzel gözlerinin sonsuzluğuna yelken açtığımda, usulca söylerim.

Yıllarca çalışmışlığımın ve yaşlanmışlığımın karşılığı olarak ölmeyecek kadar bir can suyu veriyorlar. Kaç yıl daha yaşama şansımız var ki? Bizden yıllarca aldıklarının yarısını dahi geri vermiyorlar. Arkadaşlarla sohbet ediyoruz da "halimize şükredelim" der gibi bir davranış içerisine giriyorlar. Geri kalmış ülkeleri, Başta da Türkiye, Afrika ve uzak Asya'yı gösteriyorlar. "Biz ise, elhamdülillah tokuz" diyorlar.

Konuşmamızın tam ortasında Werner geldi. Onun gelişi ile de sinirlerimi giderek gerginleştiren konuşma bitmiş oldu böylece. Fakat elbette ki, bu "elhamdülillah"lı konuşmaya ben henüz noktayı koymadım. Açılmış bir parantezi kapatmak için şöyle veya böyle bir yargıya varmak gerekiyor. Bu yargıya ise henüz varılmış değil. İçimde bir hiddetin, kelimelerle anlatılması olanaksız bir haykırış ve acının ayaklandığını duyumsuyorum.

—Arkadaşlar gittiler??..

—Evet gittiler! Werner, onlar bir türlü dışa açılamadılar, başaramadılar bunu. Çünkü gece gündüz çalışarak para biriktirip bir an önce memleketlerine dönmek için savaşım verdiler.

—Peki, niye dönmediler be Memetçik? Bak buna üzüldüm işte...

—Önce çocukları okul çağına gelince Alman okullarına gittiler. Haydi, okul bitsinde öyle geri döneriz düşüncesi içerisindeydiler... Okul bitti ve onlar hâlâ buradaydılar... Çünkü çocukları Türkçe'yi iyi konuşamıyor, yazamıyorlardı. Yani anlayacağın entegre olmuşlardı. Bu kez Türkiye'den gelin getirip çocuklarını Almanya'da baş-göz ettiler. Torun-torba sahibi oldular... Oturdukları kiralık evler küçük gelmeye başladı. Bu kez banka kredileriyle uzun vadede ödenmek kaydıyla ve çoğu kez de çok ağır koşullarda ev satın aldılar. Durumu iyi olanlar Senenin belirli bölümünü Türkiye'de belirli bölümünü de Almanya'da geçirmeye başladı. Bu durum böyle sürüp gidiyor işte... Parasızlıktan memleketlerini, ana ve babalarını görmeyen, göremeyen binlerce insan var. Genellikle kocalarından ayrılmış çocuk sahibi binlerce dul bayan... Hatta bunlar televizyon programlarına konu oluyor, reyting adına bu memleket ve anne-baba özlemiyle yanıp tutuşan insanlarımız kullanılıyorlar.

—Ahh Memed! Bir dram bu! Gözlerimizle görüp de yaşadığımız ve sadece "işte bu kadar" sandığımız yaşamın kendini gizleyen yüzü bu. Herkes yaşamı yaşadığı gibi sanır. Aslında yaşam sadece benim ve senin yaşadığınla sınırlı değil. Yaşamı algılayabilmek için yaşamın derinliklerinde bir yunus balığı olmak gerekir. Bugün burada yarın orada... Her yerde anlayacağın...

—Evet... Çok sevdikleri ve her yorganı başlarına çektiklerinde hayalini kurdukları köylerine, kasabalarına, o sonsuz bucaksız bozkırlarına, ovalarına dönemediler... Ama entegre de olamadılar, çünkü dönüş

bavulları hep en dip odacıklarda, karyola diplerinde, dolap üstlerinde hazır bekliyordu. İçlerine kapanık yaşadılar ve bunun için de Almancaları iyi değil... Dolayısıyla Almanların yanında sıkılıyorlar... Anlaşma zorluğu çekiyorlar... Tıpkı senin de onları zar zor anlayabildiğin gibi. Bu zor bir şey... Sizin Alman devletiniz bizi sadece kullandı. Hep bizden aldı bize bir şey vermedi. Bak bir beispiel(örnek) olarak karşındayım işte! Saçlarım ağarmış, dişlerim dökülmüş, tenim kırışmış, yüksek tansiyon gelip bedenime oturmuş. Yani bedenen bitirmiş beni sizin devletiniz! Ayrıca ruhen de çöküntüye uğrattı bizi. İki ülke arasında göçmen, misafir işçi, yabancı işçi durumunda med ve cezirleri oynayıp durduk. Ya çocuklarımız? Bu ileri tüketim toplumunun tüm vurdumduymazlıklarını benliklerine içerdiler. Ezici çoğunluğu bu pis kültürün birer parçası durumuna geldi. Burada önemli olan bir şey var Werner, şöyle anlatayım: Sen dünyayı, önemle Uzakdoğu'yu gezdin. Onların geri kalmışlıklarına, tüyler ürpertici derecedeki fakirliklerine tanık oldun. İnsanlar düşünce olarak belki de ortaçağı hâlâ yaşıyorlardı. Kültürleri öylesine geriydi ki, yani feodal kültürdü değil mi?

—Evet Memet, 200 yıl geriye git... Böyle bir yaşam düzeyi ve kültürü!.. Ama bu geri yaşam düzeyinde, bu geri kültürde şimdi Almanya'da bulamayacağımız çok çok güzel, insanı olumlu etkileyen şeyler, öğeler de var.

—Tam da bunu anlatmak istiyorum işte sayın arkadaşım Werner!

—Bu feodal kültürün içerisinde özlediğimiz güzel şeyleri mi?

—Evet... Bizim özlediklerimiz... Çünkü bu kültürdeki birtakım güzel öğelere biz de tanık olmuştuk, yaşamıştık. Yardımlaşma, komşuluk, akrabalık, dostluk, misafirperverlik, acıyı ve sevinci, varlığı ve yokluğu bölüşme, saygı vb. Ama yeni jenerasyon kültürün bu öğelerini tanıyıp yaşamadıkları için özlemeyecekler de.

—Evet... Bu kültüre ilişkin anlatayım…

Werner'le konuşmalarımız sürüp giderken içimde yeniden güzel umut pınarları oluşup şırıl şırıl akmaya başladı. İçimi kaplayan yalnızlık duyguları, yüreğimi hançerleyen acılar giderek bir sevinç ve coşkuya dönüştü. Hiç bir şey söylemeden konuşmasını tatlı gülücüklerle sürdüren Werner'i yanağından öpüverdim.

—Ahhh Memet, diye şımardı ve o an gözbebeklerinin derinliğinde hem minnet hem de bir acının karmaşık yakamozları oynaşıyordu. Sevgiye, sevecenliğe biz yaşlıların gereksinimi yok mu? Nerde bizi bir öpücükle onurlandıracak yeni jenerasyon? Nerde bize bir dakikalık şımarma hakkı verecek sevecenli yürekler?

Park giderek kalabalıklaştı. Ördekler ise ziyaretçileri tarafından sunulan bir ekmek ziyafetinin şölenini yaşıyorlar. Ta gölün öbür başından şölene katılmak için avazının çıktığı kadar vakvaklayarak yıldırım hızıyla gelen yeni ördekler itişe kakışa kendilerine kalabalıkta yer açmaya

çalışıyor. Bundan en çok çocuklar haz alıyor... Ördeklerin etrafını çevirmiş, dikkatle ve hayranlık duyarak bu renkli sahneyi izliyorlar.

Werner, yarıda kesilmiş konuşmasına devamla:

—Nerede kalmıştık? Haa! Evet... Bu kültüre ilişkin...

—Daha doğrusu çocukluğumuzda, gençliğimizde yaşadığımız eski kültürün bazı öğeleri üzerine...

—Avustralya'da da insanlar bir hengâmenin içerisinde ve tıpkı burası gibi tüm insancıl ilişkilerden soyutlanmışlar. Herkesin derdi başı, paçayı tek başına kurtarmak... Yani çekinmeksizin senin cesedinin üzerine basarak yükselmek, köşe olmak olanaklıysa çekinmeden yaparlar bunu. İnsan gerçekten bu olguları görüp, yaşayınca sistemden, kapitalizmden nefret ediyor ve derin derin düşüncelere dalıyor. Avustralya'dan Almanya'ya dönerken Uzak Asya'nın çeşitli ülkelerine uğradım ve oralarda kaldım. Kimi zaman yayan, kimi zaman otobüs ve trenle, kimi zaman da otostop yaparak… Avustralya'dan sonra ilk uğradım yer Singapur oldu. Oradan da Malezya ve Tayland'a geçtim. İnsanların fakir yaşantılarının içerisinde ufacık şeylerle nasıl da mutlu olduklarına tanık oldum. Sonra asıl ulaşmak istediğim ülke Hindistan'a vardım ve Kalküta'dan başlayıp Everest tepesinin eteklerine, Nepal'a kadar otostopla ve orada burada geceleyerek tam dokuz ay geçirdim. Hindistan halkı gerçekten çok fakir. Hani neredeyse Diyojen gibi bir tas ve bir fıçı ile yaşıyorlar... Ama karamsar değiller. Bugünü yaşıyor, yarını ise hiç dert edinmiyorlar. Ellerindeki bir parça kuru ekmeği, bir parça azığı seninle paylaşmaya zevkle hazırlar. Kapıları ve pencereleri hep açık. Bizim buralardaki gibi sıkı sıkı kapalı değil. Onlarla çok iyi ilişkiler kurdum. Kuru ekmeklerini ve azıklarını bölüştüm. Hasırlardan oluşan kuru yataklarında uyudum ve bundan büyük bir haz aldım. Çok zamanlar dışarıda gökyüzünde göz kırpışan yıldızların görkemi ile kendimden geçerek uyudum.

—Anlaşılan o basit yaşamın özlemini duyuyorsun!

—Evet, o basitliği, ilkelliği neden yalan söyleyeyim? Arıyorum. Belki de aradığım, o basitlik ve ilkelliğin insanlara taşıdığı samimiyet, açıklık, paylaşma ve kaybedecek hiç bir şeylerinin olmamasıdır. Kaybedecek hiç bir şeyleri olmamak... Ama biz burada hiç bir şeyimiz olmasa bile yine de kaybedecek çok şeylerimizin olduğu düşüncesindeyiz ve bu bizi bencilleştiriyor.

Akşam hüzünle parka iniyordu. Giderek el ayak çekildi ve park iyice sessizleşti. Karınları tıka basa doymuş olan ördekler zevkle gölde yüzüyorlar, karatavuklar yine arada sinyalleşiyorlardı. Werner'in gözlerine baktım ve orada yalnızlığın taşıdığı bir hüzün çakılıp kalmıştı.

İşte burada akşam olunca panjurlarını sıkı sıkıya kapatan ve bir gömütün ürpertici sessizliğini yankılandıran bir halk yaşıyordu. Yalnız kalmış, kendilerini yalnızlığa tutsak etmiş bir halk! Bu yalnız kalmışlığın belasından kurtulmak ve pencerelerdeki panjurların sıkı sıkıya

kapanmadığı günün 24 saatinde günü ve geceyi doya doya özgürce tinlerimize damıtabildiğimiz bir yaşam gerekli olan.

Ama nasıl?

EKLER:

Kalküta/Hindistan'da bir Budist Mabet. Dilencilerle beraber akşam yemeği yiyoruz. Akşam yemeği: Pide ekmeği(Fladenbrot),unla yapılmış çorbamsı sos ve su.(Sosun tadı güzeldi - Werner)

(1)Springer(Almanca): Götürü işlerinde(akkord arbeit), genellikle fabrikalardaki seri işlerde ve yürüyen bandlarda iş aksamasın diye kısa süreyle iş yerini terk eden işçinin yerine bakan kimse.

EMEĞİN SANATI E-KİTAPLIĞI

Şiir Dizisi:

1- Kalp Örsünde Karanfil - ALİ ZİYA ÇAMUR
2- Arsız Akrostiş - SERKAN ENGİN
3- Diplerin Zirvelere Uçurumlardır Yolu - ADNAN DURMAZ
4- Acının Ucu - HAMZA İNCE
5- Yıldızlı Gece Kanamaları – İRFAN SARİ
6- Öfkeye Tutunmak – ERCAN CENGİZ
7- Semahlar, Horonlar, Gowendler – YAŞAR DOĞAN
8- Militan Bir Ağrı – MELİH COŞKUN
9- Söylenmemiş Sözdeyim – ABDULLAH KARABAĞ
10- Yaralı Ağaç – MEHMET RAYMAN
11- Bahara Gebe Düşlerim – SEVGİNAZ İNAL
12- Dene Ve Yenil – UYSAL HİMMET ASLAN
13- Mevsim Değirmeni – MEHMET GİRGİN
14- Seksen Kere Söyledim – ŞEREF ÖZTÜRK (Usta)
15- Dilbaz Şiirler – SERKAN ENGİN
16- Naif Buğday Tarlaları – MEHMET GİRGİN
17- Yıldız Dalı Yasaklı Gönül - ABDULLAH KARABAĞ
18- Mavi İğne - MEHMET GİRGİN
19- Her Şiirin Uyaksızı – SERKAN ENGİN
20- Umut Her Şeydir - ABDULLAH ORAL
21- Gölgemi Sildin Gölgenden – DURAN AYDIN
22- Ah – GÖNÜL ÜLKÜ DİLEK
23- Ceviz Düşü – MEHMET GİRGİN
24- Beynimdeki Meşale – ABDULLAH ORAL
25- Lirik Liman – MEHMET GİRGİN
26- Kalbim Irak-Gönlüm İsyan- ADNAN DURMAZ

Anlatı Dizisi:

1-Ofir'e Yolculuk (Öykü) – MUHAMMET DEMİR
2-Uysal Cinayetler (Roman) - SERKAN ENGİN
3-Hayatın Sesleri ve Yüzleri (Öykü) – ERDOĞAN TEZGİDEN
4-Cumartesi Anneleri (Oyun) – ADİL OKAY
5-Sessiz Bir Yolculuk (Öykü) — YAVUZ AKÖZEL

Düşünce Dizisi:

1.Gölge Boksu – SERKAN ENGİN
2.Umut Sarkacında Yaşam – ALİ ZİYA ÇAMUR
3.Emeğin Sanatı Yazıları - ALİ ZİYA ÇAMUR